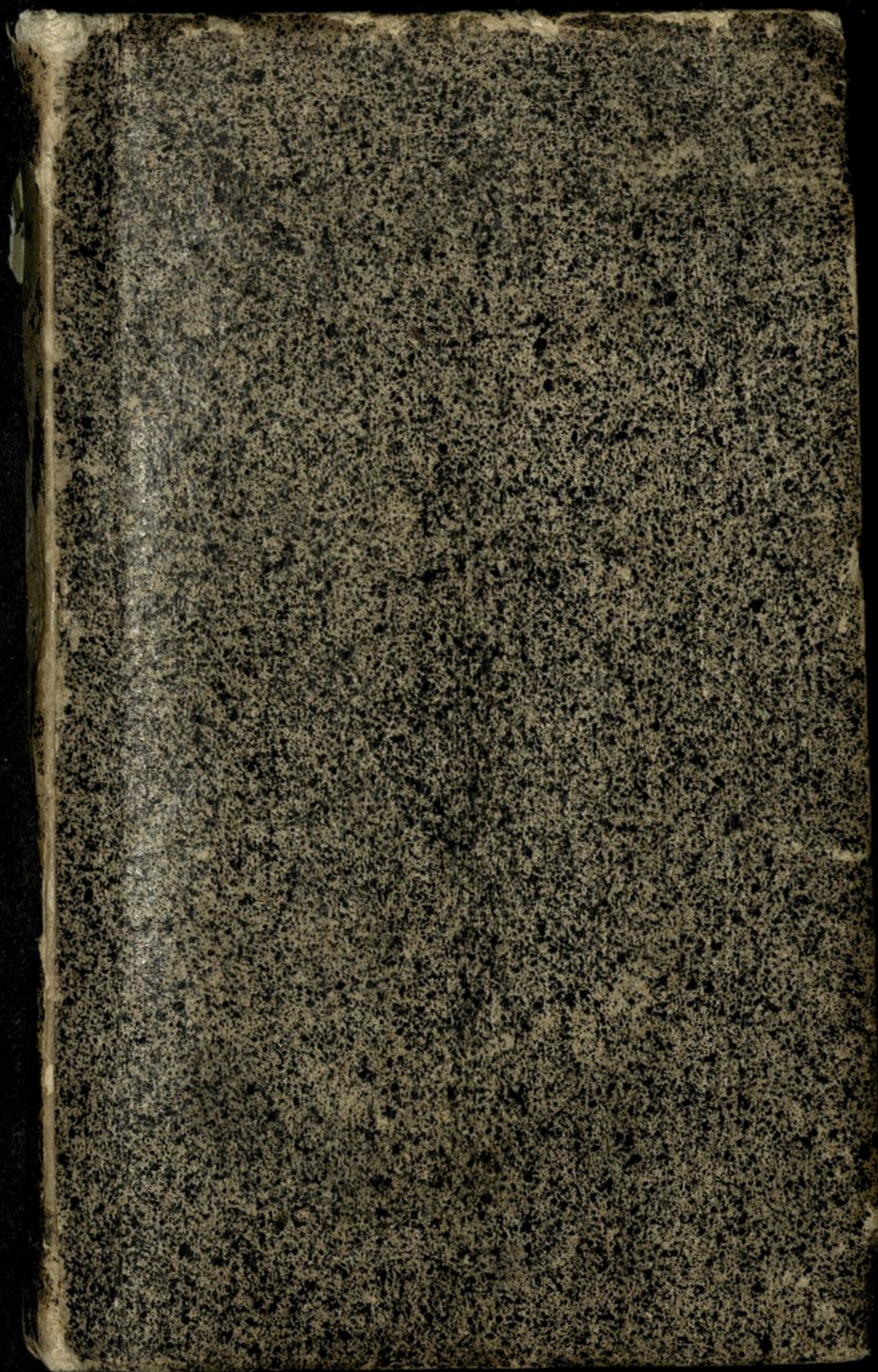

12631. v. H. e.

CHRISTIANUS MORIBUNDUS

SANCTISSIMIS SACRAMENTIS
Pœnitentiæ , Viatici , & Extremæ
Unctionis rite provifus :

S I V E
APHORISMI, EXHORTATIONES
ET SOLILOQUIA,

*Quibus Spirituales Medici Infirmos curare :
& in agone constitutos ad ultimum
vitæ terminum feliciter
perducere valeant :*

Ex variis Auctoribus Scholafticis , & Afce-
tis , Italis , & Latinis hanc materiam
tractantibus , quidquid in eis uti-
lioris reperibile est , excerpti :

*Queis adjecta sunt quæque in ordine ad trium
horum Sacramentorum administrationem
in Rituali Romano habentur ,*

Item varia indicia , & conjecturæ proximæ
mortis in Moribundo , Ordo commenda-
tionis animæ , Benedictio mulieris
post partum , aquæ , domus ,
Absolutiones generales , &c.

C O L L E C T O R E
P. JOSEPHO CUSANI
SACERDOTE CURATO.

VENETIIS , MDCCXLIX.

Typis MODESTI FENTII
SUPERIORUM PERMISSU.

Mosaicæ Legis Occidenti Vespero
 Evangelicæ Felicitatis Orienti Phosphoro
 Labentis Orbis Atlanti

Inter Conjuges Castimonia Principi
 Inter Virgines Fœcunditate Heroi
 Ægyptiaci Pro = Regis Archetypo
 Prophetarum Prototypo

MAGNO PATRIARCHÆ
 DIVO IOSEPHO

Putativo Patri Domini Nostri

IESV CHRISTI

Reginæ Cœli, & Terræ

VERO SPONSO

Pudicitiae Flori

Moribus Lilio suo Candidiori

Deitatis Simulacro

Sanctorum Choriphæo

Quos inter

Nulla Minor

sed

Maximus inter Beatissimos

Primus inter Castissimos

quia

Principalium thesaurorum Dei Nutritius
 ejusdemque Sacratissimæ Matris, &
 Virginis

Custos extitit Fidelissimus,
 cui dum cum ipsis annos duodecim, &
 amplius

conversatus fuisset

in terris

Ar-

Arcana mira Dei perspicaciter intueri, &
veraciter tueri licuit

IN VERBO

sub velamine carnis obducto,
hinc

Intelligentiis Major,

quia

Divinitati propinquior,
Eadem præ cæteris altius meruit
contemplari & in Cœlis,

Vbi

a tot jam sæculis æternitati donatus
perennat,

& immortalitate vitæ securus
in Triumpho

Mortem circumducit,
Divinarum denique gratiarum absoluto
Portento.

Tibi ergo Viventium Advocate
Potentissime,

Morientium Naclere
Sanctissime,

Naufragantis Mundi
Deucalion Angelice

Maxima

IN SOLO, ET SALO

Peregrinantium Viatorum

SALVS

OPVS HOC

CHRISTIANI MORIBVNDI

Aphorismos, & Soliloquia
ad portam æternæ Vitæ conducentia
com-

complectens,
Dei Adjutoribus , & Idoneis Ministris
Novi Testamenti

Animarum curam gerentibus
valde accommodatum

D. D. D.

Clientum Infimus

Sub Sancti Nominis Tui Patrocinio
Sacramento Regenerationis insignitus

Iosephus Cusani
Sacerdos Curatus

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M .

Ministerium juvandi morituros est unum ex magis gloriosis , & necessariis , quæ Parochi , & Confessarii obire possunt , ac in hoc plus prodesse animabus , ac majorem Dei gloriam valent promovere ; siquidem ex beata hominis morte immediate sequitur jus inamissibile ad æternam beatitudinem : ex mala vero morte sequitur immediate hominis damnatio , & pœna æterna : Accedit , quod in morte homo maxime indigeat au-

xilio, siquidem vires sunt debiliores impedimenta tortiora, & tentationes Dæmonis graviores, scit equidem hic antiquus humani generis hostis, si hic vincatur, æternum victus erit, sin vero hic vincat, æternum victor erit. Cum igitur, & ego speciali Dei Providentia, indignissimus licet, iidem connumeratus sim, & sortitus sortem Ministerii hujus, volui quosdam Aphorismos, & Soliloquia simul colligere, non alio sane fine, quam, ut mihi, dein etiam aliis animarum curam gerentibus, præsertim ad expeditam in praxi trium Sacramentorum Pœnitentiæ, Viatici, & Extremæ Unctionis administrationem, sicut & Christi Fidelium morituentium spirituale solatium;
&

& profectum , deservire valeant . Sed temeritatis notam incurrere periclitor , quasi vero me idoneum reputem instruendi eos , qui me excellent , & scientia , & dignitate . Dignus fane tali nota forem si , dum rudem hanc meam opellam in lucem prodire cupio , ex mea debili minerva deprompsisse me jactitarem . At quæ quælo temeritas ex pluribus fontibus alienis hausisse , & ex diversis thesauris doctrinalibus excerpta in unum congestisse ? res hæc profecto nihil indecorum , nilque inhonorificum habet : hoc equidem ipsum , quod alii longe celeberrimi scientiarum divinarum , humanarumque Scriptores : [fastidiosos dumtaxat , & invidos censores si exceperis :]

præ-

præstiterint, in comperto habetur. Sic Justus Lipsius doctrinæ fama eos inter admodum clarus in suis Politicis a se factum monuit, *Lapides, inquit, & ligna ab aliis accipio, ædificii tamen extructio mea est: Architectus ego sum, sed materiam varie undique conduxì: nec aranearum sane textus, ideo melior, quia ex se fila gignunt, nec noster vilior est, quia ex aliis libamus, ut apes.* Sic S. Cyprianus suorum Librorum partem composuit, & extraxit ex Libris Tertulliani sui Magistri, Venerabilis Beda dives factus spoliis S. Augustini, S. Joannes Damascenus integras Homilias a S. Basilio descripsit, S. Maximus Taurini Episcopus mutuo sibi accepit integras Homilias, & Ser-

x
mones, a Sancto Ambrosio,
si Divos decuit, cur mihi tur-
pe putem? Quod si tamen
his non obstantibus Archite-
ctura hujus mei opusculi ali-
cui fors non placeret; Esto,
nec Jupiter ipse: [juxta effa-
rum Theoginis:] *sive pluat,*
sive non, unicuique placet.
Iuste autem potius carpendi
sunt ii, quos arguit Plinius,
qui ut doctrinam aliorum suam
publicent, nihil aliud præstant,
quam nomina Auctorum, a
quibus acceperunt, expunge-
re, unde ne ego hac ingra-
titudinis nota arguar, Autho-
res, quibus in decursu operis
usus sum, ingenue adnecto,
Deoque primum, & iis de-
mum pro subsidio grates lon-
ge maximas refero. Tu ita-
que labori tantum, & studio
meo grato, & benigno, ut
in-

indulgeas animo , intime postulo . Habes benigne Lector consilii mei , & conatus exposita argumenta , tuum modo est animum , si labor minus arrideat , approbare : si vero utilis gratufque tibi videbitur , Deum ter opt. max. velut bonorum omnium fontem pro hoc grata mente collaudare . Vive , & vale .

A U C T O R E S

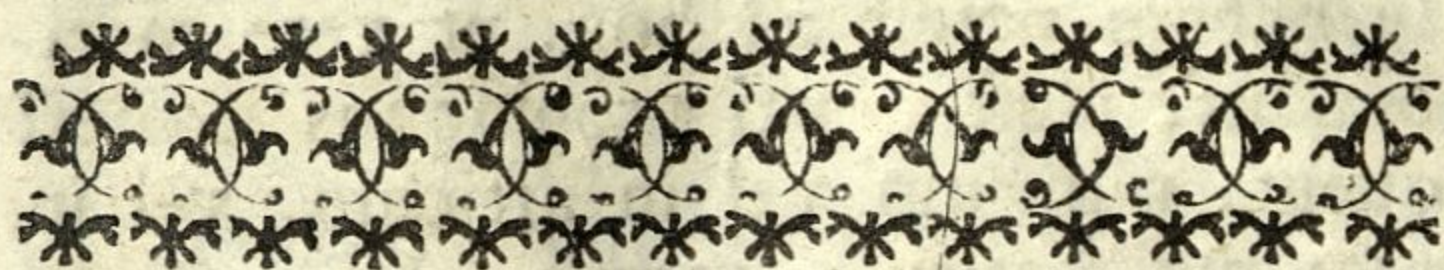
Ex quibus hi Aphorismi , Exhortationes , & Soliloquia excerpti sunt.

Scholastici.

- P. Gregorius Gobat Soc. Jesu.
 P. Patritius Sporer Ord. Minor. Recoll,
 P. Killianus Kazenberger ejusd. Ord.
 P. Rikardus Arsdekin Soc. Jesu.
 P. Ildephonfus Tausch Ord. Min. Reff.
 P. Tobias Lohner Soc. Jesu.

Ascetæ.

- P. Paulus Segneri Soc. Jesu.
 P. Cajetanus Maria Bergomensis Capp.
 P. Hortensius Ballestrieri Soc. Jesu.
 P. Joannes Croiset Soc. Jesu.
 P. Joannes Baptista Vilela ejusd. Soc.
 P. Carolus Soli Cler. Regul. Minist. Inf.
 P. Lucianus Rainerius Brixienfis Capp.
 Thomas a Kempis.
 Rituale Romanum.

PARS PRIMA

Christianus moribundus Sacramento
Pœnitentiæ rite provifus.

CAPUT I.

*De administratione Sacramenti Pœnitentiæ
quantum pro infirmis, & moribundis.*

MEmerit Confessarius, se Judi-
cis pariter & Medici perso-
nam sustinere, ac Divinæ ju-
stitiæ simul, & misericordiæ
Ministrum a Deo constitutum esse, ut
tanquam Arbiter inter Deum, & homi-
nes honori divino, & animarum salu-
ti consulat. Ut ergo recte judicare queat
discernens inter lepram, & lepram, &
tanquam peritus Medicus animarum
morbos prudenter curare, & apta cui-
que remedia applicare sciat, quantum
potest maximam ad id scientiam tum
assiduis ad Deum precibus, tum ex
probatis Auctoribus, & prudenti consi-
lio peritorum studeat comparare. Sit i-
gitur.

Aphor. I. Moribundus duplici modo se habere potest ad hoc, ut vere moribundus, idest morti propinquus censeriqueat, nimirum vel in articulo, vel in proximo periculo mortis. In articulo mortis aliquis tunc censetur constitutus, quando vel ex vi morbi, vulneris, suffocationis, aut alia de causa mors est alicui moraliter certa, & simul jam proxime instans sine spe evadendi. In periculo vero, & quidem proximo dicitur ille versari, qui merito quidem, & valde probabiliter hic, & nunc timet mortem sibi proxime eventuram, interim tamen adhuc spes affulget evadendi. Communissima expositio D.D. Si autem periculum nonnisi remotum est, ita ut nulla causa vere probabilis, & grave fundamentum positivum subsit timendi mortem hic, & nunc proxime, aut brevi obventuram pro moribundo haberi nequit, qui ita remotum periculum, quod omnibus mortalibus commune est, sentit.

Aphor. II. Omnis omnino Sacerdos charactere Sacerdotali insignitus quoscunque pœnitentes absolvere potest in articulo, vel periculo mortis, & saltem in defectu aliorum Curatorum, etiam Sacerdos simplex, vel alias jurisdictione privatus, & in defectum aliorum tantum, etiam Sacerdos excommunicatus non toleratus, suspensus, degradatus.

Spo-

Sporer. *Theol. Sacr. p. 3. c. 6. q. 6. n. 723.* & communissima D.D. contra Medinam, Sotum, & Navar., qui saltem hæreticum denuntiatum omni absolvendi potestate, etiam in articulo mortis privatum esse arbitrantur. Sed non recte; quia Concil. Tridentinum *Sess. 14. cap. 7.* ita declarat: *Pie admodum ne hac occasione (scilicet reservatorum Casuum) aliquis pereat; in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio Casuum in articulo mortis, atque adeo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes, a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt, directe ab omnibus peccatis, etiam heresi, & aliis tum Pape, tum Episcopo, aut aliis Superioribus reservatis, necnon a censuris quibuscunque, dum receptionem Sacramentorum impediunt. Siquidem in articulo mortis nulla prorsus currit reservatio, & Ecclesia vult, ut nullus sibi aliquod peccatum reservatum faciat ne hac occasione aliquis pereat, Dixi a censuris quibuscunque, quia in Concil. Trid. nulla excipitur. Addidi tamen circa suspensionem, & interdictum, dum receptionem Sacramentorum impediunt, nam, ut scite Lugo cum aliis advertit, potestas absolvendi a censuris in hoc puncto solum ab Ecclesia videtur concessa esse, in quantum hæ alias præpedirent in moribundo receptionem Sa-*

cramenti, & per consequens etiam consecutionem salutis æternæ prout eruitur ex verbis Tridentini, quæ sonant: *ne hac occasione aliquis pereat*: Interdictum autem & Suspendio, licet censuræ sint, hoc non semper præpediunt: & hinc juxta cit. Auth. nequit Confessarius alias ad hoc non privilegiatus absolvere moribundum a Suspendione ab Ordine, Officio, vel Beneficio, item ab Interdicto, quod parziale est, & arcet solummodo ab ingressu in Ecclesiam &c. non item a receptione Sacramentorum.

Aphor. III. Probabilius est Sacerdotem non privilegiatum, siue simplex sit siue Curatus, non posse valide absolvere moribundum a reservatis præsentente ipso Superiore reservante, vel Sacerdote ab eodem privilegiato, & habente potestatem delegatam in reservata. Sporer. quia Concilium Tridentinum solum eatenus tollit reservationem, & tribuit potestatem in articulo mortis absolven- di omnibus Sacerdotibus *ne hac occasione*, seu intuitu hujus reservationis aliquis pereat sine confessione, & Sacramento Pœnitentiæ, prout ex verbis Concilii allegati claret, atqui non est periculum, quod aliquis pereat sine Confessione intuitu reservationis, si adest Ordinarius reservans, vel ejus delegatus potens, & volens absolvere a reservatis: unde in præsentia horum non censetur

setur tribuisse aliis potestatem absolvendi a reservatis.

Aphor. IV. Prædicta amplissima potestas absolvendi moribundos extendit se non solum ad illos, qui in articulo, verum etiam, qui in proximo probabili periculo mortis versantur, ita communior cum Reiffenstuel, jura enim, *cap. eos qui de Sententia excommunicationis in 6. & Can. Si quis suadente &c. caus. 17. q. 4.* articulum mortis, & hujus periculum proximum perinde habent; igitur si in articulo mortis Tridentinum concedit potestatem absolvendi omnibus, etiam in vero, & proximo periculo eam concessisse tenendum est. Deinde ratio toties repetita *ne hac occasione* etiam militat pro probabili periculo mortis, nam hoc ipso, quod quis in probabili periculo mortis versetur, etiam in periculo proximo est, ne propter reservationem, aut defectum Confessarii privilegiati, vel Curati, qui in tali periculo non semper, imo raro præsto sunt, Pœnitentiæ Sacramento privetur, indeque pereat.

Aphor. V. Possunt a Parocho, vel alio animarum curam habente pro moribundis hoc favore in Concilio Trid. concessio, & hic explicato, gaudentibus in specie haberi sequentes. I. infirmi jam jam agonizantes, vel agonizæ proximi. 2. periculose lethaliter vulnerati,

conquassati, vel protriti. 3. apoplexia recenter tacti, nisi aliunde constet esse apoplexiam solum levem, vel speciem ejus minus periculofam, atque talem, ubi alia periculofior brevi fecutura non multum timetur. 4. omnes illi infirmi, qui in eum statum morbi redacti sunt, de quo vel Medici testantur, vel in eorum defectu ab experientia compertum habetur, quod infirmi in tali statu verfantes subinde repente, vel breve post intervallum vivis cedant, etfi aliquoties etiam longius vitam protrahant, uti sunt hydropici, hydrope jam jam invalescente &c. 5. accedentes actualem conflictum, & prælium. 6. committentes se longæ navigationi maritimæ, & per consequens ad triremes damnati, dum navigant. 7. Banniti, seu proscripti, ita ut impune a quocunque occidi possint. 8. omnes, qui pestiferis actu inserviunt, five corporalia, five spiritualia eis ministrando. 9. mulieres prægnantes, dum jam vicinæ partui existunt, & vel ab experientia, vel ex aliis circumstantiis norunt se non sine periculo vitæ parituras, queis adde cum communi T.T. prima vice puerperas; quia hi omnes, vel in articulo, vel saltem in probabili periculo mortis constituti merito reputari, atque adeo a quovis Sacerdote a quibusvis peccatis etiam reservatis pro tunc Sacramentaliter absolvi possunt. Passim T.T.

Aphor. VI. Caute attendendum est operariis in vinea Domini, dum moribundis per hanc amplissimam potestatem absolvendi prospicere volumus, ne nimirum plus æquo laxi ea abutamur, tum in nostri, tum in proximi perniciem potius, quam in fructum, & emolumentum, adeoque *præ primis* nullus non Curatus se se immisceat, ubi Curatus sive ordinarius, sive delegatus præsens est, vel de facili haberi potest. *Secundo* Curati bene attendant, quo usque se sua potestas alias extendat, an videlicet etiam ad peccata reservata, si non omnia, saltem aliqua, an vero ad nulla: item an in reservata Papæ, vel Episcoporum. Denique an reservata peccata insuper censuram sibi annexam habeant, & qualem. *Tertio* si quis resciat Pœnitentem gravatum esse peccato reservato, in quod ipse potestatem clavium non habet, securissimum erit, si illico (nisi periculum in mora sit) eundem disponere satagat, ut sarcinam suam privilegiato Confessario deponat, supposito, quod talis in illo loco præsens existat, & facile ac citra prostitutionem moribundi, aut periculum alterius gravis damni haberi possit. *Quarto*, si pœnitens in præsentia non privilegiati mittendo primum pro aliquo privilegiato, aut eidem confitendo incurreret aliquam prostitutionem v. g.

suspensione de crimine graviore, & reservato perpetrato, aut periculum alterius gravis mali, posset is tuto confiteri illi non privilegiato, & ab eodem etiam a reservatis absolvi; quia in his circumstantiis privilegiatus se haberet, ac si omnino absens foret.

Quinto si pœnitens censura excommunicationis sive occulte, & pro foro interno, sive etiam publice, & pro foro externo actualiter innodatus videatur, non obliviscatur Confessarius non privilegiatus eundem commonefacere, ut cessante periculo se Superiori sistat recepturus ab eo mandatum, vel si publice est excommunicatus, etiam pro foro externo ab eodem absolvatur, sed exigere debet ab eo cautionem, & iuramentum de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo, si cui damnum intulit, ad hoc namque ita obligatur pœnitens absolutus, ut nisi cessante periculo se stiterit, ipso facto in eandem excommunicationem reincidat.

Aphor. VII. Sicut non oportet esse nimis laxum in usu hujus potestatis absolvendi moribundos, ita pariter nimia scrupolositas vitari omnino debet. Hinc *primo* si simplex vel non privilegiatus Sacerdos ob urgens periculum mortis rationabiliter dubitat, an Confessarius curatus proprius, vel privilegiatus accersitus opportune adhuc sit venturus ipsius
au-

audacter munus Confessarii exerceat, & moribundum absolvat, quia in tali dubio, & periculo subintrat illa ratio Concilii Trid. *ne hac occasione aliquis pereat* proin simplex Sacerdos, vel non privilegiatus se habet tanquam absolvens in absentia Confessarii curati proprii, vel privilegiati, esto is forsan jam in via sit, accessurus infirmum. *Secundo* si moribundus in extremis, aut alias taliter constitutus cernitur, ut nulla spes evadendi affulgeat, Confessarius eum non molestat onere se præsentiandi coram Superiore, minus juramentum id præstandi ab eo exigat, etsi per decursum confessionis ipsum excommunicationi reservatæ subjectum rescierit, quia isthæc solummodo ab Ecclesia præscribuntur in eventum, & si periculum cessaverit, adeoque si spes cessaturi periculi nulla adest, finis quoque hujus legis, & per consequens etiam ipsa lex cessare videtur.

Aphor. VIII. Etiam circa non reservata absolvenda in articulo mortis (præctice loquendo) Sacerdos curatus ordinarie præferri debet simplici, & inter curatos probabiliter ille eligi, qui jurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam habet, præ eo, qui nulla jurisdictione, sed simplici approbatione præditus existit, si uterque præsens habeatur: imo est probabilius, simplicem Sacerdo-

tem ne quidem posse valide absolvere
præsente Curato uti dictum superius,
ita quoad *primam partem* Reiffenstuel
in V. Decret. tit. 8. n. 409. cum aliis,
ex hac præter alias ratione: quia sim-
plex Sacerdos ordinarie vel ob caren-
tiam sufficientis scientiæ, vel saltem ob
defectum praxis, triplex munus Con-
fessarii, scilicet Medici, Judicis, & Do-
ctoris, debite, & fructuose obire nescit.
Ergo ne se periculo graviter errandi ex-
ponat, debet, si Curatus præsens est,
abstinere ab officio excipiendi confessio-
nes, & illud relinquere Curato. *Secun-*
da pars eruitur ex eo, quia præceptum
est confiteri Sacerdoti proprio *cap. omnis*
utriusque de pœnit. & remiss. atqui ille
solus est proprius Sacerdos, qui vel or-
dinariam, vel delegatam jurisdictionem
habet in pœnitentem, non item, qui
hac caret, etsi cæteroquin sit approba-
tus pro cura: uti communis T.T. ha-
bet, *Tertia denique pars* defenditur com-
munius, & probatur, quia etiam quoad
non reservata peccata usus Ecclesiæ est,
& semper fuit, uti bene notat Lugo,
quod sicut moribundi in mortis articulo
alia Sacramenta ab alieno Sacerdote non
audent accipere nisi in defectu proprii,
sic etiam confiteri non solent alteri, nisi
de licentia, vel in defectu proprii Sa-
cerdotis, idest potestatem, & jurisdic-
tionem sive ordinariam, sive delegatam
haben-

habentis : ergo quia Concilium Trid. approbavit illam amplam potestatem in articulo mortis Sacerdotibus concessam, quemadmodum in Ecclesia Dei custoditum, seu usitatum fuit, sequitur, eam non competere Sacerdoti non proprio, & simplici, si proprius & Curatus præsens haberi potest, & habetur in Rituali Romano jussu Pauli V. edito tit. de Sacramento Pœnit. Minister denique (Sacramenti Pœnitentiæ) est Sacerdos habens potestatem absolvendi, vel ordinariam, vel delegatam : Sed si periculum mortis immineret, N.B. approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscunque censuris, & peccatis absolvere : ita Rituale.

Aphor. IX. Si Curatus ordinarius, aut privilegiatus quidem Confessarius adsit, ast moribundum absolvere renuat, vel accedere plus æquo tardet, aut omnino negligat, potest Sacerdos etiam non curatus, vel non privilegiatus valide, & licite moribundi confessionem excipere, eumque ab omnibus peccatis, & censuris etiam reservatis absolvere. Pariter si in absentia legitimi Confessarii Sacerdos simplex ob urgens periculum confessionem excipere jam cœpit, poterit is licite, & valide pergere in excipienda Confessione, & hac expedita directe absolvere pœnitentem, etsi interea supervenerit Confessarius Curatus juris-

ditionatus, aut privilegiatus ad absolvendum moribundum paratus, ita quoad utramque partem Sanchez l. i. in *Decalogum*, cum communi. *Prima pars* est per se clara, adesse enim Confessarium legitimum, & nolle absolvere, idem est, ac eum abesse, & moribundus se habet, ac si non daretur copia Confessarii. *Secunda pars* ex eo deducitur, quia per hoc ipsum, quod jam coeperit excipere Confessionem in alterius absentia, etiam jam coepit actu legitimam jurisdictionem ab Ecclesia vi Trid. Concilii sibi concessam, quæ per adventum alterius Confessarii curati, & privilegiati non expirat, cum res non amplius sit integra *arg. cap. relatum: item cap. gratum de offic. & potest. Jud. deleg.*

C A P U T II.

De moribundis, qui dimidiatam duntaxat, aut non nisi signis, vel nutibus deponunt Confessionem.

Confessio Sacramentalis ad hoc ut, sit valida juxta omnes debet esse saltem formaliter integra quoad peccata mortalia, eorumque numerum, & speciem. Patet hoc ex Concil. Trid. *Sessi. 14. cap. 5.* ubi asseritur, institutam esse a Christo integram Confessionem peccatorum, ita ut qui secus fecerit, & scien-

ſcienter aliqua (intellige gravia , & quæ ſunt materia neceſſaria Sacramenti) retinuerit , hoc ipſo nihil Divinæ Bonitati per Sacerdotem remittendum proponat , ideſt , confeſſionem totaliter nullam faciat : dicitur autem , *debere formaliter eſſe integram* , ideſt talem , vi cujus exponuntur omnia peccata gravia commiſſa , quorum quis poſt diligens examen memoriam habet , & aliquod hic & nunc reticendi nullam habet rationabilem legitimam cauſam . Hinc ſtante oblivione inculpabili alicujus peccati etiam gravis , item ſtante cauſa rationabili legitima aliquid reticendi , vel Confeſſionem dimidiandi , licet tunc confeſſio non ſit integra materialiter , adhuc tamen valida erit , quia integra formaliter . An porro , & quando ſimilis cauſa legitima etiam pro moribundis militet , ſequentes dabunt Aphoriſmi .

Aphoriſmus I. Si moribundus ſub actuali Confeſſione voce , vel ſenſibus deſtituatur , in phræneſin incidat , aut aliud ex debilitate , & deficientia ſpiritus vitalium pergere haud poteſt exponendo voce tenus ſua peccata , ſimulque periculum inſtat , ne forte antequam ad ſe redierit , exſpiret ; poteſt , & debet Confeſſarius talem absolute Sacramentaliter abſolvere , etſi non niſi dimidiatam , & nondum integram depoſuerit Confeſſionem , remanente nihilominus obli-

obligatione, ea, quæ ex mortalibus ommissa sunt, cessante impedimento postea confitendi. Ita communissima apud Layman, quia in tali casu est confessio saltem formaliter integra, eo quod adsit causa sufficiens, nimirum impotentia physica excusans ab integritate materiali, fertque ita communis sensus, & praxis Ecclesiæ.

Dictum est *si periculum instat, ne forte antequam ad se redierit expiret*, nam si moraliter certum esset, brevi denuo rediturum ad se, ita ut postea ex integro perfici valeat confessio, utique absolutio usque eo differenda foret. Dictum item *remanente nihilominus obligatione* &c. hæc enim in omni casu, in quo materialiter non integra fit confessio, remanet pœnitenti, prout eruitur ex propositione damnata ab Alex. VII. *hujus tenoris peccata in Confessione ommissa, vel oblita ob instans periculum vitæ, aut aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exponere.*

Aphor. II. Etiam ex parte Confessarii causa sufficiens esse potest, cur pœnitentem moribundum subin mance, vel non integre quoad speciem, & numerum peccatorum confessum absolvat, puta, si non bene calleat pœnitentis idioma, & alius magis ejusdem gnarus de facili haberinequeat. *Secundo*, si ipse Confessarius propter morbum contagiosum,

sum, quo æger decumbit, in periculo foret infectionis, si longius se ob confessionem ex integro excipiendam detinere deberet; tunc enim satisfaceret suo officio, si uno alterove gravi peccato (supposito quod pœnitens similibus oneratus sit) in specie explicato cetera curaret generatim exponi, & accusationem brevem fieri de omnibus præsertim mortalibus, sicut coram Deo reus existit pœnitens: quia communiter, quoties ex integritate materiali confessionis sive pœnitenti, sive Confessario grave damnum in bonis vitæ, famæ, vel fortunæ immineret, sufficiens causa habetur ad abbreviandam Confessionem, illudque omittendum, quod causa talis damni esse noscitur; non enim præsumendum est, Christum, cujus iugum semper suave, & onus leve est, voluisse nos obligare ad integritatem confessionis cum tanto damno.

Aphor. III. Si contingat Confessarium vocari ad infirmos, ubi duo, vel plures in eodem lecto, vel in eodem cubili periculose decumbunt, poterit Confessarius, si periculum in mora sit, omnes simul absolvere, pronuntiando formam in plurali, prævie tamen petendo, ut quilibet saltem veniale a se commissum (ex quo minus diffamatio, vel scandalum timetur) exponat, vel si nec hoc congrue fieri poterit, saltem in genere

nere dicat sese accusare tanquam peccatorem, & petere Sacramentalem absolutionem, imo si neque id fieri posse credatur, sufficit, si signo externo, v. g. tunctione pectoris, &c. id præstet, prout in pari fieri solet, & potest in periculo naufragii jam jam instantis, in bello dum conflictus mox est inchoandus &c. ita communis cum Reiffenstuel *tract.* 14. *dist.* 7. *n.* 24. & 39. quia in tali casu periculum, ne quis sine absolutione Sacramentali obeat, & pereat, satis excusat a confessione integre, vel specificè, aut denique voce tenus facienda.

Porro si periculum mortis in mora quidem non instanter urget, interim tamen periculum est, ne excipiendo cujuslibet ægroti confessionem in particulari, alter alterius peccata audiat, eo quod ab eodem lecto separandi non habeatur copia, & occasio congrua, satisfacit Confessarius muneri suo, si petat non nisi leve peccatum sibi a quolibet exponi specificè, & de cæteris generatim se accusantes absolvat singillatim. Ratio est: quia nemo obligatur ad Confessionem publicam, præsertim peccati gravis, & quod citra propriam prostitutionem hic, & nunc exponere nequit.

Aphor. IV. Si moribundus loquelam amisit, poterit is nihilominus, & debet.

bit absolute Sacramentaliter absolvi, si nutu, vel certis signis externis se accuset generatim ut peccatorem, & ostendat desiderium absolutionis sibi a Confessario impertiendæ: ita moderno tempore communissima contra paucos, & probatur ex Rituali Romano tit. de Sacramento Pœnit. eo quod Rituale non solum quoad omnia sit a Paulo V. approbatum, verum etiam in tota Ecclesia observari propositum in Bulla quæ incipit, *Apostolicæ Sedi*, data 1614. die 17. Junii.

Dictum est: *certis signis &c.* nam si signa duntaxat dubia forent, absolutio non nisi conditionate impertiri posset, & deberet. Sunt autem signa moraliter certa, & manifesta v. g. Si pœnitens interrogatus, an doleat de peccatis commissis, & humiliter se coram Deo, & Confessario hic & nunc præsentem de iisdem accuset, is postea annuat capite, vel tundat pectus: item si ad petitionem Confessarii in contestationem hujus comprimatur sensibiliter ejusdem manus, digitum levet, aut Crucifixum devote osculetur &c. e contra dubia sunt, v. g. aspectus devotæ imaginis, suspirium &c. haud enim sciri potest, quem in finem hæc contingant, an nimirum devotionis præcise gratia, an ad explicandos dolores, an vero in ordine ad petendam absolutionem, & contestandum ani-

animum contritum , nisi forte ex circumstantiis aliud pateat .

Aphor. V. Absolvendus est moribundus , qui etsi præsente Confessario nullum doloris , vel pœnitentiæ signum edat , ipso tamen absente paulo ante desiderium confitendi , & signa contritionis ostendebat , ita ut de hoc desiderio , & signis alii coram Confessario , & in præsentia moribundi sufficiens testimonium perhibeant : ita rursus communis T.T. præsertim modernorum , & probatur ex Concilio Araus. 1. *cap. 11.* & Carthaginensi 7. *cap. 34.* & Rituali Rom. supra cit. & ratio est , quia desiderium confitendi a tali moribundo proditum est æquivalenter , & impliciter vera accusatio sui de peccato , non quidem immediata , sed mediata , median- tibus scilicet testibus , qui in tali casu officium quasi interpretis exercent , ergo hoc ipso sufficiens ad absolutionem , ita quidem , ut multi teste Bosco teneant posse etiam absolute in hic explicato casu absolvi moribundum , ex ratione , quia Concilia æqualiter admittunt talem posse absolvi , sicut concedunt eundem posse baptizari absolute , ergo & absolvi . Porro ad sufficiens testimonium in hoc casu non requiruntur necessario testes duo , sed sufficit unus , sive vir , sive fœmina .

Aphor. VI. Non satis secure agit
Pa-

Parochus, vel Confessarius, si ad moribundum loquela destitutum, vocatus, præcise sollicitus sit de contritione elicienda, hancque solam sibi signo externo manifestari cupiat, & hoc præstito mox pœnitentem absolvat: quia tali modo nondum secure, & sufficienter habentur omnia, quæ ad valorem Sacramentalis absolutionis, si non essentialiter, saltem integraliter sunt necessaria, cum nondum habeatur sensibilis aliqua, saltem per signa externa, facta confessio, & accusatio sui de peccatis commissis, quæ tamen juxta Concilia est pars integralis, si non essentialis Sacramenti Pœnitentiæ, atque indispensabiliter ad valorem ejus necessaria: ut igitur Sacramentum legitimum suum valorem sortiatur, debet Confessarius, vel Parochus præter signa contritionis, etiam petere signum, quo se moribundus de peccatis hic, & nunc coram Deo, & Confessario humiliter accusare intendat, & Sacramentaliter absolvi cupiat: hoc dein præstito tuto pergere poterit ad absolutionem impertiendam, eamque absolute talem, si signum certum habetur: si vero signa ex circumstantiis, vel aliis indiciis pro tunc occurrentibus duntaxat dubia, & incerta apparerent, tunc etiam absolutio non nisi sub conditione impertienda foret.

Aphor. VII. In casu, ubi vel in conflictu,

flictu, vel sub rixis, plures lethaliter
 vulnerati, vel corruente domo &c. con-
 quassati, aut alia de causa in periculo
 vitæ existunt, optime faciet Parochus,
 vel Confessarius, si omni meliori modo
 cito, breviter, & energice omnes insi-
 mul (quotquot periclitantes in illa vi-
 cinia moraliter præsentibus adsunt) ad
 eliciendam perfectam contritionem hor-
 tetur, suggerens ipsemet succinctam, &
 efficacem doloris, ac propositi formu-
 lam, cum addito, ut contritione elicitâ
 omnes, qui Sacramentaliter absolvi cu-
 piunt, vel pectus tundant, vel manus
 in cœlum supplices erigant, aut alio
 quocunque signo possibili externo se ut
 peccatores accusent, absolutionemque Sa-
 cramentalem petant, & hoc facto ge-
 neratim illos insimul absolvat sub hac
 forma : *Ego ex vobis hic moraliter suffi-*
cienter præsentibus illos, qui capaces sunt,
ab omnibus censuris, & peccatis vestris
absolvo. In nomine Patris &c. Quo præ-
 stito, primum ad singulos particulariter,
 & quidem præ primis ad periculosiores
 se conferat, eorumque, si confiteri pos-
 sint, confessiones singillatim excipiat,
 confessos denuo absolvat, cæteraque,
 quæ ad eorum salutem comparandam
 necessaria sunt disponat. Ratio *primi*
 est : quia in talibus circumstantiis sive
 ob terroris subitanei concussionem, sive
 ob animi perturbationem, difficilius oc-
 cur-

currit memoriæ obligatio contritionis elicendiendæ : ergo consulto ea per brevem exhortatiunculam a Confessario ingeritur . Ratio vero *secundi* est , quia si quempiam in particulari absolvere vellet , periculum foret , ne unus alterve interea temporis morte præventus absque absolutionis beneficio decedat , non sine discrimine æternæ salutis amittendæ : ergo , ne hoc contingat , oportet omnes insimul absolvere , & quidem tam a censuris , quam simul a peccatis , ut sic debite prospiciatur illis , qui forte aliqua censura irretiti afforent . Additur etiam consulto in forma absolutionis illa clausula : *qui capaces sunt* : quia in tali casu vix haberi potest certitudo moralis , quod omnes digni : & sufficienter dispositi sint ad obtinendam absolutionem ; ne ergo Sacramentum administretur indigno , additur merito clausula illa exceptiva , qui capaces sunt .

Ratio denique *tertiæ* est , quia facta in necessitate confessione sive verbis , sive signis , non integra , vel non nisi generatim , quilibet adhuc , etiam obtenta jam desuper absolutione , si supervixerit , obligatur postea reconfiteri , in quantum potest , integre sua peccata , ergo etiam Parochus , vel Confessarius in hoc casu , non obstante , quod omnes insimul jam absolverit , tenebitur nihilominus eorum , qui possunt , confessiones

nes specificè de peccatis factas postea excipere, & confessos denuo absolvere singillatim.

Aphor. VIII. Si contingat Confessarium offendere in moribundum, loquela, & sensibus destitutum, optime faciet, si mox interroget domesticos, vel assistentes, an non, dum sibi adhuc præsens erat infirmus, paulo ante signa poenitentiae, aut petita confessionis, & absolutionis dederit: si ita, eundem illico absolvat, attamen non omnino absolute, quia non desunt, qui hanc absolutionem omnino improbant, ex altera vero parte etiam signa illa nondum sunt moraliter certificantia Confessarium de sufficientia dispositionis, quia facile potuerunt esse nudum desiderium confitendi absque sufficienti contritione &c. ut ergo satisfaciat muneri suo, absolvat talem juxta morem, & intentionem Ecclesiae, necnon institutionem Christi, quo modo saltem virtualiter satis apponit conditionem, si quæ forsan apponenda fuisset, quia intentio Ecclesiae non est, ut indispositus, aut indignus absolvatur.

C A P U T III.

*An absolvendus sit moribundus', in quo
Confessarius neque per se, neque per
testes aliquod signum pœnitentiæ,
nullumque usum ratio-
nis percipit.*

COntingit non raro moribundum; si-
ve vi vulneris inflicti, sive vi mor-
bi aliunde adventitii, ita sensibus ex-
ternis destitui, ut præter spirationem,
& respirationem vix ullum signum vi-
tæ, minus alicujus usus rationis, præse-
ferat, sicque ad omnia, quæ Confessa-
rius eidem loquitur, vel inclamat, tan-
quam surdo caneretur, se habet, prout
frequentissima experientia docet, & pas-
sim in apoplecticis, phreneticis &c. cer-
nitur, in quem statum subin sub actua-
li etiam peccato miser homo concidit.
Pariter sunt nonnunquam, qui præter
signa vitæ insuper usu sensuum exter-
norum ut plurimum gaudent, rationis
verò usum vel nullatenus, vel dubie,
vel non nisi per lucida intervalla, pos-
sident: unde fit, quod non raro signis
externis Sacramenta omnino respuant,
blasphemias effutiant, Sacras imagines
execrentur. De his ergo æque sicut de
prioribus in præsentiarum quæritur, an
&

& quomodo sint absolvendi a Confessario: fit igitur.

Aphor. I. Potest, & debet sub conditione Sacramentaliter absolvi moribundus, qui nec præsente, nec absente Confessario signum dedit, sive certum sive dubium, pœnitentiæ vel petitiæ absolutionis ipsi Confessario hic, & nunc cognitum, dummodo constet, eum cæteroquin Catholice, & Christiane vixisse. Ratio quoad primum membrum est quod scilicet possit: quia habentur in tali moribundo probabiliter ea omnia, quæ ad absolutionem ex parte pœnitentis sunt absolute necessaria, nimirum, contritio cum proposito non peccandi de cetero, & confessio saltem per signum externum facta, item satisfactio in voto, si non formaliter, saltem virtualiter, & implicite, ergo hoc ipso potest a Confessario saltem sub conditione absolvi Sacramentaliter. Conseq. patet: quia in necessitate sufficit etiam materia probabiliter talis, ad Sacramentum sub conditione administrandum, eo quod ex una parte ratione conditionis appositæ præcaveatur sufficienter irreverentiæ Sacramenti: ex altera vero parte, si forte materia coram Deo sufficiens adsit, consulitur optime saluti animæ moribundi, quæ secus forsan æternum periret. Patet id etiam ex S. Augustino *lib. de adulterin. conjug. cap. ult.* ubi catechu,

rechumenum in adulterio viventem, & subito infirmitate ita oppressum, ut nullo signo perceptibili valeat desiderium baptismi, & pœnitudinem de peccatis suis explicare, nihilominus dicit, & docet esse baptizandum sub conditione, si intra se pœnitens jaceat. Et mox subjungit. *Quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.* Ergo juxta S. Patrem potest talis moribundus saltem sub conditione absolvi, si forte pœnitens sit &c.

Dein esto hic, & nunc nec quidem ad intra usu rationis gaudeat moribundus, utpote phreneticus, maniacus &c. sicque nec conteratur actu de peccatis, neque signo aliquo externo petat absolutionem, potest nihilominus a Confessario prudenter præsumi, talem contritionem probabiliter paulo ante ab ipso fuisse elicitam, signumque pœnitentiæ editum, dum nimirum ab initio sensit, se doloribus, & periculo vitæ ita repente obrui, ad quod præsumendum motivum, & testimonium circa hoc supeditat vita Christiana antehac a moribundo semper ducta, non autem quia ipsa vita Christiana præcedens sit actualis formalis Confessio, prout aliqui volunt, sed quia motivum sufficiens est prudenter præsumendi, confessionem signo aliquo externo hic, & nunc factam fuisse:

sufficit autem, si sive certo, sive saltem prudenter præsumptive constet, moribundum fuisse Catholico-Christianum, prout merito præsumi potest de moribundo, qui in loco, ubi vel omnes, vel potiores incolæ Catholici existunt, decumbit, & aliunde non constat, eundem esse hæreticum, vel paganium.

Quoad secundum membrum, videlicet, quod talis moribundus etiam debeat absolvi, ratio est, quia charitas proximi obligat, ut succurramus, præsertim in necessitate animæ, omni meliori modo, quo id licite, & prudenter fieri potest, ergo, quia juxta mox probata licite potest, etiam in tali casu debet absolvi moribundus.

Dein a pari de Sacramento Baptismi, quod in articulo mortis administrari debet in materia solum probabiliter sufficiente ad valorem, si certa non habetur ad manus; ergo etiam &c.

Aphor. II. Moribundus supradicto modo constitutus potest ac debet conditionate absolvi, etsi sciatur paulo ante peccasse graviter, & sub actuali peccato mortali in istum articulum, & statum incidisse, dummodo ex circumstantiis aliunde moraliter certum non sit, eundem esse, & perseverasse impœnitentem. Tamburinus, Cardenas &c. probatur ex S. August. aphor. præced. allegato,

gato, qui locus, & textus vel optime etiam hic quadrat.

Aphor. III. Licet moribundus signa impœnitentiæ exhibeat, v. g. expuendo in sacram imaginem blasphemando per Sacramenta, dicendo, se nolle confiteri &c. si tamen sciatur ex una parte eundem cæteroquin vixisse christiano-catholice, & Sacramenta frequentasse; ex altera vero parte dubitatur an non ejusmodi verba effutiat, vel signa edat in delirio, mania, sive plene, sive semitali, poterit, is nihilominus tuto, imo etiam debet absolvi: ita Gobat, Lay. imò.

Aphor. IV. Potest, ac debet conditionate absolvi moribundus (ut supra, sensibus destitutus &c.) licet non constet sitne Catholicus, vel Acatholicus, si cæteroquin in loco ubi fides Catholica viget moratur. Spor. Gobat. plurima sunt alia argumenta, & solutiones obiectio- num, quæ hanc hodiernam piam praxim in his quatuor aphorismis expositam confirmant, ast quia longum nimis foret, & extra meum scopum omnia adducere, hinc consulto omit- tuntur: vide si placet cit. A.A. in examine tamen noli sic respondere, quia fortasse exploderis. Hinc.

Aphor. V. Graviter delinquit Sacerdos, qui offendens in moribundum Christiano-Catholicum, eundem sine absolu-

tione Sacramentali relinquit, ex eo, quia nec per se, nec per testes signum pœnitentiæ, vel petitiæ absolutionis apprehendere potuit, nisi forte bona fides, vel conscientia erronea illum excuset: ita Viva cum communi. Ratio est, quia licet speculative loquendo pro, & contra disputetur, an talis valide absolvatur, necne, practice tamen hoc ipso, quod ita disputetur, & saltem probabile sit, valide eum absolvi, oritur obligatio certa, & gravis eundem saltem conditionate absolvendi: quia præceptum charitatis, quo præcipimur proximo succurrere in extrema necessitate, & periculo æternæ salutis constituto, est graviter obligans, utpote in materia gravi, simulque stringens, ut adhibeatur medium etiam dubium, & probabile, si certum haberi nequit, prout patet de baptismo.

Aphor. VI. Apud Catholicos vix contingit casus, in quo non possit Confessarius se practice resolvere ad absolutionem sub conditione impertiendam moribundo sensibus destituto: eo quod juxta dicta aphor. 2. etiam in actuali flagitio in articulum mortis deveniens taliter absolvi possit, & debeat, nisi aliunde constet, vel moraliter certo præsumendum sit, eundem impœnitentem, vel desperatum perseverare, quod tamen non nisi rarissime accidere solet, unde tuto poterit Confessarius sub conditione ab-

sol-

solvere *in primis* furem sub actuali furto deprehensum, & lethaliter ab insequentibus vulneratum, item duellantem a suo antagonista confossum; item adulterum, vel fornicarium ferme sub ipso peccato phrenesi, vel alio consimili periculoso morbo correptum &c. Ex regula illa communiter recepta: *moriens nunquam præsumitur immemor salutis æternæ*. Pariter tanquam Maximam practice omnino certam colat, per absolutionem, in simili casu conditionate datam nullam prorsus irreverentiam inferri Sacramento, nullamque fieri sacrilegam administrationem, partim, quia id non temere, sed ita exigente necessitate contingit ad succurrendum proximo ne pereat: partim, quia conditio addita (v.g. Si capax, aut dispositus es) satis superque tollit periculum sacrilegii committendi, eo quod conditione allegata non subsistente, etiam hoc ipso corruat ratio Sacramenti, sicque fit, ut absolutio non nisi materialis nuda pronuntiatio verborum evadat.

Aphor. VII. Potest moribundus sensibus destitutus, & in agone constitutus, ita conditionate absolvi, etsi prius tempore infirmitatis suæ jam rite Sacramenta tum Pœnitentiæ, tum Eucharistiæ suscepit, seseque devote ad mortem disposuerit. Ita fert frequentissima praxis Confessariorum moribundis fideliter

adstantium, suffragante hac fundamentali ratione, nimirum, quia constat vel maxime tunc, quando ultima lucta imminet, & mortis angustiae premunt, nos infestari a Dæmone tentationibus periculosissimis, quibus partim ad de novo peccandum nos incitat, partim vero delicta antiqua, etiam quorum prius nunquam meminimus, in memoriam revocat, ut ergo ab his, si quæ forsan conscientiam angunt, moribundus efficaciter, & directe liberetur, eundem adhuc sub conditione ante mortem absolvere præstat; quia prudenter præsumi potest, ipsum probabiliter, si quæ intus latere sentit, velle confiteri Sacramentaliter per signum externum, etsi hic & nunc incognitum Confessario: & quanquam hæc absolutio in tali circumstantia forsan non sit necessaria, utilis tamen, & moribundo perquam fructuosa nihilominus esse potest: tum ad augendam gratiam, tum ad remissionem peccatorum præsertim venialium de novo commissorum, tum quoad culpam, quam quoad pœnam; prius vero commissorum, quoad pœnam saltem; ergo hoc ipso non intermittenda.

Aphor. VIII. Per hoc autem ne utique approbanda venit quorundam praxis, vel potius abusus hujus absolutionis, qui, dum moribundum ad extrema vergere, & sensibus destitui notant, eum

eum non semel duntaxat , sed in una etiam hora repetitis vicibus conditionate absolvent , & si diutius agonia durat , eo frequentius etiam Sacramentum Pœnitentiæ sub conditione iterandum putant . Hæc praxis velex eo inconsulta est , quia non est credibile moribundum toties absolutionem petere , seque de peccatis signo externo (quod tamen ad valorem Sacramenti necessum est) iteratis acculare vicibus : ne ergo temere , & sine sufficienti causa , atque hoc ipso peccaminose , Sacramentum istud sub conditione administretur , præstat ejusmodi frequentiores absolutiones intermittere , & moribundum jam antea confessum , & absolutum , sensibus postea destitutum , semel adhuc , dum nimirum ad extrema vergit , conditionate absolvere , aut , si notabiliter diu agonia perdurat , ad summum bis , vel tertalem absolutionem repetere , per quod dein sufficienter tum salutis , & bono moribundi , tum etiam reverentiæ Sacramenti prospicitur .

C A P U T IV.

De inveteratis, induratis, publice scandalosis, occasionatis, vindictam adhuc spirantibus, desperabundis, dum hi in articulum, vel periculum mortis deveniunt.

PER inveteratum peccatorem hic intelligitur ille, qui sive in uno, sive in pluribus gravibus delictis a multo jam tempore consistit consuetudinarius, vel nunquam rite confessus, vel si confessus saltem non emendatus: per occasionatum vero, qui in occasione proxima extrinseca peccandi constitutus gravium peccatorum reus est, occasione nondum remota: per scandalosum; qui notorie sceleratam vitam ducit, qua aliis scandalo est, ansamque præbet liberius peccandi: denique per desperabundum, qui vel ex affectu, aut passionis vehementia ad peccandum, desperat de emendatione vitæ, sicque statuit in peccato perseverare, donec vixerit, vel qui peccatorum multitudine & magnitudine obrutus ex pusillanimitate desperat veniam, ac remissionem, sicque se infallibiliter damnatum iri credit.

Aphor. I. Peccator quantumcunque in.

inveteratus, & consuetudinarius five in una, five in pluribus speciebus peccatorum, etiam sæpius jam admonitus, & nunquam huc usque emendatus, licite potest, imo debet absolvi in articulo mortis, si præter confessionem signa veræ pœnitentiæ, & efficacis propositi de vita deinceps serio emendanda adsint, & quidem absolute, si signa sint extraordinaria, & moraliter certificantia Confessarium de sufficienti dispositione: conditionate vero, si signa sint dubia. Ita in re communis, quia ex una parte pœnitens deponendo Confessionem, per se loquendo, acquirit jus ad absolutionem sibi impertiendam, ita ut denegari nequeat citra injuriam, si cæteroquin sit rite dispositus: ex altera vero parte etsi differre absolutionem (etsi quandoque expediat juxta Cardenas) est inconveniens, eo quod ratio differendi, nimirum ad periclitandum magis firmitatem propositi, hic non currat, cum periculum mortis in moribundo id non permittat.

Aphor. II. Signa extraordinaria, & Confessarium moraliter certificantia de sufficienti dispositione præsertim in moribundo sunt dolorosi gemitus, aut profusæ lacrymæ &c. ob Deum toties gravissime offensum, & tam scelerate transactam vitam: item contestationes speciales, & ferventiores verbatim factæ de

dolore, & emendanda deinceps vita, si mortem evaserit &c. quibus visis, ut recte monet Reiffenstuel, abs dubio pœnitens, postquam confessionem suam rite deposuit, absolute est absolvendus: si vero moribundus non nisi simpliciter, frigide, vel tepide diceret, se dolere, & emendationem proponere, aut alia indicia præberet, ex quibus merito dubitaretur de efficacia propositi, aut sufficientia doloris, ferventius instet Confessarius eundem permovendo ad verum sincerumque dolorem, nec non firmum emendationis propositum eljiciendum, suggerendo ad id varia motiva, prout post caput ultimum hujus primæ partis exponam. Si porro his non obstantibus frigidum comperit pœnitentem, dubiamque ipsius dispositionem, eundem, præsertim si periculum mortis urget, sub conditione absolvat. Reiffenstuel cit. taliter namque in hoc casu absolvi potest, & debet, quando certo non constat, ipsum esse indignum, & indispositum: certo autem non constat, si saltem simpliciter dicat, se esse contritum &c., quia forte interne sufficienter dispositus existit, etsi externe id fatis non indicet.

Aphor. III. Ut Confessarius peccatorem consuetudinarium, & inveteratum, dum is in articulum mortis, vel ejusdem periculum devenerit, pro absolutione

Sa-

Sacramentali rite disponat, sicque animam cœlo lucretur, tria sequentia diligenter observare juvabit; & quidem *Primo* studeat Confessarius ante omnia lucrari benevolentiam ejusmodi peccatoris, & in ejus amicitiam sese insinuare, cum eo blanda, & suavi, attamen simul religiose gravi modestia conversando, & quidem, ut bene notat *La Croix lib. 6. p. 1. n. 1863.* non statim ab initio (nisi forsan necessitas, & periculum mortis urgeat) de confessione, aut pœnitentia, sed de aliis, v. g. de statu morbi, & infirmitatis, de doloribus, aut similibus sermonem faciendo, insuper suadendo resignationem in voluntatem Dei, in cujus potestate & vita, & mors est, & de cujus munere, ac infinita Providentia omnia in nostrum bonum vertente, venit, modo etiam infirmitatibus depravemur &c. Denique captata occasione etiam confessionem deponendam insinuare poterit, ex motivo, ut sic Deo ferventius conjungi mereatur infirmus, magisque dignus efficiatur exaudiri a divina Clementia, dum ad eam preces fundit, sive pro sanitate recuperanda, sive pro aliis gratiis, & donis impetrandis &c. Si ad hæc furdum adhuc comperit suum clientem, instet fortius, etiam periculum mortis, si quod subest, intimando, sicque vel eo confessionem Sacramentalem magis expedire, ut, cum

vires adhuc suppetunt, animæ nostræ prospiciamus, & antequam morbi vis (quæ in dies confessionem reddet difficiliorem) invalescat, Deo reconciliemur &c.

Quod si hæc lenia obduratum animum non emolliant, & periculum mortis forte citius obventurum timeatur; haud male faciet Confessarius dum etiam ad severiora progrediatur, declarando v. g. periculum animæ, in quo hæc versatur, si citra confessionem, & Sacramentum Pœnitentiæ migret ex ista in vitam alteram indubie æternaliter infelicißimam, quando hæc peccatis gravibus irretita sit, decessura &c. Si porro suis monitis Confessarius lucratus fuerit infirmum, isque resolverit confiteri, præeat in actus pro confessione necesarios, studeatque pro posse sublevare infirmo onus confessionis, præsertim difficultatem in discutiendo conscientiam, in explicando numerum, & speciem peccatorum, juxta paradigma quod exponam pro Confessione generali.

Secundo: dum vel ex Confessione, vel aliunde compertum habet Confessarius, infirmum esse in una, vel pluribus speciebus peccatorum, jam diu inveteratum, consuetudinarium, aut sæpius post crebras admonitiones recidivum non emendatum, laboret omni studio eum permoveere, ut, si unquam maxime, nunc de

de peccatis suis doleat, simulque firmiter statuat, vitam, si Deus eam adhuc superstitem indulserit, serio emendare, præsertim circa ea peccata, in quibus frequentius, & gravius se reum cognoscit: ratio hujus est juxta tritum illud: *pœnitentia sera raro vera*, quod vel maxime verificatum est in inveteratis, & induratis peccatoribus, vel ex defectu veri doloris, vel ex defectu sufficientis propositi: ut ergo ad hæc debite excitentur infirmi, dignique reddantur absolute sibi impertienda, nullum non moveat lapidem zelosus Confessarius, proponendo varia, eaque efficaciora motiva ad seriam deinceps vitæ emendationem inducendam.

Tertio denique quia in ejusmodi peccatoribus a potiori timendum, ne ob defectum sufficientis doloris, aut efficacis propositi una, vel plures confessiones ex præcedentibus fuerint coram Deo invalidæ, omnino consultissimum, si status infirmitatis admittat, est, eosdem disponere ad confessionem generalem, præsertim a tempore illo, a quo in gravioribus ita inveterati, & consuetudinarij extitere, recensendo non solum peccata interea temporis commissa, verum etiam pro majori securitate sub dubio se accusando de nulliter forsan peractis confessionibus sive omnibus, sive aliquibus, ut sic harum nullitas (si quæ intervenisset) denuo
sup-

suppleatur, & confessio præsens eo salubrius peragatur. Quod si infirmitas, vel memoriæ debilitas ad hoc præstandum forsan difficultatem ingerat, aut mortis periculum integram confessionem generalem omnino præpediat, juvet Confessarius infirmum, suggerendo memoriæ, quæ circa circiter forsan commissa videri possunt: vel si periculum urget, studeat, ut moribundus saltem statum, & tempus suæ consuetudinis aliquater explicet, & sic de omnibus hucusque in sua pessima consuetudine commissis peccatis, simulque nulliter forsan subin factis confessionibus sese accuset, quo præstito in dictis circumstantiis adhuc satisfaciet conscientiæ suæ, beneficiumque absolutionis generaliter de suis peccatis obtinebit.

Aphor. IV. Qui est in occasione proxima etiam hic, & nunc graviter peccandi, eaque voluntaria, & extrinseca, ne quidem in articulo, vel periculo mortis absolvi potest, nisi realiter prius occasionem sustulerit, aut saltem serio & efficaciter proponat eam quamprimum tollere, & remove: ita in re communior: & probatur i. ex propositione damnata ab Innoc. XI. ord. 61. quæ sic habet: *potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere* &c. ergo a contrario, nunquam ne quidem

dem in articulo mortis, absolvi potest, qui in occasione proxima peccandi voluntaria, seu quam potest, & non vult omittere, versatur. 2. ratione, quia, qui manet in occasione proxima, vult hoc ipso etiam manere in proximo periculo peccandi graviter, sicque in ipso peccato, juxta illud *Eccli.* 3. qui amat periculum, peribit in illo; atqui volens manere in peccato, non potest ab eo absolvi ut patet: ergo.

Dictum est autem notanter 1. *in occasione proxima hic, & nunc graviter peccandi*; nam si occasio pro hic & nunc non amplius currit, nec etiam propterea absolutio deneganda erit: hinc moribundus, qui antea lupanar subinde adibat, five ut Histrio ludos impudicos exhibebat, vel conventicula periculosa in alienis ædibus cum altero sexu instituebat &c. absolvi licite potest, & debet, si serio dicat, se velle ab his deinceps certo certius abstinere: quia ista occasio in his circumstantiis non amplius hic & nunc sibi occasio proxima est ejusmodi perpetrandi, cum infirmus periculose decumbens similia hoc ipso exercere nequeat: proin se habet tanquam causa materialis præterita, non item præsens, quæ ne etiam futura sit in posterum, aliter tolli non potest, quam firmissimo proposito ejusmodi ædes, consortia &c., si periculum mortis cessarit, certo

certo certius evitandi, ad quod propositum formandum moribundus utique a Confessario omni nisu, & opera animari debet.

Dictum 2. *Eaque voluntaria, & extrinseca*: est autem occasio tunc voluntaria, quando nec physica, nec moralis impossibilitas (de qua postea) adest eam tollendi: extrinseca vero est, in quantum circumstantia extrinseca v.g. loci, vel personæ &c. ansam præbet ad peccandum, ut si quis concubinam retinet, societatem pravam frequentat &c. Si porro peccatum ex mera occasione intrinseca contingit v. g. ex sola prava consuetudine, vehementia passionis, tentationis frequentia, cum tali eo modo agendum erit, quo dictum est in aphor. I.

Additum est denique: *aut saltem serio, & vere efficaciter proponat, occasionem quamprimum tollere & remove*: hoc enim sufficere docet Viva cum Suarez, & aliis, præsertim si signa specialia Confessarium moraliter certificantia adsint de firmitate propositi: quia ex una parte occasio, ut supponitur, non est formaliter proxima, id est, actu hic & nunc incitans ad peccatum; talem enim repelli debere ultro concedunt omnes; sed est materialiter talis, & deinceps potens allicere: ex altera vero parte non est præceptum negativum (uti putat

Cardenas cit.) sicque pro semper obligans ad tollendam occasionem proximam materialiter talem; alias enim nequidem periculum vitæ, famæ, aut gravissimi alterius mali, nos excusaret, sicut in pari non excusat in fornicatione, furto, adulterio &c. Denique neque talis, si serio, & efficaciter proponit, occasionem materiale quamprimum remove censi potest eam velle: proin neque incurrere dici potest propositionem illam ab Innoc. XI. damnatam superius allegatam, in qua utpote solum reprobatur, *non velle omittere occasionem*.

In praxi tamen, quia proposita ejusmodi periculosa, & sæpe fallacia sunt, ordinarie tenendum, & observandum est, ut pœnitens, dum in occasione proxima voluntaria vivit, & eam deponendi adhuc mora, & copia adest, bello modo inducatur, quatenus prius, antequam absolvitur, eam tollat, sicque tutiora sequendo se aptiorem, & digniorem reddat absolutione Sacramentali.

Aphor. V. Quoad hos occasionatos peccatores magna Confessario opus est prudentia, & discretionem ad hoc, ut cum eis, præsertim in articulo, vel periculo mortis, rite procedat, in ordine ad beneficium absolutionis Sacramentalis impertiendum; & in primis quidem ante omnia caveat,
ne

ne plus æquo sit præceptum in injungendo dimissionem occasionis proximæ; sed solerter prius perquirat, an occasio adhuc de præsentis sit proxima, ita ut periculum in ea peccandi etiamnum currat, & nondum cessarit, an vero sit potius pro præterita habenda. *Secundo* investiget, an non impossibilitas aliqua vel physica, vel moralis adsit tollendi occasionem proximam, v. g. periculum scandali, gravis prostitutionis, diffamationis, aut alterius ingentis mali, & inveniet re vera, præsertim in moribundis, frequentissime talem subintrare. *Tertio* videat, an non saltem ex parte, si ex toto fieri nequeat, possit removeri occasio. His diligenter perspectis tandem procedat, ut supra dictum est, ut autem hoc pro casibus etiam particularibus magis elucescat, ulterius sit.

Aphor. VI. Si adest impossibilitas si-
ve physica sive moralis, tollendi occasionem ipsam, debet moribundus absolvi, si statuatur serio ex occasione proxima facere remotam: ita Cardenas, & Viva. Hic præadvertere juvat, per impossibilitatem physicam nil aliud intelligi, quam quando quis ita alligatur loco, vel personæ, quæ sibi est occasio peccandi, ut naturali via, & suis propriis viribus absolute non possit, etsi vellet, inde abesse: ut si captivus in carceribus cum alio concaptivo in com-
mer-

mercio carnali viveret: neuter enim alterum declinare valet: moralis vero impossibilitas illa dicitur, quando quis absolute quidem, & propriis viribus posset evitare, aut eam removere, sed non nisi cum ingenti difficultate, & periculo alicujus gravis mali incurrendi, v.g. scandali, amissionis vitæ, infamiæ, vel etiam notabilis damni in bonis fortunæ, prout fusius explicat Viva.

Quoad impossibilitatem physicam per se patet, quia ad impossibile nemo tenetur: circa impossibilitatem vero moralem, exinde colligitur, quia ipsa occasio in se nondum est formaliter peccatum, sed tantum dispositio proxima, ad quam tollendam duo dantur remedia: *primo*, si removeam ipsam occasionem materiale, v. g. ancillam complicem, derelinquendo conditionem, renuntiando officio, migrando in alium locum, domum &c. Si ex occasione proxima materialiter adhuc retenta studeam facere remotam, sicque auferam occasionem proximam, saltem qua formalem, prout paulo infra declarabitur. Ex his duobus remediis primum est tutissimum, & efficacissimum, alterum vero minus tutum, interim tamen adhuc simpliciter sufficiens ad evitandum periculum proximum peccandi, atque probabiliter hoc ipsum etiam efficiens. Jam sic: si adsunt duo media, quorum
utrum-

utrumque ex se est sufficiens ad obtinendum finem intentum, non teneor assumere illud, quod est securius, & certius, si exinde in aliis sequuntur, vel mihi, vel aliis damnum aliquod valde grave, prout patet ab inductione de ægro, qui non tenetur sumere medicinam, etsi probabilius, & efficacius sanativam, si inde in alio genere grave sibi damnum, aut malum accideret, & simul alia superesset medicina adhuc ex se sufficiens, & probabiliter actu collatura sanitatem: ergo etiam constitutus in occasione proxima non tenetur removere occasionem proximam materialem, si exinde sibi vel aliis grave malum accideret, sicque, si impossibilitas moralis adsit eam removendi, sed sufficiet, si tunc proponat, & studeat ex occasione proxima facere remotam, cum etiam per hoc possit evitare periculum proximum, & formale peccandi. Si autem hoc sufficit, potest stante tali impossibilitate absolvi, quia sic sufficienter est dispositus pro absolutione.

Censetur porro quis facere ex occasione proxima remotam tunc, quando ex una parte omni meliori modo abscindere studet illecebras peccati, ex altera vero parte satagit remedia pro efficaci emendatione opportuniora constanter adhibere: v. g. est quis in occasione proxima cum sua ancilla sibi famulan-

lante cum eadem osculis, tactibus, obscœnis desideriis, aliove modo sæpius peccando. In hoc casu ex occasione proxima remota fiet, si *in primis* omnis conversatio non necessaria (præsertim familiarior, & dum solus cum sola est) pro possibili evitetur, si aversionis potius, quam amoris specimina præbeat &c. *Secundo*: Si firmiter statuatur, quamprimum moraliter possibile fuerit, etiam ipsam occasionem materiale, præsertim si adhuc periculosa foret, tollere, simulque quotidie sese efficacibus propositis muniatur, nihil quod Deum, præsertim in tali specie peccati, graviter offendit, committendi vel admitendi: item si gratiam divinam singulari cum devotione ferventius, & frequentius imploret, si confessiones Sacramentales crebrius iteret, præsertim apud constantem, & pro sua salute zelosum Confessarium &c. hæc enim si quis diligenter adhibuerit, valde probabiliter etiam stante & retenta occasione materiali seriam emendationem vitæ reportabit.

Confirmatur ulterius: stante impotentia, vel morali impossibilitate dimittendi occasionem, stante simul seria voluntate faciendi ex occasione proxima remotam, peccator non amplius censetur velle, & affectare periculum, & causam peccati, sed potius invitus pati: ergo neque censetur velle ipsum pec-

catum, five in se, five in causa, & per consequens est sufficienter dispositus pro absolutione.

Aphor. VII. Concubinaris occultus, qui morti jam jam vicinus, & quasi in extremis existit, potest absolvi, etsi concubinam prius domo non ejecerit, & ejicere nolit, dum hæc ab aliquo jam tempore, præsertim durante infirmitate, sibi nullatenus amplius fuit occasio peccandi, & ceteroquin statuat eam dimittere, si denuo reconvalescat. Ratio est: quia ex una parte occasio in hoc casu non amplius est præsens pro his circumstantiis, sed potius præterita, & tantum timenda ut futura, si reconvalescere: ergo non tenetur eam pro hic & nunc remove, sed tantum pro illo tempore, quo ea timetur, nimirum pro tempore reconvalescentiæ: ex altera vero parte ob mortem vicinam urget præceptum se reconciliandi cum Deo per Sacramentum Pœnitentiæ, ita ut tempus reconvalescentiæ amplius expectari non valeat: ergo sufficiet si interea statuat remove occasionem postea, si reconvaluerit. *Secundo* ob eandem rationem pariter dignus absolutione censetur famulus, vel officialis moribundus, qui occasione sui officii vel famulitii sæpius gravia furta commisit, etsi hic & nunc non renuntiet suo famulatio, aut officio, dummodo

do statuat id præstare, postquam recon-
valuerit, præsertim si una alterave vice
jam admonitus a furando destitit. *Ter-
tio* potest etiam absolvi ancilla mori-
bunda, quæ cum suo hero, aut ejus fi-
lio turpem quæstum, aut commercium
habuit, si vel citra prostitutionem five
sui complicitis domui valedicere nequit,
aut alibi locum non habet, ubi ut æ-
grotans habitet, esto etiam tempore in-
firmitatis ad malum subin sollicitata
fuerit, dummodo ex tunc proponat oc-
casionem postea, dum poterit; tollere,
& interea ex occasione proxima face-
re remotam. Ratio est quia in tali ca-
su adest pro istis circumstantiis impossi-
bilitas moralis, vel physica removendi
occasionem proximam, ut patet consi-
deranti. *Quarto* ob paritatem rationis
etiam beneficio absolutionis non esset
privandus moribundus simoniacus, si ci-
tra sui prostitutionem, & periculum in-
famix beneficium simoniace obtentum
hic & nunc dimittere non valet; tene-
retur tamen talis ad restitutionem fru-
ctuum eo modo meliori, quo ea vel per
se, vel per alios, five pro nunc, five
sit mortem citra sui prostitutionem fie-
ri posset. Et sic de aliis.

Aphor. VIII. Non sufficit quaecun-
que incommodum, difficultas, vel lu-
crum cessans, aut damnum emergens,
ad hoc ut dicatur impossibilitas moralis

excusans a tollenda occasione materiali proxima, & sufficiens, ut quis, retenta occasione materiali, solummodo fatagat ex occasione proxima facere remotam. Ita eruitur clare ex Viva n. 8. & aliis communiter, & probatur 1. Ex propositionibus damnatis una ab Innoc. XI. ord. 62. Altera proscripta ab Alex. VII. quæ sic habet: *Non est obligandus concubinaris ad ejiciendum concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinari, vulgo regalo, dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.* Ex quibus clare patet non sufficere qualemcumque difficultatem, incommodum, vel damnum, sed requiri notabile, & valde grave.

• Probatur 2. Etiam ex ratione: quia existens in periculo vitæ corporalis tenetur adhibere remedia tutiora, relictis notabiliter minus tutis, si tutiora citra notabile, & valde grave damnum haberi possunt, ita, ut præcise incommodum, difficultas in iis applicandis, itemque lucrum cessans, vel damnum emergens non excuset, nisi sit damnum valde grave, & notabile: ergo multo minus hæc excusabunt in periculo animæ, in quo versatur constitutus in occasione proxima, præsertim si insuper discrimen mortis coincadat; subsumo: sed remove

vere occasionem proximam etiam materialiter talem v. g. ejicere ancillam, exesse domo, renuntiare officio &c. est remedium in tali casu præ cæteris præsentissimum, & tutissimum pro emendatione vitæ, velle autem facere ex occasione proxima remotam, est remedium notabiliter minus tutum, & dubium, prout, proh dolor! deploranda experientia etiam in moribundis jam sæpius docuit: ergo non licebit hoc ultimum eligere propter quodcunque incommodum, difficultatem, lucrum cessans, aut damnum emergens minus notabile; proin neque ejusmodi causa sufficiens erit ad constituendam impossibilitatem moralem, sed debet esse damnum, vel malum notabile, & valde grave, prout juxta Viva n. 8. & alios, est vel grave scandalum inde oriturum, vel gravis infamia, aut in bonis naturæ tantum damnum, ut in morali æstimatione ferme æquivaleat amissioni vitæ, vel reponat hominem alias honeste conditionis in statum miserum, v. g. in magnam paupertatem, &c. Unde.

Aphor. IX. Neque absolvi potest occasionatus etiam ad mortem usque infirmus (si adhuc in occasione præsentis versatur) qui propterea non vult occasionem dimittere, v. g. ejicere ancillam, deferere domum, renuntiare famulatui, vel officio &c., quia si di-

mitteret pecuniam mutuo datam non amplius recuperaret a complice, aut lucrum magnum, quod viocasionis alias capiebat, amittere cogeretur &c. dummodo per amissionem hujus pecuniæ, vel lucri non redigatur in statum miserum, sicque sit non tam lucrum cessans, quam simul valde notabile damnum emergens. Ita in re Viva in Trutina n. 9. & 10. quia hæc sola ratio, si aliæ desint, nondum facit impossibilitatem moralem tollendi occasionem proximam materiale, cum nondum sit damnum valde notabile. Sed ipsum dicendum ob eandem rationem in casu ubi famula in occasione proxima constituta præcise ideo nollet renuntiare famulatui, quia alibi non tam bonum, & lucrosum acquireret famulitium, neque tam amplum salarium sicut modo habet; ratio est, quia hæc causa solum utilitatem majorem respiceret, nimirum prius famulitium magis utile; atqui juxta propositiones damnatas, & supra allegatas hæc causa non est sufficiens, ergo. Additum tamen: *dummodo per amissionem hujus pecuniæ, vel lucri non redigatur in statum miserum &c.* Si enim hoc foret, omnino sufficeret, ad hoc, ut retenta occasione materiali posset proponere ex occasione proxima facere remotam, hocque facto absolvi, ut dictum est.

Secundo : minus absolvendus esset infirmus nolens dimittere occasionem , v. g. ancillam ex servitio , præcise id-
eo , quia alia non est ad manus , quæ ægro epulas tam delicate præparare , aut cætera obsequia ita ad sua vota præstare posset , sicut ista , dum-
modo cæteroquin in communi æstima-
tione alia sufficiens sit pro servitio æ-
gris exhibendo : ratio est mox superius
allegata .

Aphor. X. Peccator occasionatus stan-
te vera morali , vel physica impossibi-
litate tollendi occasionem potest in præ-
senti articulo mortis absolvi , etsi jam
aliquoties admonitus neglexerit , ex oc-
casione proxima facere remotam , & im-
pendere remedia sibi a Confessario præ-
scripta , si saltem pro tunc signa vere
contriti animi , & efficacis propositi ex-
hibeat : quæ signa si extraordinaria fue-
rint , & moraliter certificantia Confessa-
rium de efficacia propositi , absolutio
absolute impertiri poterit , conditionate
vero , si signa non nisi languida , vel or-
dinaria fuerint . Aphorismus iste descen-
dit ex aphorismo primo hujus capitis :
ex ratione , quia stante impossibilitate
removendi ipsam occasionem , occasio-
natus peccator se habet per modum
consuetudinarii , & sæpius recidvi , ut
patet ; atqui juxta dicta consuetudina-
rius potest in articulo mortis absolvi ,

ex rationibus ibidem allegatis, quæ omnes cum cæteris ibidem dictis etiam huc applicari possunt, ergo.

Dictum autem est: *in præsentì articulo mortis*, nam extra articulum, velurgens periculum mortis longe aliter cum tali procedendum foret: & quidem, si jam monitus adhuc neglexisset remedia necessaria, tunc eidem differenda esset absolutio, donec ea adhibuerit, & actu studuerit ex proxima facere occasionem remotam. Si vero, adhibitis etiam remediis in antiqua recideret peccata, absolvatur nihilominus una alterave vice, suggerendo nova adhuc, & efficaciora remedia, simulque animando ad ferventio rem conatum &c. quod si denique neque his adhibitis emendatio sequatur, absolvi amplius non poterit, donec actu occasionem ipsam sustulerit, esto exinde infamiam, vel aliud quodcumque gravissimum damnum, aut miseriam, imo vitæ amissionem incurrare necessum foret. Ita Felix Potestas allegans pro hac sententia Suarez, Tannerum, Lopez, Cajetanum, & alios contra Lugo, Vivam &c. Cujus ratio est, quia si adhibitis jam per aliquod tempus omnibus remediis, nihilominus nulla sequitur emendatio, signum manifestum est, unicum remedium ad vitandum periculum formale peccandi, sicque ad declinandum ipsum peccatum, æter-

æternamque exinde sequenturam damnationem, esse sublationem ipsius occasionis: Si autem hæc unicum est remedium, debet adhiberi, etiam cum gravissimo damno, ut sic adimpleatur illud Domini præceptum: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te &c.* Et satisfiat monito Christi, vi cuius debet homo potius omni bono vel le carere, omniaque alia mala incurrere, quam ut animæ suæ detrimentum patiatur.

Aphor. XI. Si vero infirmus periculose quidem decumbit, non tamen in extremis constitutus est; & in occasione proxima etiam pro statu infirmitatis durante, omni cura, & studio laborandum est Confessario ut ipsa occasio, non solum qua formalis, verum etiam qua materialis omni possibili modo tollatur, & removeatur. Ratio est, quia, si unquam, vel maxime tunc vigilandum est, ut salus animæ in tuto reponatur, quod tamen in datis circumstantiis vix, aut ne vix fieret, nisi ipsa occasio graviter peccandi e medio tollatur, prout deploranda, (pro dolor!) experientia in casibus summe tragicis jam sæpius docuit, & præcipue verificatum ire solet quoad occasionatos in carnali commercio, puta concubinarios, vel quomodolibet lascive invicem conviventes, præsertim diversi sexus personas;

item quoad reos in puncto magiæ & commercio cum diabolo. Quoad priores solerter invigilet Confessarius, ut, si ancilla, pellex, vel concubina, citra scandalum, gravem prostitutionem, aut aliud valde grave damnum, expelli possit, ea omnino expellatur, ejiciatur, eliminetur, antequam pœnitens infirmus absolvatur.

Nec obstat 1. Si infirmus dicat, se esse vere contritum, imo flentibus oculis contritionem suam, & propositum emendandi contestetur: non, inquam, hoc obstat, quia juxta communem T.T. tam contritio, quam propositum, nihil valet in hoc casu, si his stantibus nolit dimittere occasionem, prout ex propositionibus damnatis, & rationibus supra in aphor. 8. allegatis eruitur.

Nec obstat 2. Si forte opere non peccent amplius, sufficit enim, si id fiat cogitatione, desideriis, verbo, vel tactibus, nam etiam ad hæc talis persona occasio proxima esse potest, & sæpissime solet, etiam in moribundis.

Porro si persona complex ob impossibilitatem physicam, vel moralem expelli domo non potest, id saltem efficere satagat Confessarius in suo pœnitente, ut eam coram se comperare non amplius sinat, quem in finem optime faciet Confessarius, si pœnitenti injungat, etiam obligatorie, si opus fuerit, ut personam

sonam complicem, puta concubinam, vel putatitiam uxorem &c. sub prætecture quodam pie colorato mittat aliorum v. g. ad peregrinationem aliquam peragendam, pro sanitate, vel felici morte infirmo impetranda, vel ad amicum longius distantem ad se vocandum &c. hoc enim, vel simili modo, & prostitutionem coram aliis, & simul etiam conversationem cum persona sibi ita periculosa evitabit, sicque se aptum reddet, & dignum absolutione, cæterisque Sacramentis.

Aphor. XII. Peccator etiam publicus, & publice scandalosam vitam ducens, in articulo mortis absolvendus est, si vere pœnitens confiteatur peccata sua cum proposito scandalosam vitam serio emendandi, & periculum mortis simul urgeat ita, ut publicum scandalum datum aliter, quam pœnitenter confitendo, tollere amplius nequeat. Ita in re Suarez, La Croix, & alii communiter Ratio est: quia sic constitutus ex una parte facit, quantum potest, & debet pro his circumstantiis in ordine ad digne recipiendam absolutionem: ex altera vero parte necessitas, & urgens periculum mortis sufficienter etiam levat scandalum, quod alias sumeretur ex administratione Sacramenti publice indigno facta.

Dictum est autem 1. *Si vere pœnitens*

tens confiteatur peccata &c. quod ut debite fiat, opus est, ut veræ pœnitentiæ signa etiam externe, & coram aliis ostendatur, imo ad hoc moribundus compellendus foret a Confessario, ut sic magis præcaveatur scandalo alias dando per administrationem Sacramenti publice indigno, & datum saltem ex parte per publicam pœnitundinem aboleat, quod solerter notandum præsertim, si moribundus præter Sacramentum Pœnitentiæ, etiam Sacrum Viaticum, aut extremam Unctionem reciperet. Tamburinus apud La Croix. Additque, posse, & debere Ministrum horum Sacramentorum aliis publicare pœnitentiam moribundi, si hæc forsan occulta foret. Porro si peccator publicus loquela, & sensibus destitutus confiteri amplius non posset, nihilominus adhuc beneficium absolutionis eidem impendi poterit, eo scilicet modo, quo in præcedenti capite dictum est. Ex ratione: quia prudenter præsumitur, ut ut gravem peccatorem, esse pro hic & nunc saltem probabiliter dispositum, & petere signo aliquo, etsi non cognito, absolutionem. La Cr. cit. n. 143.

Dictum est 2. *Si periculum mortis ita urgeat, ut aliter scandalum publicum datum tollere nequeat*; nam si periculum non ita urgeret, aliter procedendum foret, prout mox dicetur. Unde.

Aphor.

Aphor. XIII. Publicus, & publice scandalosus peccator, etsi periculose infirmus decumbat, si tamen infirmitas moram patitur, non potest absolvi, donec prius scandalum publicum, in quantum tolli potest, sufficienter actu fuerit sublatum. Probatur 1. ex Rituali Romano *tit. de Sacramento Eucharistiæ* ubi habet: *Arcendi autem sunt* (intellige a Sacramentorum receptione) *publice indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifesteque infames, ut meretrices, concubinarij, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alij hujus generis peccatores: nisi de eorum pœnitentia, & emendatione constet, & publico scandalo satisfecerint.* Ergo requiritur, ut prius actu tollatur scandalum, antequam absolutio impertiatur. Et quamquam Rituale hic loquatur solum de administratione Eucharistiæ, quia tamen ratio pugnat æque pro aliis Sacramentis quibuscunque, merito id etiam ad omnia alia Sacramenta extenditur.

Probatur 2. ex ratione: quia si actu non fuerit sublatum scandalum, in quantum tolli potest, tunc hoc ipso libere continuatur actuale peccatum scandali; sed continuans libere aliquod peccatum non potest absolvi, ut patet, ergo. Unde indignus absolutione est 1. publicus Concubinarius, nisi actu dimiserit Con-

cubinam. 2. publicus usurarius, & fœnator iniquus, donec prius restituerit usuras inique coacervatas. 3. publicum scortum in lupanari degens, nisi domui illi valedixerit: & sic de aliis.

Nec excusat, si ejusmodi peccatores propterea subeant publicam, ut ajunt, confusionem apud homines; nam hæc confusio ipsis non in dispendium famæ (hoc ipso quod publici sint) sed potius in emolumentum cedit honoris dum homines viderint tam heroicam resolutionem, & generosam conversionem, ergo hoc ipso non est sufficiens ad deobligandum, quo minus publicum scandalum prius aboleant, & tollant.

Dictum est autem notanter 1. *peccator publicus*, & *publice scandalosus*: qualis est qui notorie in gravi delicto (quod aliis facile scandalo esse potest) vel ejus periculo, & occasione proxima ita pergit vivere, ut illud hucusque nondum emendarit, sed potius actualiter continuaverit, uti sunt publici concubinarij, publicæ meretrices, publici hæretici, item notorie in gravi inimicitia viventes &c. Porro delictum esse potest notorium triplici modo, nimirum 1. notorietate facti: quando v. g. factum criminofum, vel in se ipso; vel in ejus effectu, aut alio infallibiliter connexo connotato est sufficienter notum. 2. notorietate juris: quando quis de-

desuper judicialiter jam est punitus vel processatus. 3. denique notorietate famæ, quando v. g. rumor de tali crimine ex sufficientibus, & moraliter certis indiciis, vel testimoniis ortus ita spargitur, & circumfertur in ore hominum, ut sit quasi vox populi, & pica rei gestæ.

Dictum est 1. *donec prius scandalum publicum in quantum tolli potest, fuerit sufficienter sublatum*, v. g. actu removendo occasionem publicam peccati, ut puta, ejiciendo concubinam, deferendo lupanar, reconciliando se publice inimico &c. Unde non sufficeret, si stantibus prædictis peccator infirmus præcise doleret de peccatis, cum proposito tollendi scandalum, vel occasionem postea post absolutionem obtentam. Ratio est, quia ex una parte adest re vera obligatio actu prius removendi scandalum, ut supra dictum est: ex altera vero parte his stantibus nulla adest sufficiens ratio differendi actualem ejus executionem usque post absolutionem, cum diffamatio, quæ sola obstare posset, hic nulla sit, uti jam supra dictum est.

Aphor. XIV. Caute tamen attendendum est Operariis in Vineâ Domini, nimirum bene perpendant prius, an certo constet peccatum re vera esse perpetratum, & simul sufficienter hic &

nunc publicum, & publice huc usque continuatum sine pœnitentia, & emendatione, an vero adhuc sit dubium: si dubium est, non debet propterea negari absolutio, nisi forte ex alio titulo, hæc sit neganda. La Croix *lib. 6. p. 1. n. 142.* citans insuper plures alios Authores. Ratio esse potest: quia juxta communem regulam nemo debet haberi, aut præsumi sceleratus & malus, donec sufficienter probetur, & constet esse talem. Insuper in dubio semper stat in possessione innocentia, & bona fama. Proin si mera esset inanis aliquorum suspicio, aut infundatus rumor, hunc vel illum vivere in commercio carnali, esse usurarium, & fœnatorem iniquum, congregare injuste divitias suas &c. talis, etsi reus foret, absolvi deberet, si cæteroquin nil obstat, & sit rite dispositus pro absolutione, esto interim publice non ostendat pœnitentiam suam, aut scandalo, inde forsan orto publice non satisfaciat. Ratio est: quia scandalum tale non tam culpabiliter datum, quam potius acceptum fuit ab illis, qui scandalum exinde sumpserunt. Si vero certo constat de delicto, & ejus publicitate, dubium autem solummodo est de sufficienti pœnitentia & emendatione, scandaloque publico debite sublato, neganda est absolutio, donec certo constet scandalum esse sufficienter

|sub.

sublatum, vitamque deinceps emendandam. La Croix cum aliis, quia in tali casu lex non absolvendi peccatorem publicum, simulque reverentia Sacramenti est in possessione contra criminofum; siquidem lex certo tenet, & tantum dubium est, an eidem sit debite satisfactum: in dubio autem, an legi certo latæ sit satisfactum manet lex in possessione juxta communioem Theologorum in tractatu de conscientia.

Aphor. XV. Licet positive, & deliberate desperans ne quidem in articulo mortis absolvi possit, per hoc tamen neutiquam deferendus est a Confessario; sed eo magis omni nisu, & opera erigendus in spem, ut sic beneficio absolutionis dignus, & particeps fieri queat. Si porro dubium est, an desperatio fiat animo deliberato, an vero potius indeliberate ex delirio, aut quomodolibet corrupta phantasia poterit desperabundus stante etiam desperatione in articulo mortis (præsertim ubi periculum ad extrema vergit) saltem sub conditione absolvi. Ita in re communis, & quidem prima pars ex eo constat, quia deliberate desperans sive de venia obtinenda, sive de vita in futurum emendanda, semper est, & manet indispositus pro absolutione, tum quia desperatio in se ipsa peccaminosa est, tum quia ea stante (maxime si est de emendanda vita) hoc

hoc ipso carentiam sufficientis propositi in se includit : hac autem stante pœnitens non est rite dispositus pro absolutione Sacramentali percipienda : ergo.

Secunda pars quod talis desperabundus non sit deferendus &c. inde patet : quia charitas , & , si Parochus Confessarium agit , etiam justitia universaliter obligat , omni possibili modo vigilare super gregem Christi , omnemque laborem , & sollicitudinem impendere , ne ovis aliqua pereat : ergo id etiam præstandum in casu circa desperabundum : nimirum suggerendo eidem motiva ad spem erigentia , proponendo exempla , parabolas , aliaque , quæ ad cor emolliendum , spemque ingerendam efficaciora visa fuerint.

Tertia denique pars , quod in dubio , an desperatio fiat animo deliberato possit stante desperatione conditionate absolvi , probatur ex eo , quia in tali homine desperatio se habet , sicut in aliis quandoque sunt blasphemix , abjectio rerum sacrarum &c. Sicut ergo in dubio , an blasphemix contingant animo deliberato , blasphemus in articulo mortis conditionate absolvi potest , ita pariter hoc præstandum erit desperabundo . Ratio ulterior est : quia hoc ipso , quod dubium sit , an desperatio fiat animo deliberato , etiam dubium est , an propterea re vera indignus sit absolutione , & an non prius dum usu rationis perfecto

gaudebat, actu spem, saltem implicite elicuerit, vel hic & nunc per lucidum intervallum eliciat: stante autem hoc poterit talis sub conditione absolvi.

Porro ratio dubitandi circa animum deliberatum in tali moribundo desperabundo esse potest, si v. g. præter verba desperationem indicantia etiam alia, & in aliis materiis, quandoque effutiat minus consona sanæ menti: item si infirmus solito acutiores, & nimium graves sustineat dolores, aut agitetur gravioribus tentationibus, & infestationibus Diabolicis &c. tunc enim merito dubium moveri poterit, an desperatio, si quæ per verba proditur, animo fiat deliberato, & cum sufficienti usu rationis, vel an non potius vehementia dolorum, aut subito obruens vis tentationum rationis usum anteverterit, sicque ad similia desperabunda verba indeliberate effutienda animum impulerit. Additum autem est, talem conditionate absolvendum *in articulo mortis, præsertim ubi periculum ad extrema vergit*; nam si periculum non ita extreme urgeret, omnino opus foret, cum absolute paulisper expectare, & omni meliori modo prius conari, ut moribundus competentibus motivis denuo ad spem erigatur: modum autem fusius explanabit.

Aphor. XVI. Optime aget Confessarius circa desperabundos, si in primis
suavi

suavi conversatione, & blando alloquio eorum animos lucrari cernetur. *Secundo* si advertens in infirmo aliquam pusillanimitatem, desperatumque animum, inquirat causam hujus. Si dicat infirmus in causa esse multitudinem, vel gravitatem peccatorum, atque majorem esse iniquitatem suam, quam ut veniam mereatur: mox reponat Confessarius: ut ut magna, & multa sint tua peccata, major tamen est Misericordia & Pietas infinita Dei tanquam Patris, sed ut magis convertatur, & vivat: item longe majora esse merita Christi; cum hæc infiniti valoris satisfactorii sint pro peccatis totius mundi etiam gravissimis, consequenter etiam pro tuis in particulari. Addat insuper, Deum, qui in promissis fallere non potest, expresse appromississe in S.S. Paginis, se omnibus peccatoribus etiam gravissimis, indulturum veniam, eosque in gratiam recepturum, si egerint poenitentiam, seque nullum rejecturum, qui in Divinam suam speraverit Misericordiam: sic plurimi textus adduci poterunt, de quibus vide infra & Ascetas fusius hac de re passim tractantes. Juvat etiam ad hoc attexere parabolas, queis in S. Scriptura Divina ad miserendum peccatoribus pronitas declaratur, uti illam de Filio prodigo, de Pastore bono, relinquente 99. oves, ac tam sollicitè quærente unicam perditam.

De-

Denique Confessarius poterit allegare exempla peccatorum gravissimorum, qui tamen omnes, nullo excepto, veniam impetrarunt a Divina Clementia ut patet de Rege David, de Magdalena, Augustino &c. tandem concludat hoc unicum opus esse, ut peccator quisquis ille, & quantus demum est, sincero, & contrito corde cum humili confidentia Divinam Misericordiam imploret, & ad Deum se serio convertat, eique deinceps saltem perfecte servire statuatur, quo facto impossibile erit, ut Deus veniam deneget, & citius, totum universum in nihilum abibit, quam ut peccator taliter ad Deum reversus non recipiatur in gratiam, prout passim tum S.S. Patres, tum revelationes variis Sanctis factæ testatum faciunt.

Aphor. XVII. Si porro desperatio non ex pusillanimitate ob gravitatem, vel multitudinem peccatorum, sed aliunde v. g. ex indurato corde, ex efferata iracundia, implacabili vindicta, aut alia indomita passione ortum trahat, ita ut neque Deo reconciliari, neque Sacramentis refici desideret, sed ultro & voluntarie Diabolo sese mancipare petat moribundus infelix; tunc quidem, ut monent Theologi aliter procedendum, attamen communiter etiam hic non nisi spiritu lenitatis, & mansuetudinis utendum præprimis implorato a Deo auxilio,

lio, perscrutetur Confessarius unde hæc desperatio originem trahat, & si invenit eam provenire ex falsa infundata apprehensione, satagat omni possibili modo phantasiam desperabundi male præoccupatam corrigere, & declarare errorem, quo sine sufficienti fundamento in tantum barathrum desperationis deviavit: si vero ex implacabili vindicta, iræ motu &c. oritur, ab initio animum per leniora captivare studeat, proponendo varia motiva ad Christianam mansuetudinem incitantia, ut puta exemplum Christi &c. Plura si velis consule Loknerum, & Ascetas.

Si leniora nil efficiunt, ad severiora progrediatur Confessarius æternam proponendo gehennæ pœnam, & damnatorum supplicium, ad quod nunc infelix properat, imo præ foribus stat desperabundus; insinuet eidem quam injuriosa sit talis desperatio Deo, tam ardentem animæ nostræ salutem desideranti, & in hunc finem eam ad imaginem Deitatis suæ creanti: Christo Salvatori eam prætioso sanguine, & dolorosissima sua morte redimenti: denique omnibus Cœlitibus mæstissima, dum vident immortalē animam, quæ ad gloriam cœlestem, & ipsorum consortium tam facili labore pervenire potuisset, modo turpiter ex stulta desperatione, & rabida passione flammis infernalibus sese devovere. Porro,

ro, si nondum flectatur miser, suadet Sporer n. 315. imo ad hoc Confessarium ex charitate erga proximum esse obligatum reputat, si inde fructum speret, ut etiam in genua se provolvat ad pedes obdurati, & desperati, exhibita Crucifixi imagine, eundem per Deum, per vulnera, & amorem Christi obtestetur, roget, atque adjuvet, ut animæ suæ tam charo pretio redemptæ, dum adhuc tempus est, parcat, eamque ab æterna damnatione desperatum animum deponendo eripiat &c.

Denique, si neque his quidquam fructificare se sentit Confessarius, mittat ad desperabundum alios salutis animarum zelosos viros, forte enim alteri Deus hanc animam donabit: nec in hoc difficilem se exhibeat; sive enim per se, sive per alium anima salvetur, dummodo id fiat semper Deo grates dicat eumque glorificet.

C A P U T V.

De Confessione generali: item de repetendis, vel non confessionibus.

PER Confessionem generalem hoc loco nil aliud intelligitur, quam repetitam sui ipsius accusationem de peccatis jam semel in Sacramento Pœnitentiæ explicatis factam. Hæc autem recte
ab

ab aliquibus in obligatoriam, seu necessariam, & spontaneam seu non necessariam dividitur. Obligatoria est, quæ ob defectum essentialem in præcedentibus confessionibus commissum facienda est. Spontanea, quæ ad maiorem animæ profectum, ac solatium sponte peragitur, & iterum subdividi potest in eam, quæ ab uno vel pluribus annis fieri solet, & eam, in qua per totam præcedentem vitam commissa explicantur. Confessio generalis obligatoria facienda est in sequentibus casibus. 1. quando Confessiones particulares sua integritate caruerunt, omisso in iis aliquo peccato mortali, five ex verecundia, five ex ignorantia affectata, five ex defectu mortaliter culpabili conscientiae non satis examinatae. 2. quando illis dolor sincerus, & serius, aut propositum emendationis, & occasiones vitandi, aut si necesse sit, illata damna reparandi, defuit. 3. quando Confessiones particulares factæ fuerunt Sacerdoti, in quo neque jurisdictio, neque sufficiens facultas, aut intentio absolvendi fuit. Extra hos casus neque Christus, neque Ecclesia quemquam obstrinxit, ut idem peccatum iterato subjiceretur, cum peccatum semel in confessione explicatum, & per legitimam absolutionem dimissum penitus abolitum sit, nec salutem impediatur, atque adeo confessione ulteriore non indigeat: ast

Aphorismus I. Quando pœnitens simpliciter confitetur, se hactenus non recte confessum esse, aliquod peccatum omisisse, vel tacuisse, habere antiquum peccatum, ante tot annos, in pueritia, in juventute patratum, quod hactenus nunquam confessus sit, ne tam se ipsum, quam pœnitentem frustra torqueat, non statim judicet Confessarius omnes confessiones invalidas, & ideo repetendas esse, sed congruam cautelam, & industriam adhibens, audito illo peccato, ante omnia interroget ex ipso, an tunc, quando illud commisit jam sciverit, vel putaverit (etiam conscientia erronea, vel practice dubia) esse peccatum? an vero postea primum, & quando agnoverit peccatum esse? Et sæpiissime præsertim apud homines simplices audiet responsum negativum: *Mi Domine adhuc juvenis vel puer fui, non scivi, non putavi esse peccatum, non intellexi &c.* Et res jam salva est: modo quiescat Confessarius. Nulla hic confessio invalida, & repetenda erit: nisi tantum ab illo tempore, postquam rescivit, vel putavit, etiam erronee, fuisse peccatum, & nihilominus illud confiteri scienter, & culpabiliter omisisset.

Aphor. II. Quod si vero Pœnitens fatetur, se jam tunc scivisse, vel putasse esse peccatum, aut post factum am dudum agnovisse ex concione, Ca-

te-

techismo &c. esse peccatum, & tamen ex verecundia, vel timore aliquo reticuisse: jam interrogandus erit; an ergo hactenus ex illo tempore semper, & singulis confessionibus bene memor illius peccati scienter, & studio omiserit? an non aliquando bona fide, animo & voluntate omnia sua peccata confitendi, dummodo occurrerent, adeoque & illud peccatum, si occurreret, certo confessurus, confessus fuerit, & a quo tempore? Si semper bona fide, eoque animo confessus solum ex oblivione inculpabiliter omisisset, vel tacuisset, res iterum salva erit. Si vero ea aliquanto tempore sic bona fide confessus sit, v. g. peccatum pro mortali habitum ante triginta annos commissum, primis quidem sex annis ex damnata verecundia sacrilege omisit, & reticuit, at reliquo tempore deinceps hujus culpæ immemor, semper bona fide, & voluntate omnia sua peccata, adeoque simul & illud, si occurrisset, confitendi, semperque de omnibus peccatis recte doluit, & tunc ab illo tempore primæ Confessionis sic bona fide factæ non erit obligandus ad repetendas confessiones reliquas a 14. annis hucusque factas, sed solum ad illas præcedentes per primos sex annos mala fide, invalide, & sacrilege factas: nam reliquæ omnes frequentes confessiones sic bona fide factæ validæ, & fructuosæ
fue,

fuerunt , sicut si aliquod peccatum semper inculpabiliter omisisset . Quod valde nota , Confessarj , & insuper nota notantissime .

Aphor. III. Quando fatetur rotunde tuus pœnitens , se aliquod peccatum pro mortali habitum , cognitum , vel putatum , in prioribus confessionibus semper scienter omisisse , vel reticuisse , nondum statim illas Confessiones judica omnes invalidas ac repetendas esse ; sed nova cautela ac industria utens , sciscitare , an sciverit , vel putaverit , se mortaliter peccare subticendo peccatum aliquod in Confessione , & ideo Confessiones fieri invalidas , ac sacrilegas ? Et si quidem ita fateatur , omnino urgenda erit repetitio Confessionum . Quod si vero neget , & quoties negarunt mihi ? (& sine dubio negabunt quandoque & tibi) aut dicant : *avertat Deus ! si scivissem tam grave peccatum esse illud silentium , certe non reticivissem &c.* tu fidem adhibeto , nec compellas repetere confessiones criminum jam detectorum , sed tantum eorum , quæ omisit : nam supposito vero dolore universalis omnium peccatorum prius habito , confessiones fuerunt validæ , imo etiam fructuosæ , etsi forte venialiter vitiosæ . Atque ita tuto conquiescere poteris cum hominibus simplicibus , & rudioribus . At si pruden-

dentiores , magisque capaces sint , ad majorem securitatem .

Aphor. IV. Quære , an non saltem dubitaverit , peccetne graviter tale peccatum reticendo ? Neganti rursus fidem habe . At si fateatur , se vere dubitasse , aut timuisse , ne forte peccatum sit grave , ita peccatum aliquod reticere , rursus interroga : an non putaverit delinqui mortaliter cum tali dubio , vel timore petendo absolutionem , & postea insuper Communionem ? Si iterum neget , tu iterum crede , re vera plurimi ignorant esse grave peccatum operari cum conscientia ita dubia , nec repetitionem pete ob rationem modo supra datam : poteris tamen adhibere cautelam mox ponendam aphorismo sequenti . Sin vero fateatur se ita putasse , vel scivisse , de necessaria repetitione dubitare amplius non poteris .

Aphor. V. At , quid si advertas , aut pœnitens ipse fateatur scivisse , vel putasse peccatum reticere in Confessione esse malum in genere , seu peccatum in confuso , nihil cogitando , dubitando , vel suspicando de peccato gravi , prout re vera sæpissime sua peccata apprehendunt homines simplices , plebei , rustici , pueri &c. ? Mi Confessari , sequere tuto probabilissimam sententiam plurimorum D.D. in materia de conscientia , &

ju.

judica tunc solum peccasse venialiter ; ideoque neque petas repetitionem , quia habet adhuc locum ratio superius data : cum peccatum veniale non impediat nec valorem , nec fructum Sacramenti . Quod si vero talis pœnitens ingenue fateatur se communiter ante , & post Communionem valde fuisse anxium , ac perturbatum ob tale peccatum prius non confessum , tunc omnino procedendum erit ad repetitionem priorum Confessionum , perinde ac cum manifeste reo .

Aphor. VI. Quando tandem Confessarius perpensis omnibus deprehendit Confessiones præteritas fuisse invalidas , utpote quando pœnitens fatetur , se peccatum aliquod mortale pro mortali agnitum , semper scienter , ex verecundia , v.g. cum conscientia novi gravis peccati , in omnibus , vel aliquot confessionibus reticuisse , idem est de quocumque alio defectu substantiali mortaliter culpabili ex parte pœnitentis in prioribus confessionibus commisso , & in posterioribus hætenus culpabiliter non detecto , nec suppleto , vel emendato ; jam omnino urgenda erit repetitio omnium illarum Confessionum invalidarum hac fere methodo , & industria .

Aphor. VII. Confessarius interroget a quot annis a prima Confessione tale peccatum reticuerit ? quoties ab illo tempore interea hætenus confessus fuerit , &

communicarit, duplici semper sacrilegio inculcando: simulque ostendat omnes illas Confessiones fuisse invalidas, & nullas, nullum peccatum fuisse remissum: omnia peccata mortalia de novo esse confitenda, etiamsi jam antea integre, attamen in confessionibus illis invalidis cum sacrilego illo silentio alicujus peccati manifestata, quod multi ignorant, vel non apprehendunt, ut jam supra innui: At qua tandem ratione talis poenitens a tam multis, aliquando 50., & amplius annis, non rite confessus, praesertim pluribus speciebus, innumerisque numeris gravissimorum scelerum onustus; & insuper, ut plerumque accidit, absque ullo praevio examine praeteritorum annorum confessionale irrumpens, peccata sua in specie, & numero explicabit? Certe non nisi paucas species, & vix nisi temere omnino nullum numerum dicet, si tamen aliquid dicat. Et ideo.

Aphor. VIII. Per se loquendo omnino necessarium esset tales absque absolutione remittere ad se examinandos, & praeparandos pro Confessione generali tot annorum, postea melius instituenda, reversuros (loquor de sanis, non vero de infirmis, minus de moribundis). Per accidens autem vix unquam sunt dimittendi, quia, proh dolor? nimis frequentia nos docet tales non solere reverti. Quare nisi ex certis indiciis omnino credas

das talem filium reversurum ad te, vel alium Confessarium pro integra Confessione facienda, aut certe præsumas eum probe agnoscere, quod re vera teneatur interea a Sacramento suscipiendū abstinere &c. aut tandem nisi in raro casu, si nimirum angustiae temporis, aut concursus hominum alias impediendorum non patiatur tantam moram; ex altera autem parte adsit necessitas aliqua communicandi, ut tempore Paschali, in magno Festo, quo Communio solita intermitteri non possit sine scandalo, aut plenariae indulgentiae lucrandae, aut dum infirmum accessisti cum Sacro Viatico, populus autem foris adorat, & expectat &c. auditis peccatis a proxima Confessione commissis cum aliqua notitia status praeteriti, ac de omnibus peccatis vere dolentem, tanquam jam formaliter integre confessum, satis dispositum interim absolvendum censeas alio opportuno tempore plenius confessorum, & denuo absolvendum, prout est communis etiam D.D. praxis. Ubi tamen longe major cautela, & reditus certitudo requiritur (ne semel elapsus, revertatur nunquam) nisi inquam de reditu moraliter certus sis; ne dimittas elabi praedam: conare lucrari Deo animam alias forte perituram, atque ordinario bonorum Confessoriorum more.

Aphor. IX. Ante omnia omni conatu

& industria labora, ut pœnitentem excites ad ferium, & efficacem dolorem, ac detestationem omnium suorum peccatorum, præsertim tot sacrilegarum Confessionum, & Communionum, propositis motivis ipsius statui maxime accomodis. Deinde suaviter excitata fiducia in Divina Misericordia, & tuo adminiculo suaviter jube, & permitte eum dicere, quæ, & quoquo modo in mentem veniunt, sic enim statum pœnitentis præteritum rectius disces. Tandem obticescentem adjuva summario examine per præcepta Decalogi, ut innuit sequens paradigma, vel vero divinando species peccatorum, quas statui ipsius congruere putas perpenſis diligenter circumstantiis conditionis, negotiorum, occasionum &c. numerum similiter divinando elice, proponendo numerum bene magnum, deinde valde parvum, & tandem medium, & sic quoad opus esse putabis, semper magis sollicitus de vero pœnitentis dolore, ac proposito (quo posito omnia salva sunt) quam de integritate Confessionis exacta procuranda.

Aphor. X. Quamvis autem moraliter certus sit, plura vel dictum, vel omisſum iri, quam oporteat, attamen præ oculis semper habenda est regula tradita a Lessio: hæc est regula, qua Confessarius uti debet circa pœnitentem &c. ut
spe.

*spectata conditione pœnitentis, faciat id, quod judicat ei fore magis salutare. Atque experimur plerumque semper, quando pœnitentes sunt in bona fide, ac voluntate, eis magis salutare esse, ut sic examinentur, velut e *stapede*, donenturque absolutionis beneficio, quam si dimittantur ad se penitus examinandos. Tunde, mi Confessari, tunde ferum, dum candet.*

Aphor. XI. Tandem etiam monendi sunt, ut si quæ peccata mortalia, quæ in hac occasione fugerunt eorum memoriam, postea recurrant memoriæ, ea diligenter adhuc confiteantur, si reconvalescerint, esto jam antea fuerint confessi in decursu illarum priorum Confessionum sacrilegarum. Et insuper per se loquendo etiam necessarium esset eos monere, ut reflexionem aliquam instituant adhuc saltem post Communionem, si brevi obeunda sit, aut etiam ante illam, si non tam cito sumenda. Porro quoad infirmos, nisi sint in articulo mortis, reflectant se post sumptam Communionem, ac in aliis Confessarii visitationibus, si quid occurrerit, confiteantur: nam discussio conscientiæ, quæ fit tam cito, est longe imperfectior, quam exigant phrasæ Tridentini, & Theologorum. Verum hæc monitio frustranea erit apud rudes, & plebejos, noxia quoque per accidens valde anxiiis, meticulosis, ve-

recundis : ergo adhibenda solis animis serenioribus, & prudentioribus, qui facilius parebunt, si doceantur ita postea confiteri: *feci nuper Confessionem generalem, in qua oblitus sum dicere, me decies circiter fuisse ebrium &c.* Hæc tam particulariter dicere libuit, quia in frequentissima praxi securius discis legendo, quam errando.

Aphor. XII. Consultissimum est ut Parochus vel Confessarius (si fieri potest) habita notitia infirmæ ex sua grege oviculæ Sacramentis muniri cupientis, antequam Viaticum ei deferat, ibique prius Confessionem excipiat, ne dein incidat in tales angustias. Jam autem dum ad infirmum in proximo sive in probabili periculo mortis decumbentem se confert, cogitet sibi dictum esse illud Eccl. 23. *consolare illum in exitu spiritus sui*. Vocatus promptum, facilemque se præbeat, ac priusquam ad audiendum accedat, ad hoc ministerium rite sancteque obeundum auxilium Divinum piis precibus imploret, idem præster, dum apud infirmum se detinet, elevando subinde ad Deum mentem, memor illius aureæ sententiæ D. Augustini : *plura Deo dic de illis, quam illis de Deo.*

Aphor. XIII. Quando Confessarius vocatur ad Confessionem talis ægri, qui non potest solus relinquere, nisi adjuvetur

tur a circumstantibus, uti sunt recente vulnerati, vel mulieres parturientes, & periculum est in mora, quærat, an doleat de omnibus suis peccatis, & modo, quo potest, optimo se accuset, ad quam quæstionem, si annuat, absolutionem ei impertiatur, ita tamen, ut, si postea occasio, aut facultas ob discessum adstantium, & pœnitentis vires, detur, ex instituto illius Confessionem audiat. *Lohner.*

Aphor. XIV. Permittendum non est Pœnitentibus, ut Confessiones generales juxta varios Catalogos, in quibus peccata enumerantur (speculum Confessionis communiter vocari solitos) instituant, cum crebra experientia doceat ex ejusmodi speculis plus detrimenti, & turbationis, quam emolumenti reportari, adeoque in communi eorum usus suadendus non est; sed eorum potius praxis imitanda, qui decem præcepta Decalogi, & quinque Ecclesiæ percurrentes juxta eorum ordinem indicant, quid cogitatione, verbo, opere, aut omissione contra eadem deliquerint, uti ex subiecto Catalogo videre est, in quo pleraque ejusmodi peccata ordine paulo ante indicato enumerantur. Itaque Confessarius, qui subinde tenetur agere Rei partes, quærat.

Contra primum præceptum

s' miselio :

KE be bile vafš obshle Ky kashne misli super te shtikelze Christianske vere , inu sam rad se fdershal v' teisteh mislih super Viero ; Ke be bil fanikern teiste misli hitru is ferza odpuditi . Ke be ne bil is ferza ne favupal na Milost Boshio ; ali pak ke bil greshil , Kir be bil na Boshio Milost favupal . Ke be bil si naprei ufel taku samapashnu , inu greshnu shiveti , inu pa na vashe stare dny , ali na vash pusledni Zhafš pokuro sturiti , inu od greha odstopiti .

s' bessedo :

Ke be bil mermral ; godernial zhes Boshie previdenje , inu se toshil u' vashesh revah , inu nadlugah . Ke be bil Kykoga prafne vere zupernye vuzhil . Ke be bil se hvalil , de ste Kykashne grehe sturil . Ke be bil Kykoha fanizhoval sa tu , kir je Bogabojezh , inu ni hotel se maszhovati , ali Kykashno drugo Boshio sapuvid prelomiti . Ke be bil ky enu greshnu dianje hvalil , sve-toval , sagovarial :

s' dia-

s' dianjom.

Ke be bil Kykashno babio vero, ali
zupernyo prauhal, sa se smeršniti, sa
svedeti fkriu ne rezhy, ke be bil len
u' slushbi Boshij.

is samudo dobreb dell.

Ke be bil fanikern se navuzhiti te
Boshie Skriunusti, inu Christianski
navuk. Ke be se ne bil Bogu perpo-
rozhil u' vashch skushnjavah, inu u'
nervanosti vashe Dushe, Ke be bil
imel ky kashno shleht manungo u' va-
shim dianjo. Ke be bil dobre della vun
jspustil, Kil ste se Ludy shonal.

Contra secundum præceptum

s' miselio.

Ke be bil si naprei usel po krivim
se persegovati.

s' bessedo.

Ke be bil pokrivim, ali bres potre-
be, ali sa tu, kar ni ste sa gvishnu
vedel, persegoval, Ke be bil Boshie
Ime nenuznu imenoval, ke be bil se
persegoval, de hozhete se maszhova-

ti , ali ky kashen drugi greh dopenesti . Ke be bil Kykomu s' persegovanjom oblubil , inu u' ferzi ni ste mislil oblubiti.

s' dianjom :

Ke be bil Kykoga naprautial is' svetovanjom , is' fylo , de je po krivim persegal , ali perloshnost dal .

is samudo dobreb dell .

Ke be ne bil dershal tu , kar ste bil Bogu oblubil , ali dolgu odnashal dopernesti , kar ste bil Bogu oblubil .

Contra tertium præceptum

s' miselio .

Ke be se bil naprei ušel S. Masho ne slishati , ali sapovedan prasniki delati .

s' bessedo :

Ke be bil u' Cerkvi govuril ob zaitu S. Mashe , smiel , inu drugim da perloshnost , de ni so S. Masho Slisali , smiali u' Cerkvi .

s' dia-

s' dianjom.

Ke be bil u' Nedelo , ali sapovedan Prasniki delati bres nobene syle inu potrebe vezhi deil tega Prasnika . Ke be ne bil Duhounim spodoboo zhasht iskafal , ke be bil u Cerkvi nespodobnu ozhy passel , nesaramnu se oferal . Ke be bil sapovedan post peelomit bres potrebe . Ke be bil ob Nedelah , ali sapovedanih Prasnikih ne nuznu zait ponuzal u' jegrach , u' pianzhovanjo , u plesseh , ke be bil zhesmasnu pyl , ali jedel k' shkodi tigatelesniga fravia .

is samudo dobreh dell.

Ke be ne bil branil , prepovedoval Poslam , Otrokam u' sapovedan Prasnik dellati bres syle , inu potrebe . Ke be bil sanikernu S. Masho samudil ; Ke be bil k' Spuvidi , inu k' s' Obhaylo perstopil bres eniga Spodobniga ja potrebniga pripraulenja . Ke be ne bil nalosheno na Spuvidi meiheno Pokuro doperneffal , ali dopolnil , Kar je Spovednyk nalushil .

Contra quartum præceptum

s' miselio :

Ke be bil Starishi fourashil ; s' ny-
mi se ferdil , shkodo , nafrezho , ali
smert shelel ; Ke be bil yh Krivu fo-
dil , ali pak tudi druge , katerim smo
dolshni spodobnu sposhtuvanje .

s' besseda .

Ke be bil Starishi resnashal ; zhes
nijn zhasl , poshtenje govuril , u prizho
preklinial pertil Krivizo , ali u' drugi
vishi sanizhoval .

s' dianjom :

Ke be bil Starishi udaril , ali u' dru-
gi vishi mozhnu reshalil ; Ke be yh
ne bil bugal u' tem Kar u' Dushnim
opravilam am tizhe . Ke be bil supar
nyh voljo ygral ; Ke be bil hishnu
blagu , denarie jemal bres nyh erlabno-
sti . Ke be bil Duhoune sanizhoval ,
ali Visheishi Gosposko ; Ke be bil
Otroke sylil u' Sakonski stan , super nyh
voljo , ali u' drugi vishi nyh frei vo-
ljo Kratil .

is samudo dobreh dell.

Ke be ne bil Starishi oskerbel , inu Kratil nju potrební shivesh , ali u' bolesni ijh sapustil ; Ke be se bil shenil , inu oblubo sklenil bres nju sveta ; Ke be ne bil Sheni ali Otrokam dal nyh potrební shivesh ; Ke be ijh ne bil dershal u' Boshym strahi ; Ke be ne bil yh poshilal h' Kristjanskimo navuko , ali be yh ne bil sam tudi vuzhil ; Ke be se ne bil ahtal sa nyh zhednu fadershanje ; ali Ke be ne bil yh svaril.

Contra quintum præceptum

s' miselio.

Ke be bil si naprei usel se maszhovati ; Ke be bil Ky Komu smert , ali drugo velyko nesrezho shelel , ali vesfelil teiste nesrezhe ; Ke be bil svoimo blishnimo srezho ne pervoszhil.

s' bessedo.

Ke be bil napoterpleshiu u' nesrezhah , inu nadlugah ; Ke be bil sam sebi smert prossil , s' hudizham preklinjal , ali svoiga blishniga ; Ke be bil Kykoga svetoval , pervolil , ali hvalil , de se je maszhoval ; Ke be
bil

bil Ky Koga u' prizho shpotuval , ali
preklinjal .

s' dianjom .

Ke be bil se u' nevarnost podal Bo-
ha s' greham reshaliti , Ke be bil sam
sebi shkodo sturil na fravij s' zhesnaf-
no jeidjò , ali pitiem ; Ke be se bil
mafzhòval ; Ke be bil Ky Koga mo-
zhnu udaril , ranil , ali pobil : Ke be
bil boy intrigo fazhel ; Ke be bil po
Krivim se praudal ; Ke bel bil Kei-
komu pohuishanje dal , ali Komu Kra-
til dobru sturiti , ali pomagal hudu
dellati ; Ke be se bil u' Kykashno slu-
shbo postavil , Kir be ne bil fa tu , te-
muzh K' skkodi suoimo blishnimo na
Dushi , ali na Telleffi .

is samudo dobreb dell .

Ke be ne bil svoiga blishniga posva-
ril , podvuzhil , Kir be bil lohku sa-
mogal ; Ke be se ne bil hotel Korda-
ti , resmyriti , sglihati is suoim Na-
priatelom ; Ke be ne bil fadofti sturil
letem , Katerim je Kriviza sturiena .

Contra sextum, & nonum præceptum .

Vide Auctores de hac materia fufe
tractantes, & præcipue Tamburinum in
Methodo expeditæ Confessionis .

Con-

Contra septimum, & decimum præceptum

s' miselio.

Ke be bil mislil, ali si naprei usel golufati, ali Kraſti, dolge ne plazhati; Ke be bil si naprei usel s' golufio obogatiti.

s' bessedo.

Ke be bil Keikai udobil s' lashami, ali s' falsh persegovanjom; Ke be bil is' ſvetovanjom Kykomu shkodo ſturil.

s' dianjom.

Ke be bil Krivizhne praude uſdignil, Ke be bil ukradenu blagu Kupil, ali od tega, Ka terimu ni bilu erlaubanu predajati; Ke be bil bulshi Kup Kupil, Kir je bilu blahu veliku vezh urednu; Ke be bil golufal na ijgri, ali Kupzhij; predaial na shkarsh mere, ali vage; Ke be bil shleht ſa dobru blagu predajal, ali sleht s' dobrim meishal; Ke be bil vezh zhinsha od denarieu pegeroval Ko' ſizer je perpuſzhenu; Ke be bil faush denarie ſa dobre shpendoval; Ke be bil zheſmaſnu shpendoval u' zhenzharſe u' Klai-der, ijgro, inu shpendio, Kar ſtan ne
pre-

premore ; Ke be bil velyku drashishi
predajal, sa tu Kir je vuni na vupanje
jemal ; Ke be bil tadle tayl , skrival
tiga predaniga blaga , Kadar be bil
uprashan ; Ke be bil Ky Kashno dru-
go shkodo , ali Krivizo sturil svoimo
blishnimo ; Ke be bil sam si plazhal ,
de si lih dolgovanje ni bilu guishnu ;
Ke be ne bil tu possojenu blagu pover-
nil, ali naidene denarie , blagu : Ke
be ne bil Porrokam shkodo plazhal ;
Ke be bil Kykashen controht super po-
stavo sturil , bres se fvetovati , ali be
shiber, ali nikar.

is samudo dobreb dell.

Ke be ne bil oblubo dershal , se
umeknil ; Ke be ne bil popolnoma
lon faslusvil ; Ke be bil u' tergal ,
udershal faslusheni lon , plazhilu na-
jemnikam, Poslam ; Ke be ne bil dol-
ge plazhal , testamente dopolnil ; Ke
be bil tu naidenu blagu obdershal, ta-
yl , skrival , inu shpendal bres upras-
hati , Kdu be ijh bil sgubil ; Ke be
bll fanikernu andlal s' ludskim , ali
Cerkounim blagom ; Ke be bil pu-
stil shkodo dellati , Kadar je bila dols-
hnust varovati.

Contra octavum praeceptum

s' miselio.

Ke be bil bres urshoha po Krivim
suoiga blishniga fodil.

s' bessedo.

Ke be bil Komu drugimu pravil Kri-
vo fodbo ; Ke be bil Keikai refode-
val , Kar je bilu na skriunim poveda-
nu ; Ke be bil se slagal h' shkodi ,
ali bres shkode suoiga blishniga ; Ke
be bil s' bessedo Kykoga golufal ; Ke
be bil refnashal suoiga blishniga ,
zhes poshtenje govuril , oprauljal , ali
rad poslushal opraulanje zhes zhast inu
poshtenje ; Ke be bil Kykoga sveto-
val , de je falsh prizhoval ; Ke be
bil Ky eniga poshteniga shtimanja ured-
niga zhloveka fanizhoval , shpotoval.

s' dianjom.

Ke be bil drashbe delal , Ke be bil
Kykoga po Krivim , toshil , ali tayl
refnizo pred Pravizo h' shkodi suoiga
blishniga ; Ke be bil s' Krivizhnim re-
nashanjom , opraulanjem okratil Kyka.
terimu slushao , bli oblastovanje.

is' samudo dobreh dell.

Ke be ne bil branil , de be Kriviza blishnimo ne bila sturiena , ali de be ne bil oprauljan refnashan , oblagan zhes poshtenje , [aku be bil lohku famogel ; Ke be ne bil dal zhasť spodobno tim , Katerim je dolshnuť .

SOLILOQUIA

*Confessarij mōtiva suggerentis ad
eliciendum dolorem*

Pro personis timoratae conscientiae .

MOi prelubefnivi ste se ja zhistu usih vasheh grehou spovedal , inu obtoshil , Kakor Koli se snaidete Kriu pred Bugam ; de pak bo Buh perterdil u' Nebessih to S. Absolution sa odpuszchainje vasheh grehou sadobiti , sam veste , de ny sadosti , de ste se dolshan dal , inu obtoshil na spuvidi ; temuzh treba je de sourashite vashe greshnu shiulenje , inu obudite u' vashim ferzi eno pravo grevungo . Pohleunu tedai , inu tudi savuplivu se perporozhite G. Bogu , sa gnado ga prossite , de be vy mogel prou zhes vashe grehe se sgrevati , po tem Kir
ta

ta je en posebni dar Boshy ; ter endar taku velik , de vezh stury Buh , Kadar eniga Greshnika usdigne is gnusobe teh grehou , Ko' Kadar is nizh je stvaril vus olen Sveit . Inu tudi je G. Buh oblubil , de hozhe nafs uslishati , Kadar Koli pohleunu , inu stanovitnu bomo proffili tu . Kar je h' isvelizhanjo nashi Dushi potrebnu ; inu taku shiher favupaimo , de bodemo dosse. gli , nai si nemamo nobene urednosti ; sakai Buh nafs rad uslishe , inu ne gleda nashe urednosti , temuzh niegove oblube inu dobruta , taku rekozh , ga filio : *Si clamaverit ad me , exaudiam eum , quia misericors sum .* (*Exod. 22. 27.*) Premishluite tudi dobruto nafhiga G. Boga taku velyko , de , Ke be magozhe biluniega lubiti s' eno lubesnjo bres , Konza , s' lubesnjo bres Konza be ga imeli lubiti : premishluite nje ga lipoto taku sila velyko , de je nemogozhe toisto vedeti , inu jo ne lubiti taushentkrat vezh , Kakor , samyfebe ; taku de , ke be Buh sujo lipoto pustil videti tim Hudyzham , Kir ga sadai preklinjajo , be ony njih sou- rashtvu u' lubesan , Kletve u' tulku zhasti prebernili , Pole sadai be bil imel lubiti leto neisfrezhenno dobruto , vy pak ste jo sanizhoval , inu ste nij shpotlivu herbet obernil , de ste sahanjal po vashim shleht poshelenjo , Kir
ste

ste se superstavil njega sveti voli , sa vashi ne odpovedati . Premishluite njega neisrezhenno modrust , Kir gledal vafs je , Kadar ste greshiu , inu bres Konza mu je bil sourash vash greh ; inu vy vender ste ga hotel doperneſti , Kakor de be vafs ne bil videl premislite Boshie neutrudlivu Previdenje , ja uſſe skufi perprauleno vam dati uſſe dobru , inu vy ste ſi s' njo poslušil u' vasheh grehih , Kakor de be dolshnu bilu eniga Puntaria oskerbeti : premislite Boshjo mogozhnost skufi priprauleno vafs obraniti pred uſſym hudim , inu vy ste jo ſturil truditi s'vashimi grehami , aku be mogozhe bilu , raunu Kakor de be dolshnuſt bila eniga Faratarja shermati . Buh vafs je po ſuoim pildi ſtvaril , inu uſſe rezhy K' vashi slushbi : je ſturil de ste ſe rodyl v' eni Chriſtjanski Deſheli , de vidite to pravo luzh nashe S. Vere . On vafs je do ſadai prehranil , Kir vafs je reishil od tulku nafrezh te Duſhe , inu teleſſa , vezhneh , inu zhaſneh . On vafs je u' ſvojo Otrouſzhino uſel per S. Kerſti , inu tulku Krat gor uſel , de ste deleſhen ratat urednoſti njega prelyte Svete Kervy u' Sacramentih S. Spuvidi , inu S. Obhayla , Kir je tudi u' ty vishi ſam ſebe vam dal . tulikukrat h' pokuri Klizal : tuliku Krat vafs je zhakal , Kir be bil lohku po do-

doperneshenim grehi vas prekuznil u' vezhno ferdamanje : Je ukupil vashe svelizhanje s' neifrezhenno zeno suoiga shivenja , Kir je Zhlovek postal , inu Zhlovek s' velikimi revami obloshen ; je tulku nuje terpel , tuliku terplenja prestal , tulku pregananja prenessil , de je hotel umreti na enim Krishi med dva Resboinika , fa vafs je hotel shalosten biti u' Verti , Kervavu se potiti ; fa vafs je berizham mozh dal , de so ga vesali , de so ga bili , de so ga zukali , de so shlofali , inu pluvali tistot S. Oblizhje , kateru Nebessa vessely . Sa vafs je bil tepen , inu odert do belleh kosty , s' ternjavo krono kronan , fashpotovan , inu od usseh Ludy favershen ; fa vafs obsojen je bil k' smerti , inu persilen sam suoi krish nesti , na katerim paar nah , prekounjen od Iudau bres nobeniga usmilenja try zele ure na treh sheblih vissejozh s' prevelykim terplenjam je umerl , inu shelel she vezh terpeti fa vashiga svelizhanja voljo , ke be treba bilu .

Inu ulai vy nikar le ni ste Boga sahvalil , kir ste bil dolshan fa tuliku dary , fa takushno lubefan ; temuzh ste fametal suojo priasnost , pod noge vergal svoje S. Sapuvidi , ne maral fa svoje obetanje , nuje , fa svojo prelito kry , terplenje - inu smert .

Inu sekai ? morebiti fa kashen velik do-

dobizhek , fa kei ushivati dolgu zaita ? Ah ! ste ga reshalil fa nezh , fa en prekleti lusht , me je fram na tu misliti ! Oh prekleti te dai grehi , de be usai nigdar ih ne bil sturil ! preketu reslushtanje ! Kir s' prizho nyh ste sapustil Boga en studenz vezhniga shivenja . Ni ste ureden vashe ozhy gori usdigniti pruti Nebessam .

Pro obduratis .

Aku pak te rezhy ne samorejo vashe ferze omezhati ? Nessiteje pred sheknu tijstiga paklenskiga ognja , Kate-
rimu nizh drugu mozh ne daje , inu
 ga gmera , samuzh le nashi grehi , *de-*
scendant in infernum viventes ne descen-
dant morientes ; nessite je , de bo videlu tystu jeseru shvepla , prepad usseh nesfruntaneh marter , tyfte globoke kehe , Kir s' vezhno temmo s' vezhno lakoto , s' vezhno shejo , s' vezhnim smradom , s' vezhno shalostio , s' vezhno Kletovio , s' vezhno zagovitnostio bodo martrani usy pozhutki , inu Dusha , kir bo imela usse tu , kar fou rashe , inu nigdar nezh ne bo dosegla tiga , kar shely ; ter usse letu fa nimar ; tu je fa tuliku taushent leit , Kulikur je svesda na Nebi , inu she bres konza vezh ; fa tuluku leit , kulikur je listia na dervesih , inu she
 bres

bres konza vezh ; ša tuliku leit , kulikur je peiska u' morij , inu she pres konza vezh : taku de kadar bo minil , inu preshal vufs tyſti zait , kateriga nasha ſaſtopnoſt ſamore fruntati , ne bo she nezh ſteklu , uſſe bo od konza ſupet ; nigdar vezh ſe ne bo moglu uſhiti nobenu veſſelie , nigdar vezh bo videti eniga Priatela , nigdar vezh ſe iſ govarjari s' eno ſhlahto , nigdar vezh ſe ſprehoditi , nigdar vezh enu mei-henu ſaſpati , nigdar bo mogozhe ogafſiti eno iſkerzo tyſtiga ognja , nigdar bo mogozhe doſſezhi od tiſtjih Rabel-nou eno minuto pokoja , nigdar tuliku dobriga uſhiti , Kulikur je ena kapelza vode na jeſyki . Vprashaite ſadai ſam ſebe : *quomodo potero habitare cum ardoribus ſempiternis* ? Kaku bo meni neſreznimo na vezhne zhaſſe , zhe tjakai pridem ? Kai bo ? Ke be le enu ſamu leitu imel s' meram leſhati na eni mehki poſteli , bres ſe oberniti na drugi kray , ſamu tu be bil en ve-lik marter ; inu rezite ſam per ſebi : o vezhnoſt ! o' vezhnoſt ! Kay bo u' ognij , zhe tuliku ſtraſhna be bila na eni pernati poſteli ? Inu uſai po grehi druge arznye ny , s' vunai ſama grevunga ; aku pak lete ny , je gvishnu ſerdamanje : edna teh dveh , ali voda , ali ogin . *Appoſuit tibi aquam , & ignem* ; ali s' tymi ſgrevanimi ſe jokat-

ti , ali s' tymi ferdamanami goreti ; tu
je na sber , ali pekal , ali pokura .
P. Segneri Pœnit. instr.

Aku pak she imate oterpnu , inu
kamenitu vashe ferze ? Premisluite ,
Kaku G. Buh nafs milostvu k'febi kli-
zhe inu vabe skusi Preroka Jeremia :
tu fornicata es cum amatoribus multis :
Kristianska Dusha , oh Dusha Kristians-
ka ! ti si mene reshaila ne le enkrat ,
ampak stukrat , traushentkrat : *leva*
oculos tuos in directum , & vide ; ubi
nam prostituta sis ; ofryse na tvoje shi-
venje , spomnise na tvoje fadershanje
kumai snaidesh enu leitu , en dan , inu
she eno urro bres greha ; ty se ny se
shonala ni dneva niti mesta ; ti si gres-
hila u' tijstehdnevih , Kir so bily k'
moy slushbi sapovedani , kadar nar
vezhi dolshnuft si imela menè zhaftiti ,
she u' Cerkvah se ny se fadershala u'
prizho mene pred moimi ozhmy , Kir
sim bil pod shtajtjo tega kruha : *po-*
suisti terram in fornicationem tuam ; ty
si usse moje stvary nespodobnu , inu
Krivu nuzala , ti si moje slushaunike
sapeiljala , inu s' tvoim dianjom tena-
dolshne pohuishala : *quamobrem pro-*
hibitæ sunt stille pluviarum , & seroti-
nus imber non fuit . De be pak ty se
pobulshala , od greha odstopila , inu
k' febi pershla , sim jest te s' revami
oblushil , sim zhes te shtraifinge poslal ,
sim

sim kafil tvoje della , sim prebil tuoje misli ; inu use sabstoin ? *frons mulieris meretricis facta est tibi , noluisti erubescere* : be te bilu imelu biti fram tvoje gnussobe ; ti pak pred ludmy bres nobene framoshlivoſti ſi ſe ſhe hvalila ? *tamen revertere ad me dicit Dominus* . Vender per uſſym letem vernyſe , aih vernyſe vender naſai uboga ti Dusha ſapeiljana ; pole uſſe ſkufi perpraulen ſim , de te ſpreimem , de te objemem , odpnſtym , inu u' gnado uſamen : *saltem amodo voca me Pater tuus* : ni li je ſhe zait , de ſe oberneſh pruti mene ? Ni li veish ty , de ſim jeſt tvoi Ozha , tvoi Odreſhenyk , tvoje shivenje tvoje uſſe ?

Aku pak na tu premishlovanje Boſhie lubefni ſe vam ne uderejo ſolſe zheſ vashe grehe , ſkuſhaite , morebiti vasha terdouratnoſt vaſs bo omezhila , inu rezite ſam per ſebi : Oh jeſt neſrezhni ! ſim li tedai obnoril , ſim li tudi ob pamet perſhal , kir ſim Boſhio gnapo sgubil ? Nizh me ne ſpodbada ni lubefan niti ſtrah , ni dary , niti ſhtraifinge ? Ni li je tu is' tega perſhlu , kir ſim perſhal do dna mojih pregreh , inu moi Buh je mene ſapuſtil ? Jeſt ſim taſhentkrat reſhalil tiga , kateri je ſame umerl , inu vender me nezhe ne ſtrashe ena taku ſila velyka moja nahvaleſhnoſt ? Klukam nadauri te

peklenske kehe , smert urro na urro
me zhaka , inu se ne boym ; inu ne
umerjem od straha ? Kai bo tedai s' me-
ne ? Oh moi Krishani Odreshenyk je
li tedai vun s' mano ? Moi Buh ! ni
vezh tedai milosti sa me ? je li mogo-
zhe , de si ti mene sa nimar od sebe
pahnil ? Aube kai bo s' mene reuniga ,
ke be ti u' ty vishi mene sapustil . P.
Claud. la Colomb. t. 2. f. 167.

*Varii Actus Contritionis pro
Moribundo.*

1. **O**H Uffigamogozhi Vezhni Buh !
u kratkim se bo moja Dusha
lozhila is' tega Sveta , mei tem premis-
hlujem s' kashnim strahom bodem jest
reuna stvar pred tvoim tronam stal ,
kadar bom dajal teshko raitingo sa
usse moje misli , besede , inu dianje :
ta zhas ja kumai bodem sposnal , ka-
ku inu kulikukrat sim tuojo vezhno
dobruto reshalil . Oh daimi sedai toisto
grevungo imeti zhes moje grehe , ka-
tero bom ta zhas imel , de bom s' njo
plazhal prevelyke krivize , katere sim
tebi s' tuliku grehami do sadai sturil .
*Deus propitius esto mihi maximo pecca-
tori.*

2. Moi Buh ! letu moje Telu bodo
skorai zhervi jedli , ali kumai mu je ,
kir tuliku krat je tebe reshalilu . Po-
le

le tedui is celo mojo Dusho se pohleu-
nu ponisham, inu sourashim is serza
zhes usse, kar je hudiga usse tujstu
dovolenje, kateru je Telleffu dala, de
fi lih je tu super tvojo S. voljo Sato-
rai pogledai moy Buh moje sgrevanu
serze, inu nikar od sebe je ne saver-
shi, fa tu kir, ke be imel supet od
konza fazheti tu shivenje, kateriga
urra na urro bo konz, be nahotel na
vezh tajste krivize tebi sturiti, de be
lihi mel usiga Sveta blagu sadobiti.

3. Moy Gospud, inu moy Buh! Kdu,
inu kay sim jest? fa stran mene jest
sim malu vezh ko nezh; inu ufai ven-
der sim se podstopil nuzati te moje
pozhutke, inu mozhy moje Dufhe, de
sim tebe s' nymi reshalil, kir sim jest
lete od tebe preimil fa te zhashti, inu
lubiti: Sourashim sadai moje grehe fa
samu tu, kir ty yh bres konza sovra-
shesh. Okratimi moy Buh she tu ma-
lu zaita moiga shivenja rai, ko' be te
imel mei tem reshaliti.

4. Dobrutlivi moy Buh pole jest
grem s' tiga sveta, kir fa drugu se
ni sim ahtal, ko' fa te reshaliti usse
moje shivozhe dny. Oh ke be supet
od konza fazhel shiveti, rai be hotel
taushentkrat umreti, ko' shiveti taku,
kakor sim do sadai shivel. Mene moi
grehi grevajo is' grunt moiga serza ja,
ali me na grevajo fa tu; kir sim Ne-

beffa ſgubil , ni tudi ſa tu ; kir ſim pokal ſaſluſhil , temuzh ſe grevam , inu je meni is' ſerza ſhal kir ſim tebe reſhalil , inu krivizo ſturil , kadar ſim tvojo Boſhio ſapuvид prelomil . Bodi meni gnadliv , inu miloſtiv ubogimu greſhniku ſkusi tvojo neiſruntano do-bruto ; Inu tja puſti moy Duſhi poiti , kir te bom na vezhne zhaffe lubil , inu na vezhne zhaffe lubleniga , inu zhef-zheniga gledal .

5. O Dobrutlivi moi Jeſus , kir ſi ti mene nevredniga s' tvojo S. Reish-no kervjo odkupil uſmilite zhes me ! mene greva is ſerza , de ſim jeſt tebe tulikainkrat , inu taku velyku pre-greſhil ; kdu bo meni dal tekozhe ſolſ-ne ſtudenze ? Kir ſim jeſt ſe vezh ti-ga poſvetniga derſhal , inu lubil , ka-kor tebe moiga Boga polniga gnade , miloſti , inu dobrute : terdnu oblubim , de poſihmal s' gnado Boſhio , ſe hoz-hem pobulshati , inu varuvati pred grehi ; ja taſhentkrat raishi umreti , kakor moimu dobrutlivimu G. Bogu vezh pregheshiti .

6. O Lubefnivi Jeſus jeſt ſpoſnam , de ſim s' prave moje hudobe velyku pregreſhil , ali ti ſi moi Arzat poma-gai meni is' moih grehou , oſravi , inu iſvelizhai ti mene , pomagai meni , ta-ku mi je pomagano : na tebe jeſt ſa-vupam , ne puſti mene poginit .

7. Joh mene reunimu, kir s' moimi grehi sim Boshio Podobu spazhil, inu te beilo ten zhizo Boshie gnade, katero per S. Kersti sim bil udobil, sim tulikukrat ofkrunil, inu taushentkrat na Spuvidi sturiene oblube sim prelo-mil.

Joh mene ! sim jest sapravit, inu sadjal usse tu, kar sim skusi perjetje Svetih Sacramentou sadobil.

PARS SECUNDA

Christianus Moribundus Sanctissima Eucharistia per modum Viatici rite provisus.

Acra Communio potest dupliciter sumi respectu moribundorum. Primo per modum Viatici. Secundo per modum devotionis. Per modum Viatici sumitur, quando datur ob articulum vel periculum mortis ad satisfaciendum præcepto sive Divino, sive Ecclesiastico, aut quoquo modo obligante ad hoc, ut in periculo mortis constitutus hoc speciali cibo, ceu Viatico ad iter æternitatis aggrediendum reficiatur: per modum vero devotionis censetur accipi, quando vel nondum urgente periculo sumitur ex alio titulo, quam ad se muniendum pro itinere æternitatis capeffendo; vel quando durante eadem infirmitate, & urgente periculo, attamen jam sumpto semel Via-

Viatico, sacra Communio pro majori tantum meritorum & gratiarum augmento, nullo ad hoc urgente præcepto, devote iterum repetitur, prout in divinis etiam periculofioribus infirmitatibus passim fieri consuevit. Eruitur hoc partim ex Concilio Niceno *can. 13.* partim ex Rituali Romano *tit. de Commun. infirm.* estque communis apud Vasquez Gobat *tract. 4. n. 181.*

Aphor. I. Legitimus Minister, & dispensator SS. Sacramenti Eucharistiæ ex officio etiam pro moribundis: (ordinarie loquendo) est solus Sacerdos, & quidem jurisdictionem vel ordinariam, vel delegatam habens in eos, quibus dispensat hoc Sacramentum, ita ut peccet mortaliter, qui vel non Sacerdos, vel non habens jurisdictionem vel delegatam sive expressam, sive tacitam, sive saltem rationabiliter præsumptam id præstat: *Est in re communis.* Dictum est: *ordinarie loquendo est solus Sacerdos*, nam in casu extraordinario, & ubi necessitas sive stricte, sive large talis, v. g. infirmitas Parochi, vel occupatio ejusdem quoad excipiendas Confessiones, dicendam e suggestu concionem, simulque defectus alterius Sacerdotis occurreret, officium isthoc etiam Diacono committi posset a Parocho: colligitur ex Concilio Carthaginensi 4. *can. 38. statuente, ut Dia-*

conus presente Presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget.

Quod autem Sacerdos debeat habere jurisdictionem in eos, quibus Sacramentum istud dispensat, statutum id est item in dicto Concilio 1. can. 7. Ex Clement. Religiosi 1. de privil. ubi decernitur, quod Religiosi, qui Clericis Sæcularibus, aut Laicis Sacramentum Unctionis extreme, vel Eucharistiæ ministrare... non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali &c. præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto per sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi. Unde supponit Pontifex potestatem dispensandi Sacramentum Eucharistiæ residere non penes quemcumque Sacerdotem, sed illum dumtaxat, qui jurisdictionem ordinariam, vel saltem delegatam habet.

Contraveniens etiam peccat mortaliter, tum quia in re gravi usurpat officium alienum, & alterius jurisdictionem violat, non sine disturbance pacis, & confusione regiminis Ecclesiastici: tum etiam, quia Ecclesia contravenientes Religiosos ferit fulmine excommunicationis majoris, & latæ sententiæ, quod tamen fieri non solet, nisi ob delicta gravia: adeoque supponit grave delictum.

Dictum tandem est: *habens jurisdictionem,*

nem, vel ordinariam : (qualem habet Papa in omnes Christi Fideles, Episcopus in omnes suos Diocesanos, & Parochus in omnes suos Parochianos :) *vel delegatam, eamque sive expressam, sive tacitam, sive saltem rationabiliter præsumptam* ; nam licet in aliis Sacramentis v. g. Pœnitentiæ, Matrimonii, jurisdictio Sacerdotis, ubi hæc valorem ingreditur ; non sufficiat, si solummodo sit prudenter præsumpta, prout communiter docent TT. : ea tamen sufficere potest ad Communionem, ad cujus utpote valorem non exigitur, sed tantum ad licititatem. Cujus ratio ulterior est, quia in prioribus jurisdictio ita requiritur, ut Ministro tribuat actu, & de præsentis superioritatem aliquam in alterum tanquam subditum ; talem autem tribuere nequit, nisi jurisdictio sit actu realiter delegata & concessa, ut patet : e contra vero in posteriori solum ita exigitur, ut administratio non fiat invito Pastore ordinario, & contra rationabilem ejusdem voluntatem, quando licentia & jurisdictio, licet actu non sit concessa, concedenda tamen prudenter præsumitur. Censetur autem prudenter præsumi, quando ex una parte urget aliqua necessitas ministrandi hoc Sacramentum : ex altera vero parte non adest, & occasio, licentiam

requiritam convenienter expetendi &c. Unde.

Aphor. II. Ubi periculum ingruit, ne Moribundus sine Viatico decedat, & Parochus vel absens est, aut ob urgens periculum & distantiam locorum vocari non valet, aut vocatus venire detrectat, licite potest Sacerdos sive Religiosus, sive alius quiscunque, imo ex charitate obligatur, ministrare SS. Eucharistiæ Sacramentum, etiam per modum Viatici, deferendo illud sive ex Ecclesia Parochiali, sive ex alia, quia in tali casu vel præsumitur rationabiliter consensus Parochi, vel si is etiam dissentiret, saltem consensus Episcopi vel Papæ, sicque administratio hoc ipso fieret ab habente sufficientem jurisdictionem. Idem est de Diacono in defectu Sacerdotis.

Aphor. III. Parochi graviter obligantur moribundis Parochianis administrare per se, vel per alios delegatos SS. Eucharistiæ Sacramentum, non solum dum necessitas urget ad sumendum Viaticum, verum etiam, dum ægri id rationabiliter desiderant meræ devotionis gratia. Est in re communis. Gobat tract. I. num. 105. Prima pars patet per se; si enim est obligatio ex parte Parochianorum sumendi Viaticum, urgente ad id necessitate, & periculo mortis, etiam hoc ipso ex par-

parte Parochi adesse debet obligatio ministrandi, cum istæ obligationes sint in hoc pascu reciprocae. Addit Gobat. loco citato obligationem istam sese extendere etiam ad casum, ubi Parochus ad hoc non rogatur, si cæteroque aliunde rescit, infirmum periculose decumbere, sicque indigere hoc Sacro Pabulo. Ratio est, quia officium Pastoris est, etiam sua sponte invisere infirmos, eosque exhortari ad ea, quæ animæ salutem concernunt, sicque etiam de necessariis, aut ad salutem animarum multum conducentibus iisdem providere, quod etiam inculcare videtur Rit. Rom. tit. de Communione infirmorum hisce verbis: *Viaticum Sacratissimi Corporis D. N. J. C. summo studio ac diligentia egrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne forte contingat, illos tanto bono Parochi incuria privatos decedere*: quæ verba, cum non distinguant inter rogatum, vel non rogatum, merito de utroque intelligenda veniunt.

Secunda pars ex eo probatur, quia munus, & officium Pastoris, seu Parochi exigit, ut oves pascat, non solum dum necessitas, verum etiam dum utilitas id exposcit, præsertim vero, si ipsæ oves pascua petant, siquidem in hunc finem Parochus accipit stipendium & redditus temporales,

ut poscentibus Parochianis præbeat pro sua devotione & emolumento alimoniam spirituales. Huc facit, quod Rituale Rom. loco supra citat. insinuat sequentibus verbis: *si æger sumpto Viatico dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio non deerit.*

Aphor. IV. Religiosi mendicantes, & ii, qui cum istis in privilegiis communicant, possunt licite sine consensu & licentia Parochi non solum sanis in suis Ecclesiis, verum etiam ægris in suis domibus, privatim Sacram Communionem (excepta Paschali) ministrare, dum hæc per modum devotionis sumitur, non item, si per modum Viatici accipitur, nisi id aliquibus specialiter per quoddam privilegium speciale, & hucusque non revocatum, sit indultum. Dictum tamen est primo *privatim*; nam publice Eucharistiam deferre ad ægrotum per plateas, cum id juribus Parochorum consuetudine obtentis derogare videatur, nemo audeat, ne quidem Religiosus, sine consensu & licentia Parochi, nisi forte inevitabilis necessitas aliud exposcat.

Dixi secundo *dum per modum devotionis accipitur*, nam per modum Viatici ministrare hoc Sacramentum solummodo Parochis proprium est quoad suos Parochianos, estque aliquid pertinens
ad

ad jura Parochialia , five vi consuetudinis , five alio quocunque modo, nisi vel ab Episcopo , vel Papa specialiter sit aliis etiam indultum, prout Missionariis , & ejusmodi Religiosis quandoque concedi solet.

Aphor. V. Quilibet in articulo mortis constitutus , sufficienter adultus , & usu rationis gaudens , obligatur sub mortali sumere Eucharistiæ Samentum per modum Viatici, si id congrue haberi potest . Ita in re communis , & probatur clarissime ex Concilio Nicæno *can. 13. relato de his 9. caus. 26. q. 6.* ubi habetur : *de his vero , qui recedunt a corpore , antiquæ legis regula observabitur etiam nunc , ita , ut si forte recedat ex corpore necessario vitæ Viatico non defraudetur .* Ex quo textu duo habentur: *Primo* esse antiquam legem , ut dispensetur moribundis S. Viaticum . *Secundo* : Viaticum esse necessarium : primum indicat obligationem ex parte Parochi gravem (est enim lex in materia gravi) ministrandi ægris Eucharistiam per modum Viatici : secundum vero innuit , etiam ex parte infirmi adesse præceptum graviter obligans id sumendi , nam quod est necessarium , est tale vel necessitate gravis præcepti , vel medii , quia ergo necessitate medii necessarium non est prout communissime docent TT.
erit

erit saltem necessitate præcepti gravis.

Aphor. VI. Ubi Hostiæ minores consecratæ deficiunt, potest Sacerdos, imo tenetur in casu necessitatis S. Viaticum porrigere moribundo in particula, seu fragmento hostiæ majoris pro se in Sacrificio Missæ consecratæ; quia ex una parte Sacrificium Sacerdotis manet nihilominus integrum, simulque sumptio sub utraque specie ab eodem fieret, uti suppono: ex altera vero parte nullum extat præceptum prohibens in tali casu ejusmodi dispensationem, siquidem consuetudo & praxis Ecclesiæ contraria id solum vetare censetur ordinarie, non item in casu necessitatis extraordinario.

Aphor. VII. Adeuntes navigationem longam, & periculosam maritimam: item aggredientes conflictum actualem bellicum: pariter puerperæ proximæ partui ubi præsciunt, vel ab experientia, vel aliunde se in partu periclitaturas quoad vitam, graviter obligantur, ut prius S. Eucharistiam sumant per modum Viatici, si ad id copiam, & occasionem habeant, præsertim si prævideant, se postea non amplius habituras occasionem sumendi hoc pabulum, prout apud navigantes, item milites non rarò contingit, quia tales vere ut moribundi reputantur.

tandi sunt , ergo quia moribundi tenetur graviter ad sumendum Viaticum.

Aphor. VIII. Judices obligantur , ut damnatis ad mortem copiam faciant sumendi S. Eucharistiam , sicque supplicii executionem eo usque differant, donec reus Sacramentaliter confessus , & S. Viatico fuerit refectus . Colligitur ex cap. quod in te de pœnit. & remiss. item ex cap. super eo de hæreticis in 6. imo Pius V. anno 1569. in Constitutione *Desuper* motu proprio edita prohibuit morem contrarium , estque communissima DD. imo videtur postulare charitas , & æquitas naturalis , ut , si reus intra spatium sibi concessum , vel non potuerit , vel etiam noluerit se disponere pro Viatico , Judex adhuc unum alterumve diem indulgeat , si citra grave incommodum fieri , & inde fructus sperari potest : quod adhuc magis urget si ex mera impœnitentia , aut desperatione , hoc S. Pabulum renuit. La Croix.

Aphor. IX. Ex parte sumentis sequentia observanda sunt quoad ægrotos & moribundos . *Primo* potest citra peccatum statim post sumptionem Eucharistiæ sumi confortativum sive esculentum , sive poculentum , præsertim si id status infirmitatis exigere videtur . La Croix num. 556. *Secundo* quando æger vehementi tussi vexatur,
aut

aut phtificus, vel hecticus sputa etiam crassiora frequentius ejicere cogitur, non est propterea ei deneganda Sacra Communio, nisi tussis sit ita vehemens, ut impediat, quominus S. Hostia sumenda ad stomachum trajici queat, ita communis. Et ratio est: quia via illa & organum, per quod similia excrementa sputosa excutiuntur non est œsophagus, aut ille meatus, per quem cibi ad stomachum trajiciuntur, vel e stomacho per vomitum ejiciuntur; sed est, ut vocant Medici, vena aspera, & via respirationis ad pulmones descendens; unde per solam tussim, aut sputorum ejectionem, si cæteroquin S. Hostia deglutiri potuit, nihil irreverentiæ Sanctissimo timendum erit. Reiffenstuel in addit. tract. 10. dist. 7. q. 7. quanquam ordinarie (Si fieri possit) etiam a tussiendo, & a fortiori ab expuendo, juxta monitum Ritualis Rom. rit. de Eucharistiæ Sacramento pro possibili abstinendum sit ad breve tempus.

Tertio si æger esset ita male dispositus, ut vel continuo evomat, vel mox per secessum emittat cibum prorsus indigestum, omnino & sub gravi culpa prohibitum foret, eidem dare S. Eucharistiam, ob gravissimam irreverentiam, quæ inde huic adorando Sacramento accideret. Id ipsum proba-

babilius tenendum, si rationabiliter, & multum dubitetur, an sumens sit vomiturus. Ita DD. communius contra Gobat. quoad secundum partem. Ratio mihi est; quia stante tali dubio re vera adhuc periculum vomitus adest, & consequenter irreverentia Sacramento inferenda prudenter timeri potest; uti juxta Catechismum Romanum jussu Pii V. editum, & Rituale Rom. supra cit. cavetur universaliter, ne iis tribuatur Viaticum, ubi aliqua indecentia cum injuria Sacramenti, vel periculum vomitionis, aut alterius indignitatis timeri potest; nec dicas cum supracit. advers. melius esse, ut Sacramentum exponatur periculo incerto irreverentiæ materialis, quam hominem, in cujus bonum sunt instituta Sacramenta, privare certo fructu Communionis; nam contra est, quod stante tali dubio non amplius periculum sit incertum, sed tantum ipsa evomitio, sicut in navigante per mare, item in milite aggrediente actuale prælium, tantum ipsa mors incerta est, periculum vero certum, hoc ipso, quod valde rationabiliter dubium sit, an salvus evadat, necne: unde ratio adversariorum nihil probat, cum falsum sit ejus assumptum.

Porro, si bona fide talis communicasset, etsi postea denuo evomisset

modi capaces extremæ Unctionis, prout praxis Ecclesiæ habet: quidni etiam Eucharistiæ?

Nec obstat, quod, si extra periculum mortis existerent, nondum admitterentur ad Communionem Paschalem, & forte nondum sint admissi ad Sacramentum Pœnitentiæ; nam quoad Communionem Paschalem Ecclesia ideo conivert, ut post adeptum jam usum rationis adhuc differri ad aliquod tempus possit Communio, quia ex una parte præceptum Divinum communicandi, utpote affirmativum, non obligat statim, ac pro semper, & adhuc superest sufficiens occasio, & tempus eidem satisfaciendi; ex altera vero parte congruit, ut aliquamdiu differatur in talibus parvulis Communio, quatenus sic addiscant modum majorum cum reverentia ad hanc cœlestem Mensam accedendi, quæ tamen rationes in moribundo non currunt.

Dixi autem: *parvulis usu rationis sufficienter præditis*, tali nimirum, quo jam doli capaces possunt instrui, vel jam sunt instructi, ut saltem aliquo modo sciant distinguere cibum istum spiritualem a mere corporali, & æstimare ejus dignitatem, ac utilitatem, quod tunc fieri posse præsumendum est, quando ad moraliter bene vel male agendum vere sufficientes esse noscun-

scuntur. Lugo *cit. num. 39.* quod juxta aliquos circa octavum annum vel supra frequenter haberi solet.

Additum est ulterius: *Usu rationis vel certo, vel saltem dubie sufficienter præditis*; idque ideo, quia si certum est parvulum gaudere usu rationis, & sufficienter jam esse instructum, vel instruendum, etiam certum est, eum posse, & juxta *cit. Authores* probabilius etiam debere S. Viatico refici: si vero de hoc dubium est, obligatio quidem cedit teste Lugo *num. 43.* Ex ratione quia stante dubio de sufficienti usu rationis, etiam hoc ipso dubitatur, an stringatur lege hac: in dubio autem an quis stringatur lege resolvendum est pro non obligatione; quo tamen non obstante licite saltem potest etiam stante dubio de sufficienti usu rationis ejusmodi parvulis moribundis ministrari hoc Sacramentum, si cæteroquin periculum irreverentiæ absit, ita *cit. DD.* Ratio est, quia juxta communem potest Extrema Unctio administrari illi, de quo dubitatur, vivusne sit an mortuus, præsertim in defectu aliorum Sacramentorum, sub conditione mente retenta. Ergo multo magis Eucharistia danda est illi, de quo dubitatur, an habeat usum rationis sufficientem, cum probabilius Sacramentum hoc conferat recipienti fructum,

Etum, etsi is usu rationis nondum gaudeat prout communius docent TT.

Porro si certum esset, parvulum non potiri usu rationis, pariter pro certo tenendum, eum neque Sacro hoc Pabulo posse, minus debere refici, prout clare eruitur ex Rit. Rom. tit. de *Eucharistiæ Sacramento*. Ratio insuper est, quia dispensare similibus hoc omni reverentia adorandum Sacramentum, res profecto esset plurimis exposita irreverentiæ periculis: unde licet in primitiva Ecclesia id fuerit in usu, hodie tamen ob dictam causam & communi totius Ecclesiæ consensu denuo est abrogatum; ususque contrarius introductus.

Aphor. XII. Phreneticis, semi-fatuis, imo etiam ex toto amentibus, amentia post usum rationis primum superveniente, licite potest, dum in articulum mortis incidunt, ministrari Sacramentum Eucharistiæ tanquam Viaticum, si non sciantur in statu peccati mortalis in amentiam incidisse, & periculum vomitus, vel alterius irreverentiæ absit. Idem est de surdis, & mutis a nativitate, si nutibus & signis saltem dubie ostendant, se posse distinguere cibum istum qua spirituale a mere corporali: ita cit. Lugo sect. 3. cum D. Thoma & communiiori contra paucos probatur ex Con-

ci.

ciliis , & Authoritate SS. PP. ibidem allegatis , item ex Catechismo Romano part. 2. cap. 4. num. 49. ubi sic ordinatur : *Amentibus , si antequam in insaniam inciderint , piam & religiosam animi voluntatem præsetulerint , licebit eis in fine vitæ ex Concilii Carthaginensis Decreto Eucharistiam administrare , modo vomitionis , vel alterius indignitatis ; & incommodi periculum nullum timendum sit ; & in hoc casu etiam intelligendum venit Rituale Romanum supra cit. dum de amentibus & phreneticis loquens , negat iisdem dari posse Eucharistiam .*

Porro per *religiosam animi voluntatem* potest intelligi vel desiderium explicitum ante amentiam hujus Sacramenti , vel saltem implicitum , quoniam nimirum quilibet Christianus cupit mori more Christianis consueto , quodque merito præsumitur , a quolibet aliquando fuisse habitum , qui Christianam vitam aliquandiu duxisse nescitur : unde Gobat , & alii plus non requirunt ad licitam amentibus administrationem hujus Sacramenti , quam quod ante amentiam , vel phrenesin sciantur bene , & Christiane vixisse , sicut etiam juxta communem DD. sententiam , receptamque in Ecclesia praxin similibus absque scrupulo ministratur extrema Unctio .

Quod

Quod etiam furdis & mutis a nati-
vitate liceat hoc Sacramentum admi-
nistrare, ratio est, licet enim tales
ob defectum auditus difficulter instruan-
tur, ut Cibum hunc Divinum quoad
omnia scitu necessaria satis discernant,
per industriam tamen domesticorum,
& instructionem per signa, & acce-
dente insuper speciali gratia Divina
(quam ille abs dubio per singulares
illustrationes internas hisce uberius con-
cedit, qui quondam, & mutos loqui,
& surdos fecit audire) successive fie-
ri potest, ut saltem capiant Cibum
hunc non esse profanum, & corpo-
ralem, sed spiritualem, ac pro salute
æterna obtinenda ordinatum quod suf-
ficit, inquit Gobat. *tract. 4. num. 130.*
ex Layman, & aliis, ut possit eis
ministrari Eucharistia in articulo mor-
tis: unde si signis externis se id ca-
pere aliquo modo innuant, omnino
dandus est eis pro Viatico ille, qui
dixit: *Ego sum via, veritas, & vi-
ta*. Si vero surdus, & mutus simul
etiam cæcus foret a natiuitate, is per-
petuo amentibus, vel pueris usu ra-
tionis destitutis, quoad hoc punctum
annumerari deberet juxta Gobat. cit. eo
quod nulla via ad sufficientem notitiam
instrui possit, atque inde nullatenus
sacro Pabulo reficiendus.

Aphor. XIII. Potest etiam peccatoris
pu-

publico in articulo mortis , & urgente necessitate ministrari licite , & publice Sacramentum Eucharistiæ , si , quantum fieri potest , pœnitentiam , & seriam emendationis voluntatem coram aliis palam ostendat , vel , si ipse non potest , saltem per Confessarium publicari faciat , & permittat : imo , si neque ad hoc amplius spatium , vel occasio adesset , nihilominus præbendum ei foret S. Viaticum cum extrema Unctione : ita in re Suarez , La Croix l. 6. n. 141. Ratio *primi* ; & *secundi* est , quia , si potest , saltem per pœnitentiam publicam quantum valet , tolli debet scandalum publicum , ne secus plebs putet , publice indigno , & indisposito esse concessum Sacramentum , sicque hoc ipso facto de novo scandalum sumat. *Tertia pars* probatur ex eo , quia ubi ob ingruens periculum accelerandæ mortis &c. pœnitentia publice ostendi , vel per Confessarium aliis publicari non potest , tunc ipsa necessitas jam sufficienter tollere scandalum censetur , dummodo saltem per Confessarium , quantum fieri potest , uni vel alteri insinuetur , moribundum jam satis esse dispositum , cum plus circumstantiæ hic & nunc non admittant , per quod jam satis præcavetur in ista emergentia scandalo alias dando.

Aphor. XIV. Non solum Viaticum ,
F ve.

verum etiam Communio per modum devotionis potest quandoque ministrari moribundis, etsi jejunium naturale non fervarint, si id citra magnum incommodum fervare non potuerunt. Ita quoad primam partem decisum habetur in Rituali Rom. *Secunda pars* defenditur a Navarro, Suarez, Lugo cum communiori contra paucos. Probatur id ex Concilio Constantiensi *session. 13.* ubi postquam declaratum fuit, laudabilem esse consuetudinem Ecclesiæ, quod Eucharistia non consecratur post cœnam, nec a Fidelibus recipiatur non jejunis, addit: *nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a jure, vel Ecclesia concesso, vel admissio:* videtur autem ab Ecclesia esse concessum, & admissum, ut ægrotantes, & moribundi, etsi Viatico jam sint provisi, adhuc devotionis gratia, quandoque S. Communionem recipere valeant non jejuni; ex praxi enim communi etiam prudentium, & summe timoratorum, tam Regularium, quam Sæcularium, qua jam quasi consuetudine, sciente, & non contradicente Ecclesia, & summo Legislatore introductum est, ut ægrotantes sumpto jam Viatico, infirmitate autem diutius durante post aliquot diernum intervallum denuo ex devotione communicent, etiam non jejuni, si id jejuno stomacho per-

perfici non potest, prout tum DD. præsertim moderni, & RR. tum etiam frequentissimus usus hodiedum testatum faciunt. Et hinc, licet forte contrarium antiquitus præceptum fuisset, lex illa amodo per consuetudinem merito abrogata censeretur.

Porro intervallum illud dierum quod inter repetitas in una infirmitate communionones in hunc finem intercedere potest teste Lugo *cit. num. 66.* aliisque communius extendit se ad octo, vel decem saltem circiter dies juxta potiorrem praxim, & consuetudinem, a qua hæc facultas potissimum suas vires accepit, non item ad notabiliter pauciores v. g. duos vel tres, prout aliqui, licet pauci, putant, & in hoc sensu videtur intelligendum Rit. Rom. a Paulo V. in tota Ecclesia observari inculcatum dum *tit. de Communione infirm.* ita habet: *Cæteris autem infirmis qui ob devotionem in ægitudine communicant, danda est Eucharistia (N.B.) ante omnem cibum, & potum, non aliter, ac cæteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicine ante aliquid sumere liceat: intellige, ubi, & in quantum consuetudine contrarium non est introductum; quia ergo consuetudo non fert (quidquid sit de uno alterove forte actu contrario) ut post unum, vel duos ab una communionem dies elap-*

pſos detur ea ex devotione (aliud eſt de Viatico) de novo, ſequitur, hoc licite vix, aut ne vix poſſe practicari.

Aphor. XV. Cæterum, quoniam ſubinde quoad ægrotos quosdam in particulari occurrunt variæ circumſtantiæ reddentes Sacerdotem anxium, an poſſit huic, vel illi infirmo non jejuno porrigere Euchariftiam, vel num potius debeat ſuſpendere uſque ad alterum diem? Pro conſolatione talium Sacerdotum æque, ac ægrotantium ſubjungo ſequentem doctrinam, quam La Croix *lib. 6. part. 1, n. 612.* ex variis Authoribus collegit. *In primis* notant Tamburinus, & Dicaſtillo, Sacerdotem non debere hic ſcrupuloſe velle expectare jejunium ſequentis diei. *Secundo* advertit Averſa *quæſt. 8. ſect. 9. §. 6.* ſatis eſſe, quod ægroto abſque medicina, vel aliquo confortativo grave accideret expectare jejunium a media nocte uſque mane, uti jam dictum in antecedenti aphoriſmo. *Tertio* inquit Gobat, ſi æger longe diſtet v. g. duabus horis, & periculoſe ægrotet, poterit non jejuno Paſtor dare Viaticum, quamvis probabiliter poſtridie jejunus illud valeret ſumere infirmus, poſito, quod Paſtor commode expectare nequireret ſequentem diem, v. g. quia mane impeditur functionibus aliis Parochialibus, vel quia ſtatim poſt mediam noctem

Item deberet de novo surgere ob itineris distantiam &c. Quarto addunt Navarrus, Lugo, Herinx, & Suarez, Communionem non jejuno, si fervide petat, posse dari non solum per modum Viatici, sed etiam devotionis gratia, si inter priorem sumptionem per modum Viatici, & inter aliam devotionis gratia decem, vel octo dies intercesserint.

Aphor. XVI. Quantum ad tempus, quo Viaticum dispensetur moribundis, nulla habenda est ratio, ubi periculum urgere, & mors instare videtur unde licitum est, id dare moribundo etsi prævideatur, eum sumpta Eucharistia illico vivis cessurum, Gobat., & alii apud, & cum La Croix num. 608. quia ex una parte necessitas, & præceptum est, ut talis sumat S. Viaticum: ex altera vero parte nil obstat, quominus; etsi confestim moriturus credatur, id sumere valeat; siquidem hoc, quod species forsan in corpore jam mortuo primum consumantur, parum refert; satis namque est, quod finem ex institutione Christi intentum obtinuerint, causando nimirum in sumente gratiam sanctificantem; cæterum sive in corpore vivo, sive in mortuo consumantur, dummodo reverenter summi, & deglutiri potuerint, neutrum aliquam inconvenientiam importare videtur

Aphor. XVII. Damnatis ad mortem

juxta communissimam DD. sententiam dari debet Eucharistia per modum Viatici, quia hi sunt in proximo mortis periculo constituti, imo ante diem actualis executionis, quantum fieri potest; ratio est, quia absque alia gravi ratione non satis conveniens videtur, ut, qui per hoc Sacramentum spiritualiter vivificatus fuit; eodem die per manus Carnificis deperdat vitam temporalem. Quod si alia gravis ratio hunc ordinem dissuadeat, ipso die executionis juxta praxim Romanam teste P. Alberto Reiffenstuel, provideatur etiam non jejunus, si exigatur acceleratio executionis, ut notat La Croix.

Aphor. XVIII. Ebriis non est dandum Viaticum, quando certo constaret ebrietatem fuisse voluntariam, quia non est mittendum canibus, ut canit Ecclesia; est autem canis ebrio præstantior, Asinus melior. Si autem constat ebrietatem contraxisse plane inculpabiliter, quia videlicet combibones ejus vino immiserunt salem, aut vinum generosum affuderunt putanti affundi aquam, aut in æstu, & jejunus bibit; aut hausit meracum, cujus vires ignorabat non prævidens periculum ebrietatis, quo pacto plurimis eripitur ratio, potest, & ei debet ministrari Viaticum. Nam nec obest, quod non
fit

fit jejunus , quia in tali discrimine non habetur ratio jejunii , nec quod sit plane ebrius ; nam ex una parte ebrius comparatur furioso *c. venter dist. 33.* ex altera parte supponitur illa ebrietas fuisse vel plane inculpabilis , vel non graviter inculpabilis ; non debet autem quis suo jure sine culpa privari . Et vero in dubio præsumitur ebrietas esse involuntaria , quando accidit illi ; qui nunquam , aut vix unquam fuit vino depositus ; nam de nullo debemus facile præsumere delictum , sed quemcunque reputare bonum , donec probetur esse malus . Sicut vice versa præsumitur fuisse voluntaria , quando corripuit illum , qui solitus est mentem exturbare vino ; quia semel malus semper præsumitur esse malus . Adde in dubio , utrum æger ille incurrerit perfectam ebrietatem , seu privationem usus rationis per potum , an vero solum imperfectam , seu crapulam , quæ mentem quidem ac linguam , & forte pedes aliquantum turbarit , reliquerit tamen facultatem sat commode distinguendi inter bonum , & malum , in hoc , inquam , dubio esse declinandum in partem mitiorem , ob rationes paulo ante allatas . Gobat. *tract. 4. n. 195, Apher. XIX.* Qui defert Eucharistiam per modum Viatici ad ægrotum . non tenetur ita festinare , ut potius

currere censeatur cum Viatico ad infirmum, quam ire, eo quod ex una parte hoc Sacramentum non est necessarium necessitate medii, sicuti Baptismus, & apud graves Peccatores Pœnitentia, ex altera vero videtur repugnare reverentiæ debitæ tanto Sacramento, & decentiæ Ministri id portantis talis festinatio. Reiffenstuel *tract.* 10. *addit.* 7.

Ordo ministrandi S. Viaticum.

Sacerdos ingrediens locum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic domui. Resp. Et omnibus habitantibus in ea. Tunc depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus, & mox accepta aqua benedicta aspergit infirmum, & cubiculum, dicens Antiphonam; Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor: & primum versum Psalmi: Miserere mei Deus, cum Gloria Patri &c. deinde repetitur Antiphona. Asperges me &c. postea V. Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit cœlum, & terram. V. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. V. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Ore-

Oremus .

Exaudi nos , Domine sancte , Pater omnipotens æterne Deus , & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis , qui custodiat , foveat , protegat , visitet , atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo . Per Christum Dominum nostrum . R. Amen .

His dictis accedat ad infirmum, quem si velit confiteri , nisi sit prius confessus , absolvat , & disponat ad suscipiendum Sacrum Viaticum his, vel similibus verbis .

EXHORTATIO

*Confessarii disponentis Moribundum
ad suscipiendum cum fructu
Sacrum Viaticum .*

L Ubesnivi N. N. ste dossegal to
G. Absolution zhes vashe grehe;
savupaite tudi na Boshio neisrezheni
milost , de so vam tudi odpuszheni ,
aku ste se prau skasal , de ste G. Bo-
gu se tulikukrat samiril , inu oblubil
terdnu , de se hozhete posihmal po-
bulshati : sadai pak Svetu Reishne
F 5 Tul-

Tellu preimite , Kakor eno nar potrebnishi Ceringo na en dolg poot , de s' leto dobrutlivo shpisho bote mogel mozhan obstati u' leti teshki bolesni : inu de u' letem dolгим inu nevarnim poti s' tiga Sveita na uni Sveit ne oslabite . Goi ušamite navuk , Kateriga vam G. Buh da u' S. Pisni skufi tiga modriga , *Prov. 23. quando sederis , ut comedas cum Principe , diligenter attende , quæ apposita sunt ante faciem tuam .* Kadar bodesh imel to gnado perstopiti K' misi tiga kraila zhes uſse Kraile , inu ne le s' nijm jeisti , ampak njega faushiti ; dobru merkai , Kai je taista s' ena shpisha pred tabo poloshena. Dobru tedai merkaite , de per ti Boshij misi preimete tistto S. Reishne Tellu Jesuſavo taku Svetu , de nekadai bolnyki le famiga gvanta so se doteknili , inu per ti pri zhi so ſravi poſtali : ſadai pak taku lubesnivu , inu zhaſtitu , de ti Nebe shki Serafini je shelè gledati , tiga bote preimil ſadai , Kateri slepze , gluhe , mutaſte , gobbouze , odenizhne , inu bolnyke uſse forte je oſravil : ni videl nigdar ta Sveit eniga Zhloveka taku dobruiliviga , taku uſmileniga , Koker je bil Jesus , Kadar je po Judouskeh deshelah hodil . So ſa nym shly Ludie ſamaknjeni u' njega sladke beſſede , inu lepu ſadershanje , naſſiteni skufi

skusi niega Zhudeshe , inu mirakelne ;
taku de stoy pissanu : *totus mundus*
post eum abit ; Kadar ga je Kdu fa eno
gnado proffil , je dvoino preimil , u'
takshni vishi je bil ussym gnadliu inu
milostov ; je od smerti obudil ediniga
Synu ene Uduve , Lazarusa she po-
kopaniga brata S. Marie Magdalene
inu S. Marte : taku de , *pertransit*
benefaciendo , & *sanando omnes* ; je
okuli hodil , inn je dobru sturil , inu
ofraulial use : *omnes* ja usake forte
Ludy , uboge , inu bogate , usse bres
nobeniga dobizhka ; *omnes* , usse bres
se pustit profsiti , inu dolgu zhakati ,
raunu glih tega bote preimil pod shtal-
tjo tiga kruha &c. Kai be vy fazhel ,
ke be en Krail vam Kluzhe svoih
shazou dal ? Hozhem verujeti , de be
vy odperl te shrinje , inu be sebi usel
Kulikur denarieu , inu slata be mogel
nesti : nu sadai , kir vash dobrutliv
Odreshenyk vam da suoje S. Reishne
Tellu, vam da tudi Kluzhe svoih Ne-
beshkih shazov , Kateri so bres shti-
venja , inu deleshni postanemo tiga
nesajemliviga studenza ussyh gnad , inu
Nebeshkib darov.

V' Letim Sacramentu je dodilena
ena duhouna gnada , inu je ti Dufhi
supet sgublena muzh povernjena , inu
sadoby supet to lepoto , Kateri je bi-

la skus ta greih nashtaltna postala ;
 Ieta gnada je u' zhassu taku velyka ,
 de is preobilnosti te dodilene andohti
 nikar le Dusha ; ampak tudi ta slabishi-
 vot se s'vezhi mozhjo obdaniga obzhuti.

Obudite tedai u' vashim serzi eno
 gorezho lubefan , inu fashelyte eno
 takshno lubefan , Kakorshno ti Ne-
 beshki Serafini jmajo ; po tem Kir ta
 S. Sacrament je Sacrament te Lubefni :
Sacramentum Amoris po sprizhovanjo
 S. Tomasha tiga Angelskiga , inu de
 se bo vam unala ta lubefan , ipomni-
 tefe na Jesusavo lubefan , Kuliku da
 rov inu neisrezhenih gnad ste vashe
 dny od niega preimil ? Kir' je sa vaf
 Zhlovek postal , tuliku terplenja do
 smerti prestal , inu she na verh usfiga
 sam sebe dal saushiti pod shtaltjo tega
 Kruha . Perkasal se se bil enkrat nash
 Odreshenyk S. Catarini te Senensfers-
 ki , ter na svoje S. Perfi je bil segal ,
 inu vunkai usel svoje S. Serze , inu
 je rekal : *nu Catarina na moje Serze* .
 Sa reifnizo ta je bila ena velyka Gna-
 da , en posebni dar !

Ali Kuliku velyku vezh mi preime-
 mo u' tim S. Sacramenti ? Kir nam
 da nikar le famu Serze , ampak zelu
 svoje S. Tellu , zelo svojo Dusho ,
 inu preimemo praviga shiviga G. Bo-
 ga ; inu taku nam naredy , eno gosta-
 rio ,

rio , Kir h' Boshij Misi perstopimo ;
Oh tedai be imeli mi taku rekozh se
restopiti u' lubesni pruti G. Bogu , inu
u' hvaleshnosti !

Sahvalite ga sa to velyko lubesan ,
Katero vam je skasal , Kir vafs je od
vekomai isvolil , inu tuliku njih sa-
pustil , Kateri be bily niega bel lubili ,
Kakor vy .

Sahvalitega , de vafs je stvazil K'
timu zilu , inu Konzu , de ga imate
lubiti inu zhashtiti na tem , inu vunim
Sveiti .

Sahvalitega , de vafs je pod svojo
brambo u' tuliku nevarnostih ufako
minuto dershal , ussyin stvarèm Ne-
beshkim , inu posvetnim sapovedal ,
de so vam na slushbo stregli .

Sahvalite ga ; de je sa vafs na Kri-
shi umerl , inu taku obilnu deleshni-
ga sturil fruhtou svoiga S. Terplenja
is tulikain dobrim noterdajenjam , is
Svetimi Sacramenti , inu s' darom te
S. Kershanske Vere .

Sahvalitega , de je imel tuliku po-
terplenja s' vami , Kir vam je taku
dolgu persanaschal ; inu velykiga Gre-
shnika h' pokuri zhakal .

Sahvalitega sa tuliku dary , Katerih
vy se niste nigdar domislil , inu sa
nje ne veste , sa tuliku gnad , Kate-
re vam je dodelil , bres de be ga bil
prossil , inu she shelel ih neiste ; sa

tu-

tuliku dary , Katere be vam bil dal , Ke be s' vashimi grehi nevreden se ne bil sturil . Inu Kir usse lete preje-te gnade , inu daruvi be vam nishter ne nuzali bres stanovitnosti do Konza u' Boshy Gnadi ; taku proffitega ponishnu inu pohleunu , de be hotel vam dati tudi eno pravo grevungo zhes vafhe grehe usse vafhe shivozhe dny sturjene , inu u' suoje S. Roke vasho Dushizo ufeti, njo osnashiti , inu K' fadnum milostivu isvelizhanje Nebesho nij hotel shenzati.

Savupaite moi / prelubefnivi ne bo vam okratil to puslednjo gnado : spomnite se , de je sa tu sadai vafs pershal obyskati . Kateri Krail posvetni se ufdigne na eno dalno raisho , zhe se ne ufdigne sa en velik urshoh ? Inu ta Buh , Kir je en Krail Nebess, inu Semle , hozhete , de be bil se usdignil is Nebess na ta Sveit K' nobenimu nuzu ? Inu je tuliku zhudeshau sturil , de je K' vashi Dushni Shpishi ratal u' tem Svetim Sacramenti , inu K' vashi zeringi , Kir na raisho taku nevarno pruti Vezhnosti se rounate ? Inu sadai Kir morebiti se perblishuje ta pusledni vash zhafs ne bo podal vam roko , de vam bo pomagat ? Ah na na , ne bo nigdar reiss ! Terdnu savupaite vafs bo uslishal , Kir gre sa usse . G. Buh is svojo neisrezhenodo-

dobrnto premagal bode vasho , inu
bo gor ušel vafhe fdihlei , inu vas bo
isvelizhal.

Prossitega , de hozhe shegnati vaf-
ho Dusho Tellu , inu vash pusledni
zhafs , inu vafs iskasat. Nebeshkimu
Ozhetu , de usse stvary sposnajo Kraft
inu muzh te S. Prelite Kervy , inu
neisruntano lubesan inu milost , skusi
Katero deleshniga bo sturil Nebeshki-
ga Vessela.

SOLILOQUIA

Pœnitentis Moribundi ante susceptio-
nem Sacri Viatici.

Actus Fidei.

1. **O** Moi Buh ! jest rad verujem
usse tu , Kar si ti meni sa-
povedal verovati ; ne verujem na sa-
tu , Kir drugi verujeio , ampak veru-
jem sa tu , Kir ti o' moi Buh vezh-
na Reismiza si nam resodil , inu ne
moresh sapellan , ali golufan biti , ni
tudi nobeniga sapeiliati na moresh.

2. Ke be ussy Kerstiani , od te Ve-
re odstopili , jest is' pomozhio tvoje
Svete gnade nigdar ne bom odstopil .

Po-

Pohleunu jest tebe lahvalim is zeliga moiga ferza , de sim u' ti S. Veri rojen , inu tudi de u' leti S. Veri bodem u' Kratkim umerl. *Credo quidquid dixit Dei Filius : nihil est hoc Verbo veritatis verius.*

3. Oh Kaku je meni is ferza shal , de se na Sveiti snaide nukoteri , Kir u tebi n' hozhe verujeti . Letu shivenje , Kateru sadai sadai bo meni smert oktatila , rad be hotel dati K' sprizhovanjo te S. Vere , inu h' timu zilu inu Konzu , de be usy K' tij S. Veri se podali.

4. Moi Buh ! Jest sim en glid tvoje S. Kershanshe Cerkev , inu koker takshen shelym tudi umreti . Ke be pak , na moi pusledni zhas u' ferze meni padlu verujeti super tiga , Kar ona vuzhy , sadai hozhem usse taistu sposnati , Kakor enu lashnivu noter-dajenje tiga paklenskiga Sapeiljauza.

5. O moi Buh ! Kulikur me in fastopem , tuliku vezh verujem , po tem Kir tuliku bel sposnam , de je usse urednu tvoiga Velizhastva . Gmerai ti sadai na moi pusledni zhass , dokler bo duh u' mene ussefkusi ; letu resvizhenie , Kateru si bil nekadai u' mojo Dusho usgal fkusi Sacrament tiga Svetiga Kersta .

Actus Spei.

1. **V** Em dobru , de sprizho moih nekadanyh grehou , inu nehvaleshnosti ni sim ureiden , o moy Buh u' tvoi Sveti Gnadi umreti , inu u' tvoi priasnosti moje dny skleniti, ali vender na tebe savupam na tvojo bres Konza dobruto , na tvojo bessedo , Kir tulikukrat si meni oblubil na pomuzh priti , inu na urednost neisrezhenno nashiga Gospuda Jesusa Christusa , Kir je sa me na Krishi hotel umreti : *ipse erit Salvator meus*. Job. 13.

2. Tebi moi dobrutlivi Odreshenyk sim velykukrat , aube , prevelyke Krivize sturil ; je reifs ; ali na bo nigdar reifs , de tudi sadai na moi pusledni zhafs bodem jest tebileto Krivizo sturil , de be ne hotel na tebe savupari . Ti ni si she Sodnyk postal ; ampak si she moi Bessednik pred Nebeshkim Ozhetam . Sa tega voljo Kai se hozhem bati ? *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum , & ipse est propitiatio pro peccatis nostris* . Moje odreshenje je tebe dosti Kostalu . *Redemisti me Domine Deus veritatis* .

3. Kdu je Kadai u' framoti ostal , Kir je na tebe , moi Buh , savupal ?
Kdu

Kdu je Kadai od tebe favershen bil ,
 Kir je na tebe Klizal ? *Quis invocavit*
te , & despexisti illum ? Quis spera-
vit in te , & confusus est ? Bodem
 jest tedai ta pervi u' framoti ostal ,
 inu favershen , Kir sim se na tebe fa-
 miga sanessal , inu favupam u' taku
 velyki nevarnost , u' Kateri se sadai
 snaidem , tiga vezhniga ferdamanja ?
 Na na ne bo nigdar tega : *in te Domi-*
ne speravi non confundar in æternum .
 Leti prejeti dary so meni K' eni arri
 teh prihodnih , inu gnade , Katere si
 meni sadai dodeilil , so K'eni terdni
 oblubi tiga Nebeshkiga Vessela , Kateru
 favupam dossezhi .

4. Aku be sadai na moi pusledni
 zhais se odvesale , inu super mene u-
 stale usse poklenske poshasti , inu she
 Ke be se gmerale , na stu taushent
 tupeld moj Sourashniki , mai ! Kai
 be oni per meni opravili ? aku bodem
 pod tvojo brambo , moi Buh ; Oni
 favupajo na nyh mozh , inu himbe ,
 jest pak na ime moiga G. Boga : *pone*
me juxta te , & cujusvis manus pugnet
contra me .

5. Usamem usse moje grehe , inu
 ih potuknem u' tvojo S. Reishno Kri ,
 o moi Dobrutlivi Jesus ! inu podpriz-
 ham sadai na moi smertni posteli usse
 Nebeshke Purgerje , de hozhem , do-
 klerkoli bode duh u' mene , to zhast
 tebi

tebi sturiti, Kir zhem na tebe samiga savupati: sakai tebe posebnu zhashty, zhe-kdu bel savupa, aku reunishi se snaide.

Actus Charitatis.

1. **M**Oi Buh! sa tu Kir si ti bres Konza dober, bres Konza ureden usse lubesni, est jtebe lubem, inu shtimam zhes usse rezhy; de pak sposnajo usse Nebeshke inu Polvetne stvary, de tebe reis lubem, pole: rad inu volian gredem pruti smerti, Kir shtimam vezh, ja zhem raishi, de tvoja S. Volja dopolniena bode, Ko 'd jest dalei schiveti. *Ut cognoscat Mundus, quia diligo Patrem, surgite, eamus hinc.* Nu Dusha moja! peimo, peimo, Kai je nam mari sa tu Tel-lu? *melior est misericordia Domini super vitas.*

2. Ke be jest tebe sa lon inn plazhilu lubil, ni li be jest tebi eno vel-yko Kervizo sturil, o moi Buh, Kir be vezh shtimal svoje dary, Ko' tebe? Tedai sprizham, de vender hozhem na vezhne zhasse tebe lubiti, aku lih nobeniga lona be meni ne hotel dati. Rad inu voljan hozhem fadai moje dny skleniti u' moi prizhni bolesni, de ne bom vezh utegniti tebe reshaliti, inu te lubem nikar sa tu,

tu, de mene polonash, ampak, sa tu Kir si ureden usse lubesni, zhasly, inu hvale.

3. Kakor rad shelym te u' Nebessih gledati, inu ushivati, o moja Vezhna Dobruta, nikar sa drugu, samuzh de te bom na vezhne zhasse lubil; taku tudi she tu malu zhasa, Kateri she meni ostaje shiveti, moi Paradish je tebe lubiti, inu moi Pokal je, tebe reshaleniga videti.

4. Oh Kaku rad be se jest, lozhil s' tega Sveita, Ke be vedel, de ussy Ludje, teb hvalio, moi Buh! Resprostri tvoje Krailestvu po ussym Sveiti, pohleunu te prosem, inu tvoje zhasly, jestegni, inu reshyri: *omnis terra adoret te, & psallat tibi*. Se vesselym, de sapustym na Sveiti tuliku Sveteh Dush, Kir tebe zhasse inu s' tem bel se vesselym, de yh bom neshal u' Nebessih bres shtivenja, Kir na vezhne zhasse te bodo lubile. Letu u' moi smertni britkusti, inu u' teshavah bo moje nar vezhi vessele.

5. Sa tu pak Kir ti sapoveidujesh, de imam lubiti tudi moiga blisblishniga, sa to sladko sapuved jest tebe pohleunu sahvaitem; inu preiden se lozhem is' tega Sveita is zelo mozhjo moiga serza edniga po ednim spreimen, inu perjasnivu obymen moiga bli-

blishniga . Tebi usse perporozhym ,
inu ym usse dobru prossiem , sa tu
Kir so tvoja stvar , tvoja , podoba ,
inu Erbiszhina tvoja , inn sa tu Kir
ijh lubesh , inu zhesh , de jest ijh lu-
bem . Possebnu lubem ussig teh , Ka-
teri so mene reshalili , ali Krivizo stu-
rili , nym is' ferza usse odpustym , Ka-
kor shelym de ti odpustish meni . Inu
Koker si ti na Krishi vissejozh sa te
Krishaunike prossil , jest tudi na tij
smertni posteli leshejozh te pohleunu
prossiem , tuliku dobriga nym poverni ,
Kulikur hudiga so Kdu meni sturili ,
ali sheleli sturiti .

Actus Resignationis .

1. **N**A taksbno visho , moi Buh
rad gori usamem to smert ,
Katero je tebi dopadlu zhesme poslat ,
de , Ke be si lih mogel taiste se reis-
hiti , vender be ne hotel . Rad umer-
jem sakai ti taku hozhesh . *Ita Pa-
ter , quoniam sic fuit placitum ante te .*

2. Moi Buh ! jest raitam , de leta
Postela , na Kateri sadai bolan leshym
je ona en Altar , na Katerim imam
offran biti tvoi S. Volij . Gor usami
leta offer . Pole K' enimu zahnu ene
prave lubesni pruti tebe rad se K'smer-
ti podam , inu nadlugi , bolezhini ,
britkusti , inu ussem teshavam , Ka-
te.

tere ti zhes me poshiljash : inu nobe-
ne rezhy , Kir s' tvoih SS. Rok zhes
me gredo , se nozhem braniti.

3. Jest sim na usse vishe tvoi , o'
moi Buh ! inu Ke be lih ne bil tvoi ,
taku shelym , inu hozhem biti , sa
tu de bom tebe zhaatil : skleni tedai
zhes me , Kar tebi nar bel dopade ,
inu Kakor nar bel tebi dopade . De si
le ti content , jest sim tudi , *quod bo-
num est in oculis suis faciat* .

4. Shelym de veidò ussy Ludie :
Kaku se jest podvershem tvoij S. Vo-
lij . Jest se podam u' tvoje S. Rokè
na takshno visho , de Ke be lih
skusi tu jest imel Keikashno krivi-
zo terpeti , vender per ussym letem be
se podvergal tvoi S. Volij *Voluntas Do-
mini fiat* .

Kai je urednu shivlenje , inu sravje
eniga reuniga zhervizha , Kakor sim
jest ? usai ne velja nezh ! Shelym pak
vender , moi Buh ; de be moje telef-
nu sravie veljalu eno neisrezhenno ze-
no , sa samu tu , ke be le jest samo-
gel tebi sturiti en fhenk tvoi uredno-
sti spodoben . Pak vender gorj usemi
Kokorshnu Koli je moje shivlenje inu
sravje , nei si je ta nar shtimanshi re-
zh mei ussem , Kar na Sveiti imam .
Reis je de moimo Telesto britku ,
inu grenku naprei pride popiti Kelih
te smerti , ali moja Dusha rada ga
ho-

hozhe h' sprizhovanjo te zhasly , Katero sim dolshan tvoi S. Voly ; inu raminu sladak bo meni ratat ta Kelih sakai tvoje SS. Rokè ga meni podajo: *Calicem , quem dedit mihi Pater non bibam illum?*

Actus Petitionis.

MOlitou je eden teh nar nuznih hih inu Kraftnishih mitelnov , s' Katerimi s'amoremo sadobiti od G. Boga usse dary , inu slasti leto stanoovitnost do Konza u' Gnadi Boshij , is tega lahku se doli usame , de potrebnu ramnu je nam moliti na nash puffedai zhafs , sa tu de sklenemo nashhe dny s'eno frezhno smertjo ; po navuko nashiga Odreshenyyka Jesusa , Kateri , de si lih mu nei bilu treba moliti . vender , Kadar je is' smertjo rinial , je mozhneishe molil : *factus in agonia prolixius orabat.*

Postavite se tedai pred Tron same Svete Troyze , ter pohleumu prossite G. Boga Ozhu , de , dokler je iskasal svojo Vsigamogozhnost , Kir vafs je stvaril , inu perhranil do sadai , hozhe tudi sadai vafs shermati , inu perpelat h' timu zilu , inu Konzu , h' Katerimu vafs je stvaril.

Prossite Synu Boshyga skusi toistolu-

lubesan , is' Katero je on sa vafs Zh-lovek postal , inu vafs odreishil s' tak-shnim terplenjon , inu smertjo , de hozhe slasti sadai vafs deleshniga sturiti svoiga Svetiga Terplenja , inu Smerti , inu vafs perpelati h' timu zilu , Kateriga vam je saflushil .

Prossite S. Duha , de , dokler vafs je posvetil u' Sacramenti Svetiga Kersta , inu u' drugih Sacramentih , hozhe sadai dopolniti svoje dellu s' Nebeshkem Vesselam , de ga bote pak sa ta neisrezheni dar sahvalil na vezhne zhasse .

Prossite tu Presvetu Reishnu Tellu Jesusavo tukai prizhnu , inu skritu pod shtaltjo tega Kruha , de , skus tojsto lubesan , s' Katero je bel lubil vafs , ko svoje lestnu shivenje , hozhe sadai u ti prizhni potrebi vam na pomuzh priti , inu popolnomnu vash Odreshenyk biti , inu vafs is' tega sapeljviga Sveita perpeilati u' Nebeshko svelyzhanje . *Jesus sis mihi Jesus, & salva me : quærens me sedisti lassus, redemisti crucem passus, tantus labor non sit cassus.*

Prossite Mario Divizo , Kir je ona ena Bessedenza zeliga Kershanstva slasti na sadnjo uro , de hozhe tudi sadai vasha Pomozhniza inu Bessedenza biti , inu vam sprossiti od Usmileniga Jes-

Jesusa nje lubiga Syna tuliku pomuzhi, Kulikur je treba sa eno frezhno smert.

Prossite K' sadnyino vashiga S. Angela Variha, vafhe SS. posebne Patronne, vashiga Imena Svetnyka, slasti S. Josefa, de; Kir so oni vas pod nyh brambo useli, de hote tudi sadai na vafis posledni zhafis vafhi fufebni Pomozhniki biti.

*Oratio Moribundi ante susceptionem
Sacri Viatici.*

POle, o Gospud, jest h' tebi pridem, de bi meni dobru bilu s' tvoiga daru, inu bil resveffelen per tvoi S. Misi, Katero si ti perpravil u' tvoji sladkusti timu ubogimu. Pole, u' tebi je usse, Karkoli jest samorem, inu imam sheleti, ti si moje isvelizhanje, inu poshelenie, moje vupanje, inu mozh, moj zir, inu moja zhast. Resveffeli tedai dones Dusho tvoiga Hlapza, dokler h' tebe o Jesus sim mojo Dusho poufdignil. Jest shelym tebe danas andohtlivu, inu urednu prejeti, jest te shelym u mojo hisho pelati, de bi bil ureden s' Zaheufam od tebe poshegnan, inu med te Synove Abrahama shtiven biti. Moja Dusha shely tvoje S. Tellu, moje ferze shely s' tabo fklenjenu biti.

Ideti se meni , toku je sadoſti , sakai s'vunai tebe obeden troſht ne vela , bres tebe jeſt ne morem biti , inu bres tvoiga obyskanja jeſt ne morem ſhiveti. Sa tu ſhelym ſadai u moi boleſni ſhelym tebe K'eni pomuzhi moiga iſvelizhanja prejeti, de Kie morebiti, na tim potu na omagam , Kadar bi jeſt te Nebeshke ſphishe obropan bil. Sakai Kadar ſi ti o Preuſmileni Jeſus tim folkam pridigoval od mnogiterih boleſni oſrauljal , ſi dial : *Jeſt yh nozhem teſhe' damu puſtiti , de kie na tim potu na oſlabyo*. Taku tedai andlei tudi s' mano , Kir ſi ſe h' troſhtu tim vernim u' letim Sacramentu ſebe ſamiga dal.

Sakai ti ſi ta ſladka ſhpisha teh Duſh , inu Kateri tebe urednu preime , poſtane deleſhen , inu en erbizh tiga vezhniga ſvelyzhanja.

O moi Goſpud , inu moi Buh ! u' preproſhini moiga ſerza , u' dobri inu u' terdni veri , inu u' tuoim povelli gredem jeſt K' tebi iſ' ſavupanjem , inu u' ſhpoſhtuvanjam , inu reſnizi verujem , de ti tukei u' tim Sacramentu ſi u' prizho pravi Buh inu zhlovik . Ti tedei ozheſh , de bi jeſt tebe prejel ; inu ſe s' tabo u' pravi lubesni ſklenil , inu ſdruſhil ; ſa tu proſſim tvojo miloſtvo dobruto, de ti meni K' timu tvojo pomuzh dodeliſh, de ſe bom do Konza u'tebi ſereſta-

stajal, inu u' tvoi lubesni restopil, inu de na nobeden ludski trosht se pusihmal sanashal. Jest delam u' putu moiga obrafa, is shalostjo moiga ferza fim obdan, s' grehi obloshen, s'skushnjavami nadleshen, s' mnogim hudim nagnenjam samotan, inu stiskan inu ga ny, Kateri bi meni pomagat, ga ny, Kateri bi mene reshil, inu prostiga sturil, Koker sam ti, moi Gospud, inu Buh, moi Iivelyzhar, Katermu se jest, inu usse tu moje do Konza perporozhim, de mene obaru-jesh, inu perpelasht K' vezhnimu shivleniu. Usemi me gori K' zhasti inu hvali tvoiga imena; Kir si ti tvoje Telu inu S. Kry meni K' eni Shpishi, inu pitui perpravil, slasti sadai Kir se rounam is' tega Sveta, na to dalno raisho pruti lete Vezhnosti. Amen. *Th. à Kempis l. 4. c. 2. 3.*

Postea facta de more Confessione Generali, five ab infirmo, five ejus nomine ab alio, Sacerdos dicit. *Misereatur, &c. Indulgentiam, &c.* Deinde facta genuflexione accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo dicens. *Pole to sagnje Bos-hje; pole kir usiga Sveita grebe odjem-le: & more solito ter dicat:*

O Gospud jest nissim ureden, de ti gredesh pod mojo streho, temezb reze

*le eno bessedo , toku bo osraulena moji
Dushiza.*

Et infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem saltem semel submissa voce , tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam dicat : *Accipe Frater (vel Soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi , qui te custodiat ab hoste maligno , & perducatur in vitam eternam . Amen.*

Si verò Communio non datur per modum Viatici dicatur more ordinario : *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat &c.*

Quod si mors immineat , & periculum sit in mora , tunc dicto : *Misereatur &c.* prædictis precibus omnibus , vel ex parte omissis , ei statim Viaticum præbeatur.

Postea Sacerdos abluat digitos , nihil dicens , & infirmo detur ablutio . Deinde dicat.

O Sacrum convivium , in quo Christus sumitur , recolitur memoria passionis ejus , mens impletur gratia , & futurae gloriae nobis pignus datur.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine Sancte Pater Omnipotens æterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti Fratri nostro (vel Sorori nostræ) Sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi Filii tui, tam corpori quam animæ prosit ad remedium sempiternum. Qui tecum, &c.

Quibus finitis redeat ad ægrotum, ipsumque consoletur, & instruat tali exhortatione, in quantum status infirmi admittit,

Brevis Oratio post S. Viaticum.

DUsha Christusa posveti me! Te-
lu Christusa isvelizhai me! Kry
Christusa napoji me! Voda strani
Christusa operi me! Terpleine Chri-
stusa poterdi me! O Dobrutlivi Jesu
uslishi me! Med tvoje rane skry me!
Ne pusti me, od tebe lozhit se!
Pred sourashnikam poklenskim vari
me! Ob ure moje smerti poklizhi me,
Inu priti K' tebe sapove me! De s'
tvoimi Svetnyki hvalim te, sadai,
uselai, inu vekoma. Amen.

EXHORTATIO

*Confessarii disponentis Moribundum
refectum S. Viatico pro gratia-
rum actione.*

O H sadai ja nar bel ima vasha
Dusha ushgana biti u' lubesni
Boshij , inu hvaleshna sa iskasati
sa en takshen dar , Kateri preseshe ,
inu presadene usse druge prejete dary,
po tem Kir ste preimil deliunika usseh
Gnad , tu je S. Reshne Telu Jefusa-
vo praviga shiviga G. B. ! Oh Koku
nes hazliu je ta fertelz urre , u' Kate-
rim jmate v' vashih persih , Koker v'
enim poshegnanim ciborium sapertu ,
inu na ferzi , Koker na enim sheg-
nanim Altarij poloshenu S. Reshne ,
Telu ! Sadai pazh s'vezhim favupanjem
imate perloshnost se s' Bugam pogo-
variati , inu vi njemu u' vashih re-
vah , teshavah , inu potrebah se per-
toshiti ! Meni se sdy de K'vam rezhe ,
Koker je she Apostolnom rekal : *Sci-
tis , quid fecerim vobis ?* Vesh le ti ,
Kai sim jest tebi sadai sturil ? Kai s'
eno bres mere gnado sim tebi : sada
dal ? Vesh le ? Ti sam na sebi si ena
reuna stvar : *tu es miser , & misera-
bilis , & pauper , & cecus , & nu-
dus .*

aus. Apoc. 3. Inu uffai sim sturil ,
de si ratat en Tempel , inu Syn shi-
viga Boga , *quotquot autem receperunt*
eum , dedit eis potestatem Filios Dei fie-
ri. Kadar Jacob Patriarka je bil pers-
hal u' Labunavo hisho je bil Laban
bogat postal , Kir prei je malu blaga
imel : *modicum habuisti , antequam ve-*
nirem , & nunc dives factus es benedi-
xitque tibi Dominus ad introitum meum.
Gen. 70. Ali oh Koku frezhnishi , inu
bogatishi ste vy postal per tem S. Ob-
haili , Kir ta Sacrament je shpisha inu
pitje te Dushe , skus njega supet sa-
doby to sgubleno mozh te Dushe ,
Koker ta zhlovek skusi shpisho , inu
pitie telesnu spet sa doby mozh inu
Kraft tiga teleffa . Gmera ta S. Sacra-
ment u' vashi Dushi to posvetezho
gnado , inu aifer te lubesni pruti Bo-
gu , inu nashimu blishnimu : napolni
nashe Dushe is sladkustio inu shma-
ham Boshijm , de taku nashem Dus-
ham Nebeshke rezhy bel inu bel do-
padejo , inu s' vezhim flissam , inu
aifram se po tajstih flissamo , je tudi
ta S. Sacrament ena mozhna arznya ,
s' Katero se rane te Dushe osravio ,
inu tudi doli sbrishejo ti uffakadany ,
ali odpustni grehi . Nas varuje inu per-
hrani pred smertnimi grehi , Kir te
hude sheliie nashiga sapeliviga Teleffa
ustave , inu satare , inu mozh dodely

super ſtati ſkuſhnjavam Hudizhovim . Inu na nash pulledni zhafs naſhiga zhaſniga ſhivlenja je ena ſhpisha , mozh , inu popotniza , de taku na Duſhi poterdeni , inu mozhni , ſamo-remo raishat , inu pret u' vezhno ſhivlenje . Figuro tiga imamo u' Piſmi , Kir Elias Prerok je beishal pred Krai-lizo Jezabelo , inu ſa volo nadluh , inu teſhkiga poota ſi je proſſil , inu ſhelel ſmertí , ali Angel Nebeshki s' enim Koſzam Kruha ga je bil mozhni-ga ſturil , de on je lahku perſhal na ta Boſhij hrib Oreb .

Pohleunu tedai ga ſahvalite ſa tak-shne prejete dary , inu poklizhite uſ-fe Creature , de s' vami red ga ſah-valio , inu proſiſte ga , de ſe ne loz-he od vafſ s' prizhnoſtio ſvoiga S. Te-leſſa , temuzh de prei vafſ napolni uſſih ſhegnov : *non dimittam te* , rezi-te , *nifi benedixeris mihi* : proſſitega , de ſhegna vaſhe pozhutke , vaſhe miſ-li , Duſho , inu Telu , vaſho ſadnjo uro , de u' njega perjaſnoſti ſe bote is' tega Sveita lozhil , s' eno frezhno ſmertjo vaſhe dny ſklenil : K' ſadni-mu pak de ga bote gledal , inu zha-ſtil nikar vezh pod ſhtaltjo tiga Kru-ha , ampak u' Nebefſih Koker je .

 * * * * *
 * * * * *

PARS TERTIA

*Christianus Moribundus Sacra-
 mento Extremæ Unctionis
 rite provifus.*

CAPUT PRIMUM.

*De materia, forma, & Ministro Sacra-
 menti Extremæ Unctionis.*

Materia remota Extremæ Un-
 ctionis est oleum olivæ, ab
 Episcopo benedictum; ma-
 teria vero proxima est un-
 ctio facta cum tali oleo, & quidem
 de necessitate Sacramenti requiritur,
 & sufficit una cum forma exprimente
 omnes Corporis sensus; de necessitate
 tamen præcepti requiritur quintuplex
 unctio quinque sensuum.

Quod una unctio cum forma expri-
 mende quinque corporis sensus sit de
 necessitate Sacramenti constat ex eo.
 1. Quia nec Scriptura Sacra, nec Con-
 cilia plus requirunt, quam Unctio-
 nem;

nem; sicut pro Baptismo requirunt ab-
lutionem: sicut ergo una ablutio suffi-
cit in Baptismo ad valorem, ita etiam
una unctio in hoc Sacramento. 2. Quia
Græci dum conferunt Extremam Un-
ctionem, faciunt unctionem per mo-
dum Crucis in facie, nimirum a
fronte usque ad mentum, & ab una
gena ad alteram, deinde in pectore,
manibus, ac pedibus, non tamen in
oculis, & auribus, quæ tamen unctio
sufficiens, & valida reputatur a Ro-
mana Ecclesia teste *Mastrio*. 3. Quia
una unctio effectum hujus Sacramenti
sufficienter significat, si in forma om-
nes quinque sensus exprimantur: De-
bet tamen semper in tali casu unius
unctionis fieri in forma mentio quin-
que sensuum; nam si in forma fieret
mentio tantum de uno sensu, v. g.
visu, forma non significaret sufficien-
tem effectum, ad quem conferendum
Sacramentum hoc est institutum, qui
est gratia, qua remittuntur peccata
quinque sensuum, vel illis medianti-
bus patrata. *Kazenberger q.2. §. 1.*

Si tamen in forma nullus exprime-
retur sensus expresse, satis probabile
esse judicat *Mastrius*, quod adhuc suf-
ficeret, quia adhuc per verba in ea
contenta totus Sacramenti effectus suf-
ficienter significatur, scilicet remissio
peccatorum per sensum commissorum.

Nec

Nec obstat, quod Concilium Florentinum assignet septem unctiones, nimirum in quinque sensibus, & præterea in renibus, & pedibus: siquidem eas non assignat, ut necessarias ad valorem Sacramenti; constat enim ex communi omnium sententia, duas ultimas unctiones, videlicet in renibus, & pedibus, ad valorem Sacramenti; non esse necessarias. Quare Concilium Trident. nullum certum unctionum numerum pro materia hujus Sacramenti assignavit.

Quod materia proxima Extremæ Unctionis necessaria necessitate præcepti sit quintuplex unctio quinque sensuum ita ut cum quinque unctionibus quinque sensuum proferantur quinque formæ partiales correspondentes quinque unctionibus, est communis. Porro hæc unctio debet fieri per modum Crucis, & in partibus, quæ natura geminæ sunt, duplex fieri debet unctio, v. g. una super oculum dextrum altera super sinistrum, & unica interim forma correspondens proferri, ita ut formæ prolatio incipiat, antequam prior unctio oculi scilicet dextri finiat, nec desinat, quin posterior, scilicet oculi sinistri incohetur, sicut in Rituali Rom. adnotatur.

Hoc adhuc notandum venit, quod quilibet in administratione hujus Sa-

cramenti , & in faciendis unctionibus
servet ritum , & consuetudinem suæ
Diœcesis , in qua degit . Similiter ex
consuetudine servandus est ordo inter
partes , seu sensus corporis , ut ni-
mirum prius inungantur oculi , postea
aures &c. Quæ tamen obligatio non
est tam gravis , quin in necessitate li-
ceat ordinem invertere .

Forma consueta Extremæ Uctionis
est hæc : *Per istam Sanctam Uctionem,*
& suam piissimam Misericordiam , in-
dulgeat tibi Dominus , quidquid per vi-
sum &c. deliquisti . Estque repetenda
ad singulos sensus , & alia membra ,
inungenda cum proportionem . Alicubi
additur : *In nomine Patris , & Filii &c.*
quæ tamen verba juxta communem
DD. apud Gobat. tract. 8. & casu 21.
num. 800. non sunt de necessitate Sa-
cramenti , esse autem de necessitate
præcepti , asserunt alii , alii negant ;
servandam tamen esse sub præcepto
cuiusque Ecclesiæ consuetudinem . Un-
de emendandus erat sub mortali error
illius Ministri Extremæ Uctionis ,
quem refert Gobat, qui cum mulierem
inungeret , dicebat ad singulorum un-
ctionem sensuum : *quidquid dereliquisti*
cum fuerit essentialis variatio sensus
formæ huius Sacramenti ; & si hic
error non fuisset animadversus , nisi
post collatam taliter Extremam Un-
ctio-

ctionem ; fuisset obligatio mortalis repetendi illam, etiam cum aliqua mortificatione vel nimis rudis, vel nimis inattenti Parochi. Ita Gobat.

In casu necessitatis, & ubi omnes quinque sensus ob periculum in mora nequeunt amplius inungi, licite applicatur unica unctio in capite, vel obvio quocunque sensu corporis cum hac forma : *Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam Misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum* : vel, ut alii volunt : *quidquid per sensus tuos deliquisti* : vel quod adhuc tutius & consultius videtur inunguntur cito omnes, s. sensus, & ubi gemini sunt; saltem eorum unicus v. g. unus oculus, una auris, una manus &c. Sub ista infimul pronuntiata forma unica, *per istas sanctas Unctiones, & suam piissimam Misericordiam*. P. Ildef. Taufhc.

Minister Extremæ Unctionis validæ conferendæ est solus, & quilibet Sacerdos ; etiam excommunicatus, & quavis censura ligatus, imo etiam degradatus. Mastrius apud Kazenberger. Licite vero conferendæ est Sacerdos, habens jurisdictionem ordinariam, vel delegatam super inungendum, qui quidem si sit Parochus, tenetur sub mortali, ex iustitia, per se, vel per alium

lium hoc Extremæ Unctionis Sacramentum suis subditis expresse, vel interpretative petentibus administrare.

C A P U T II.

*De subiecto, necessitate, & cæremoniis
Extremæ Unctionis.*

Subjectum Extremæ Unctionis valide recipiendæ est homo Viator, baptizatus, adultus, qui nimirum semel habuit usum rationis, & intentionem hoc Sacramentum suscipiendi, periculose infirmus, & qui aliquando peccavit personaliter: ut vero etiam licite, & fructuose recipiatur, requiritur, per se loquendo status gratiæ. *Communissima DD. apud Gobat., & alios.*

Dictum est signanter: *est homo adultus*, hoc est, talis, quod ad usum rationis pervenerit, quare infantes, & perpetuo amentes non sunt capaces hujus Sacramenti: *Communis DD.* quia hoc Sacramentum est consummativum Sacramenti Pœnitentiæ, - ut loquitur *Concil. Trident. sect. 14. in doctrina de Extr. Unct.* Infantes autem, & perpetuo amentes non sunt capaces Sacramenti Pœnit., adeoque nec Sacramenti Extremæ Unctionis, cum hoc sit illius consummativum & complemen-

mentum . Adhuc tamen plures TT. docent Sacramentum hoc valide conferri posse pueris , & puellis , qui ad ætatem , & rationis discretionem pervenerunt , ut Sacramenti Pœnitentiæ sint capaces , quamvis SS. Eucharistiam nondum receperint , nec adhuc idonei ad illam recipiendam judicentur . Et est hæc communis DD. sententia . Non tamen ad valide suscipiendam Extremam Uñctionem requiritur , ut quando suscipitur suspiciens habeat actua-lem rationis usum , sed sufficit , quod aliquando habuerit hunc usum , etsi de facto nullum rationis indicium ostendat ; dummodo certo non constet eum , antequam rationis usum amisit , fuisse in peccato , & de illo non doluisse . Quando autem amentes actus faciunt indecentes , & irreverentes ; curare debet Minister , ut hoc Sacramentum conferat eo tempore , in quo furiosus ab illis motibus abstinet , vel saltem tempore somni , vel saltem debet furiosus ligari , & ita inungi , ut volunt Aversa , & alii apud Kazenberger .

Adultus , ut valide recipiat hoc Sacramentum , sine dubio debet habere intentionem saltem habitualement suscipiendi hoc Sacramentum , vel saltem voluntatem generalem vivendi , & moriendi more Catholico juxta doctrinam

P.

*P. Sporer Theol. Sacr. p. 1. cap. 2. sect. 4.
a n. 139.*

Dictum 2. *Periculose infirmus*, seu in periculo mortis constitutus, vel ex morbo, vel ex vulnere, vel ex veneno potato, vel ex partu, vel ex senectute. Nec sufficit qualiscunque infirmitas, sed debet esse periculosa, ita ut prudenter timeatur ex ea mors secutura, uti innuunt Concilia Florent. & Tridentinum. Ex quibus DD. communissime inferunt, quod periculosa infirmitas in inungendo non tantum sit conditio ad effectum Sacramenti requisita, sed etiam ad valorem. Difficultas tantum est an ad validitatem Sacramenti Extremæ Unctionis requiratur, quod infirmus verletur in vero periculo vitæ? an vero sufficiat, ut tantum sit in periculo probabiliter putato? Ratio dubitandi est quia ad valorem Sacramenti non sufficit materia, quam quisque probabiliter idoneam putat, sed necessaria est ipsa, quam Christus instituit: atque ita ad valorem hujus Sacramenti ea infirmitas erit necessaria conditio, quam Christus re ipsa instituit. Hoc non obstante, dicendum cum Doctore Subtili apud Mastrium, ad valorem hujus Sacramenti satis esse ut morbus probabiliter putetur esse periculosus Medicorum, & peritorum judicio. Ita Coninch, & alii R.R. apud Ma-

Mastrium quod satis colligitur ex Trident. cum inquit, hoc Sacramentum illis dumtaxat infirmis conferendum esse, qui in exitu vitæ constituti videntur: non enim dixit: sine, quod designat periculum in re ipsa; sed ait: *videantur*; quod ad prudens iudicium refertur.

Hinc potest extreme inungi is, qui pestem contraxit, vel qui venenum accepit, aut lethale vulnus, propter quod est in periculo mortis, vel qui est in mortis periculo, eo quod non possit sisti sanguis per nares effluens. Gobat cit. n. 852. Item puerpera, si mors ei, ob specialem rationem timeatur in hoc partu. Navarrus apud La Croix. Item Reus rotæ affixus adhuc vivens. Item quia senectus ipsa est morbus, inungendus est senex deficiens. Nequit tamen hoc Sacramentum conferri decapitandis, vel suspendendis, vel inituris prælium, aut periculofam navigationem &c. Quia tales non sunt actualiter, naturaliter, intrinsece infirmi. Disparitas autem cur infirmis tantum naturaliter, & intrinsece, non autem aliis violenter ex hac vita discessuris possit conferri Extrema Unctio, hæc est; quia per ægritudinis molestias, corporei sensus adeo doloribus, & anxietatibus opprimi solent, ut facile in desperationem
la-

laberetur infirmus , & latis difficulter Dæmonis tentationibus resisteret , nisi hoc Cœlesti remedio adjuvaretur , quod animam alleviat , & confortat : quæ incommoda in aliis aliter discessuris ex hac vita prorsus cessant .

Quod autem Extrema Unctio ad sui valorem postulet subiectum , quod aliquando peccavit personaliter , negant multi , sed probabilior est sententia D. Bonaventuræ 4- *dist.* 23. *art.* 2. *q.* 3. Doctoris Subtilis , & plurimorum doctentium , ad validitatem Extremæ Unctionis requiri , ut inungendus aliquando peccaverit personaliter . Ratio est , quia Concil. Trid. ait hoc Sacramentum esse consummativum Pœnitentiæ . ergo ubi non potest esse Pœnitentia , nec etiam consummatio esse potest . Atqui , qui nunquam peccavit personaliter , non est capax Pœnitentiæ , ergo nec erit capax Extremæ Unctionis .

Aphor. 1. Per se loquendo non peccat mortaliter , qui Sacramentum Extremæ Unctionis , etiam data opportunitate non suscipit . Ita communiter DD. quia hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem necessitate medii ; cum quis per Sacramentum Pœnitentiæ , & Eucharistiæ sufficienter possit sanctificari ; nec est necessarium necessitate Præcepti , quia nec præceptum Divinum , nec humanum de
su

suscipiendo hoc Sacramento extat .
Nisi adsit contemptus , ratione cujus
posset quis peccare graviter , vel etiam
ratione scandali præsertim in his no-
stris regionibus , in quibus non solet
omitti susceptio Extremæ Unctionis .

Aphor. II. Hoc Sacramentum est
iterabile, quoties sublato periculo mor-
tis , reinciditur in novum , licet re-
currat eadem infirmitas : *Communis* .
Advertendum autem est, non esse ne-
cessarium , quod infirmus plene recu-
peret sanitatem , & postea incidat in
similem , vel alium morbum , & si-
mile periculum , sed satis est , si ma-
nente infirmitate evadat periculum
mortis , & post aliquod tempus ite-
rum incidat in idem periculum . Imo
etsi antiquum , non tamen ita urgens,
cum ipsa ægritudine perseverat (ut
frequenter contingit in Astmaticis , Hy-
dropicis, Phtisicis, in quibus radice morbi
permanente morbi status sæpe notabiliter
variatur , ut nunc in periculo urgenti
constituti , & lecto affixi , postmo-
dum plateas, & Ecclesiam frequentent)
si postea contingat novum periculum
urgens , valide iteratur Extrema Un-
ctio , toties quoties id contigerit , ut
RR. communiter cum D Th.

Aphor. III. Porro inter unam , &
aliam Unctionem debet interponi no-
tabilis temporis distantia , ut ita vere
con-

constet , & appareat periculum mortis fuisse vere renovatum . Ita Suarez , & alii , hanc autem notabilem temporis distantiam , ajunt , metiendam esse prudenti judicio . Ex quo sequitur clare , quod in una , eademque die aliquis nequeat bina vice extreme inungi . An autem in una Hebdomada ? Barbofa *de Paroch. cap. 72. n. 38.* apud Gobat. *n. 889.* putat , hebdomadarium intervallum inter unam , & alteram unctionem sufficere , ut rursum quis ungatur , si videlicet judicio Medici infirmus post priorem Unctionem fuit constitutus extra probabile , seu propinquum mortis periculum .

Aphor. IV. Gobat. tract. 8. casu 23. n. 924. ait : licet omnino consultum sit , recitare psalmos , & omnes alias preces , quæ pro tali articulo : (scilicet administratione Sacramenti Extremæ Unctionis) præscribuntur in Rituali , nec dubitem , quin Religiosi omnes id præstent , non audeo tamen damnare gravis peccati Sacerdotes Sæculares , qui passim omittunt Psalmos Pœnitentiales &c. At qui omittunt omnes preces , aut antecedentes , aut consequentes Unctionem : damnat noxæ lethalis S. Thomas , Tamburinus c. 5. §. 3. Addens , recitationem Litaniarum esse solum sub consilio . Bussembaum *tr. 5. de Extr. Unction. c. 1. n. 19.*

n. 10. ait etiam extra necessitatem omittere Psalmos pœnitentiales, Litanias, & cæteras preces non esse mortale, docet Palaus, & Grana-
*du*s.

C A P U T III.

*De dispositione Moribundi ad
 beatam mortem.*

Aphor. 1. **C**onfessarius, qui vult moriturum disponere ad beatam Mortem, debet esse. 1. Amictus sole justitiæ, idest purus, sanctus, & fervidus, ut possit incutere Dæmoni metum, & terrorem. 2. Debet habere magnam fiduciam a Deo impetrandi beatam mortem morituro, & advocare sibi in auxilium Angelos, & Sanctos, ac præcipue Beatissimam Virginem Mariam. 3. Debet, habere intentionem purissimam solius gloriæ Dei, & salutis animæ. Non enim debet duci respectibus humanis, nec debet habere rationem amplitudinum temporalium, quamvis enim infirmus, in hac vita excelsus sit, cum primum tamen ex hac vita recesserit, anima ejus remanet externa illa amplitudine exuta, & ponetur in Dei judicio cum solis suis operibus bonis, & malis. Hinc etiam Confes-
 sa-

farius , qui non habet animum ad terrenas hæc Excellentias, & Amplitudines conculcandas , non habebit libertatem ad ea proponenda , & inculcanda , quæ infirmi salutis spirituali expediunt.

Aphor. II. Confessarius vocatus ad infirmum , statim debet eum accedere , quia alias , dum ipse moras trahit , potest infirmus expirare , aut usu sensuum privari , aut in amentiam incidere , & periculo exponi amittendi æternam beatitudinem , postea amplius irrecuperabilem , & Confessarius deinde haberet , quod per totam vitam defleret , nimirum interitum animæ ex sua mora , & negligentia oriundum .

Aphor. III. Quanquam nimia facilitas , & festinatio in Sacramento Extremæ Unctionis conferendo non sit probanda , multo tamen magis fugiendum est oppositum extremum ut scilicet , cum de periculo mortis timetur non statim detur hoc Sacramentum , aut diutius expectetur ; Nam in multis videmus , (nec id raro) propter dilationem , vel non integre potuisse conferri hoc Sacramentum , vel alienatis omnino mente , & extra omnem sensum fuisse id administratum , ubi dubium non est multum deperire infirmis .

Aphor.

Aphor. IV. Cum Confessarius ingreditur ad infirmum cogitare debet se esse Dei nuntium missum ad aliquid ei nuntiandum in nomine Dei, sicut Propheta Isaias dixit Ezechiae Regi: *Hæc dicit Dominus, dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives.* In quibus verbis duo præcipue puncta consideranda sunt. Primum est, cui mors, aut ejus periculum ex judicio Medicorum est certum, prudenter, & suaviter, valde tamen clare, infirmum de eo moneat; multo enim aliter confessionem suam instituet, & animæ dispositionem, si intelligat, certo sibi moriendum esse, quam si tale periculum nesciat. Hoc nuntio proposito, attendat diligenter Confessarius, quomodo infirmus talem nuntium excipiat. Quod si advertat eum nimia tristitia, tædio, impatientia, aut repugnantia affici contra id, quod Deus constituit; debet dextre Spiritum ejus erigere, & inducere ad perfectam resignationem, & conformitatem propriæ voluntatis cum Divina, adductis aliquot rationibus, ex quibus solatium hauriat, uti in exhortationculis sequentibus.

Aphor. V. Est perniciosus error illorum, qui se omnem erga infirmos Pastoralis Officii partem explevisse existimant, quia Sacramenta Pœnitentiæ,
Via.

Viatici, Extremæ Uctionis administrarunt. Itaque nihil ultro monent: *Recepit*, inquiunt, *sua Sacramenta*: *Nihil mihi isthic superest negotii*, *præsertim si me revocat nemo*. Sed agendum, dic quæso, quid isti homini proderit accepisse gratiam, si eam ante mortem perdiderit? Quam autem fit hoc facile? Urgent enim tunc graviores assultus dæmonum, vis morbi fit acrior, animus fractior: heu! quam sæpe, & quam fœda in ipso portu naufragia a latentibus scopulis, angustis faucibus, irruentibus procellis? dum Magister navis vel abest, vel dormit, quasi de re sua tota jam securus. Adibis igitur etiam non vocatus, præsertim si cognoveris, a morbo, aut a tentationibus infirmum in præsentis salutis discrimine versari.

Aphor. VI. Moribundus juxta Dei monitum disponere debet domui suæ per quatuor media; nempe 1. Per Confessionem Sacramentalem, 2. per sumptionem Viatici, 3. per testamentum; cum enim corpus sit domus, in quo anima tot annis habitavit, debet ei prospicere; ac constituere decens sepulchrum. Deinde cum anima sit domus Dei, debet facere, ut sit digna Dei habitatio: ideo ordinabit, ut pro eo offerantur Sacrificia, fiant orationes, & eleemosynæ, ut citius
ex

ex Purgatorio transeat ad Patriam cœlestem, & habitet in ea Deus per visionem, & fruitionem beatam. Tertio Familia domestica hic magis appellatur domus ipsius infirmi, cui debet valide ordinare, & clare disponere, & cuique ex eadem legare, quod iustitiæ, aut gratitudinis titulo ei debet, & quod ex benevolentia etiam decet; tunc etiam locum habet illud Apostoli (1. Timoth. 5.) *Si quis autem suorum, & maxime domesticorum curam non habet fidem negavit, & est infideli deterior.* Quarto debet etiam esse memor, ut hac occasione impleat consilium illud Salvatoris (Luc. 16.) *Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quare tria amicorum genera debet sibi comparare, videlicet pauperes in terris, largiendo eis eleemosynas; Sanctos in Cœlis, legando aliqua ad eorum venerationem in templis promovendam; & Animas fidelium in Purgatorio, constituendo aliqua sacra pro eis legenda. Denique debet suos creditores sibi facere amicos statuendo, ut, quæ illis debet, statim reddantur: hæc enim obligatio præferri debet gratuitis operibus. In omnibus autem, quæ in suo testamento constituerit; studere debet puram intentionem gloriæ Dei; & utilitatis animæ suæ ha-

bere, non attentis respectibus humanis. Denique disponere debet domui suæ per susceptionem Sacramenti Extremæ Uctionis. Quando autem, & quomodo sit suscipiendum sufficienter dictum est.

Aphor. VII. His expletis, moribundus in sex actibus sedulo exercendus est, nimirum in *Actibus Fidei, Spei, Charitatis perfectæ, Contritionis, Resignationis in Divinam voluntatem, & Petitionis*: quamvis hæc omnibus conjuncta esse debeat. In unoquoque autem actuum magna debet esse varietas, ne ejusdem rei repetitio tædium pariat. Et quia Dæmonis impugnationes in illa hora versantur circa has sex virtutes, major cura, & studium in ea virtute adhibendum est, in qua infirmus magis oppugnatur. Accommodare se debet etiam Confessarius qualitati infirmi: cum aliquibus enim opus est, clarioribus, & prolixioribus uti rationibus, aliis vero pauca verba sufficiunt: pauci tamen sunt infirmi, etiam si valde spirituales sint, qui non opus habeant brevi aliqua admonitione, quasi excitante dormientem, ut ille in suo pergat exercitio. Omnes autem multum juvant breves aliquæ Sacræ Scripturæ, aut SS. PP. sententiæ, permittendo infirmanti, ut ipse easdem in mente sua verset, ac ruminet, habita

bita tamen ratione , ne ille defatigetur nimia hujusmodi exercitii continuatione , ne pereat fructus bonæ sementis , eo quod nimia illa sint , aut non seminetur opportune.

C A P U T IV.

Quid Confessario agendum apud Agonizantem.

Aphor. I. **C**Um ad vitæ finem propius accedere videtur infirmus , ante omnia curandum est , ut removeantur illi , qui bonam illius ad mortem præparationem possunt impedire , quales sunt plerunque conjux , liberi , & similes , qui humanos potius affectus excitant quam spirituales . Postea vero ipse Confessarius totis viribus se convertat ad animandum , protegendum , ac adjuvandum moriturum , ut pie , & Christiane moriatur : quem in finem *Indulgentias* , *Aquam benedictam* , *Sacrum Cereum* , *Crucifixi Effigiem* , *SS. Nomina JESUS* , & *MARIA* ; ac *Pias denique aspirationes* adhibebit .

Aphor. II. Circa Indulgentias. Observe tria : 1. Ut sciat , quasnam Indulgentias moribundus lucrari possit . 2. Ut excitet in moribundo intentionem lucrandi tot , quot potest Indulgentias

3. Ut absolvat ipsum generali absolutione, si est in Religione, vel Confraternitate, cujus asseclæ gaudent absolutione generali. *Circa Aquam benedictam* curet Confessarius, ut semper ad lectum moribundi adsit: quia hæc miram habet virtutem ad repellendos dæmones, eaque tum infirmus, tum lectus in variis partibus sæpius aspergatur.

Aphor. III. Circa Cereum benedictum. instruat Confessarius agrum ideo eundem moribundis dari 1. ut per hunc testentur, se in fide Catholica mori. 2. ut ostendant se in Christo, qui est lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, omnem suam spem collocare, adeoque per ipsum ad lucem eternam perventuros. 3. ut testentur se paratos, velut fideles servos, adventum Domini, aut sicut prudentes Virgines Sponsi adventum præstolari. Hanc instructionem Confessarius infirmo præbeat, antequam cereo benedicto uti opus fuerit, nec expectet horam ultimam, sed quamprimum propinquum mortis periculum imminere advertit: eundem ægro porrigat, convenientesque affectus suggerat, v. g. *Nunc dimittis servum tuum Domine &c. Illumina Domine oculos meos, ne unquam obdormiam in morte.*

Aphor. IV. Circa Christi Crucifixi effigiem. Confessarius instruat moribundum, triplicem hujus repræsentationis esse

esse finem. 1. ut per eam dæmones repellantur. 2. ut per eam repræsentationem Crucifixi D. N. Jesu Chrsti infirmus animetur ad patientiam. 3. ut in infirmo excitetur fiducia erga Deum, & Christum; ait enim S. August. *Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatrices resurgentis; caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Circa SS Nomina Jesus, & Maria, sciendum, quod his duobus Nominibus (adde etiam tertium S. Iosephi Sponsi Mariæ, & Nutritij Jesu:) ægri in morte mirum confortentur, & contra dæmones protegantur. Tria de his Nominibus Confessarius edoceat infirmum, 1. ut ubi in ultimo mortis articulo tristitia, & tentatio molesta fuerit, eandem pronuntiatione horum SS. Nominum mitigare conetur. 2. ut etiam cum tranquillus est animus assidue repetat hæc SS. Nomina, jungatque virtutum Theologicarum actus. 3. ut dum infirmus advertit finem vitæ imminere, hæc SS. Nomina tum pro Indulgentiis lucrandis, tum pro solatio, corde saltem, si ore non possit, proferat; ideoque prius hanc gratiam sæpe a Jesu, Maria, & Iosepho exoret.*

Aphor. V. Circa Pias aspirationes mo-

ribundo suggerendas. Sciendum, quod cum nihil magis deceat moribundum, quam ut inter pios affectus, & suspiria vitam finiat, & dum is occupatur, malignis hostium suggestionibus occludat aditum: quare vel maxime laborare debet Confessarius, ut hac in parte non desit moribundo. Sed cum hic plerumque sufficiens non sit ad effectus ejusmodi concipiendos, a Confessario, velut Angelo terrestri inspiratos accipiat. Ut autem Confessarius fructuose hoc officium præstet duo specialiter observet. 1. ut eas aspirationes paucis verbis, tractim, articulate, & interrupte pronuntiet, ita, ut iis pertendendis otium aliquod, aut respirandi tempus concedatur. Non ergo infirmi longis exhortationibus, aut clamoribus cruciandi sunt, & hoc maxime circa personas spirituales observandum est. 2. ut ejusmodi affectus non temere ex memoria, aut ex libro accipiat, sed prius bene selectos, & ad præsentem moribundi statum bene accommodatos habeat; ideo ex moribundo adhuc validiori proderit inquirere, quibus affectibus, & precibus uti consueverit, & maxime moveatur, aut quos affectus, & preces sibi desideret inspirari in agone. Omnes autem affectus eo potissimum tendere debent, ut infirmus actus Virtutum Theologicarum eliciat, veniam culparum deprecetur,
con-

contritionem perfectam , resignationem in Divinam voluntatem, & desiderium æternæ beatitudinis eliciat, item actus orationis, gratiarum actionis pro beneficiis per totam vitam acceptis, humilitatis, patientiæ &c. exerceat, ac demum SS. Trinitatis, Jesu, Mariæ, Iosephi, Angeli Custodis, & omnium SS. Angelorum, & hominum auxilium imploret , iisque supremum suum agonem , ac spiritum , quam optime potest, commendet. Confessarius quoque recitet commendationem animæ, quæ, est valde efficax ob sanctitatem Ecclesiæ, ac agonizantem iterum, dato, vel saltem pie præsumpto (Si dare non possit :) Doloris signo, Sacramentaliter absolvat, saltem conditionate, si forte absolute non posset, qua de causa, iuxta supra iam dicta, Confessarius prius instruat infirmum, ut in agone det signum doloris, quo significet, se pro tunc adhuc semel velle Sacramentaliter absolvi.

CAPUT V.

*Quid observare debeat Confessarius cum
ab infirmo discedit, vel est
iam mortuus.*

Aphor. I. **Q**uatuoꝛ Confessario
peragenda sunt,
cum ab infirmo discedit. 1. Recitet
super infirmum aliquas preces v. g.
Psalmum: *Miserere mei Deus*, vel
Evangelium S. Joannis, vel alias præ-
ces. 2. Det in manus infirmo Cruci-
fixi imaginem, ut cordi eam impri-
mat, atque etiam osculetur osculo
oris sui, simul dicendo: *O Jesu di-
lectissime, Deus cordis mei, obsecro te
per quinque vulnera tua, quæ amore
mei suscepisti, subveni famulo tuo,
quem pretioso sanguine redemisti.* 3.
Consoletur infirmum dicendo se ejus
memorem futurum in suis precibus,
ac SS. Missæ Sacrificiis, ac etiam cu-
raturum, ut alii hoc faciant. Aspergat
eum aqua benedicta, & det ei bene-
dictionem Sacerdotalem.

Aphor. II. Postquam infirmus pie in
Domino obiit, Confessarius mox in
genua procidat, & defunctum aqua lu-
strali denuo aspergat. Si domestici
gravem mœrorem ob defuncti mortem
concupiant, consoletur eosdem, &

occasionem sumat adstantibus revocandi in memoriam vitæ brevitatem, mundi vanitatem, felicitatem bene morientium. Ipse quoque Confessarius memor sit defuncti, ac pro ipso sua bona Opera, Orationes, ac memoriam in Sacrificiis Missæ offerat. Tandem ubi digressus fuerit, examinet se, quomodo in hoc munere se gesserit, & ipse quoque se excitet ad pie vivendum, ut mortem vitæ similem consequi mereatur, pro qua Dominum Deum quotidie, ferventer deprecetur.

CAPUT ULTIMUM.

*De signis, & conjecturis, ex quibus
diagnosci potest, num infirmus sit
brevis moriturus.*

Observari debent in primis varietas pulsus, qualitas respirationis, & color in facie, qui variari solent in ortu, & occasu solis, in meridie, & in media nocte. Attendi præterea debet qualitas infirmitatis, quia in variis Moribundis, varia sunt itidem signa proximæ expirationis, prout videbitur in particulari,

In Hæcticis, & Hydropicis advertendum est, quod hi sæpissime lo-

quendo , & sibi præsentes moriantur : sitiunt continuo , & sapit iis cibis , hi facile nobis effugiunt : propterea attendi debet debilitas pulsus , sudor frontis , carnium , & labiorum livor , extremitatum , idest manuum. aurium , nasi , pedumque frigiditas , angustiae frequentes , retentio catharri : hæc signa sunt potissima brevis vitæ.

Pleuritide laborantes , dum ob impeditam respirationem angustia crescit , vires debilitantur cum labiorum , & digitorum extremitatis livore , brevi expirabunt , etiam loquendo , & se agitando , ac si essent adhuc in viribus ; non dimittantur , quia properant ad æternitatem .

Si infirmus feбри acuta laborat , quæ eum ad mortem deducat , respuit cibum , non capit somnum , non quiescit , patitur angustias cordis , profunda suspiria emittit , continuo sitit , intus æstuat , foris frigescit ; in his defectus pulsus cum intermissione , respiratio cum angustia , oculi vitreati attendi debent , morti proximi immobiles jacebunt , angustiae , quas in ventre patiuntur ascendunt ad pectus , dein ad guttur , & tandem post quadrantem expirabunt.

Subinde hæ febres acutæ dant ultimum

mum signum brevi moriendi, dum qui hac afficiuntur, subita & repentina agitatione torqueri incipiunt, nullibi quiescunt, ex lecto volunt surgere, huc illuc aguntur, quamvis pulsus sit in viribus, nihilominus est velocissimus, quia nullum violentum durabile: post has agitationes per horam circiter erunt in agone, dein paulo post expirabunt.

His febricitantibus unus oculus tumescit, & sudant in facie, angustum trahunt anhelitum, demum deficiente sudore ultimo vitæ termino propinquant, & dum subinde respirare videntur, post unam alteramve horam moriuntur; neutiquam attendi debet ad pulsus vigorem, quia de repente eis declinat.

His etiam observatum est, quod, dum vix spiritum trahunt cum intermittente pulsu, si advertitur quandoque motus aliquis scapularum, post tres, aut quatuor horas circiter moriuntur. Et si corpore non ultro movetur, & quiescit illa continua anxietas, si nec in oculis, nec in facie motus advertitur ad aspersionem Aquæ lustralis, hoc signum est eos amisisse virtutem sensitivam, & destitutos esse virtute vitali, post duas circiter horas mori solent.

Quem branchus guttur arripit;
H 6 quam-

quamvis pulsus sit fortis , nihilominus si nequit ejicere catharrum , deficiente illa catharri violentia , deficit etiam anhelitus , & sic suffocantur , & moriuntur.

Si infirmus præ senectute moritur , huic attendenda est pulsus declinatio tam profundi , & retracti , ut vix inveniatur . Hic omnem cibum , & potum respuit , & tamen duabus subinde tribus diebus vivit , eritque in agone cum aliquo gutturis motu 10. aut 12. horis ; imo quandoque fuit sine pulsu arteriarum per 24. horas in agone , videbatur jam jam exhalaturus animam , adeoque tales non sunt a Confessario dimittendi.

Si infirmitas erit ob inflictum vulnus in capite , nullatenus attendendum ad vires arteriarum , sed potius ad oculorum vivacitatem , & ad anhelitum , quia quando amiserit sensus mente alienatus , & attonitus trementibus membris reddetur , ac si comitiali morbo laboraret , de repente amittit pulsum , & vitam.

Si Hemiplagia quis moritur , seu stupore & apoplexia percutitur in medietate corporis , sensu destituitur & loquela , huic observari debet pulsus arteriarum , & difficultas anhelitus ; demum dum fit immobilis corpore , & paulatim frigescit , viribus defi-

deficit , & breve post intervallum obit .

Si infirmus obiret præ sanguinis effluvio ex vulnere , aut rupta aliqua vena , & sine intermissione in copia sanguine manaret , hic sine pulsu arteriarum , & sine ullo corporis motu ad æternitatem properat , ita ut vix adverti queat ; huic attendi debet , quomodo , & quando deficit pulsus , hoc enim deficiente brevi extinguetur .

Si infirmus Praistima , seu gutturis infirmitate afficitur , quæ incipit cum febris , & rigore nervorum , & jam fauces tument , interius ulceribus scattent , & externa inflammatio descendit ad pectus , sine mora SS. Sacramentis muniatur , qui si fuerit juvenis post quartam vel quintam diem erit in probabilissimo articulo mortis . Si fuerit in ætate virili , aut matura post octavum circiter diem morietur , quamvis aliqui sanentur , dummodo pus per nares ejiciant . Sed dum ad pectus descendit non est medicamen in hortis , & quamvis ulcus sanetur , nihilominus , quia ad pectus descendit , & malignitatem orditur interne versus cor , & pulmones , hi tales quamvis derelicti a Medico , quia sani ei videbantur sequenti nihilominus nocte mortui sunt ;
adeo-

adeoque non sunt relinquendi a Confessario, sed sæpe visitandi mane, in meridie, vespere, & in media nocte, præsertim vero vespere, quia tunc maxime solent descendere fluxiones, & tandem pro ultimo signo caute attendendum, dum nimia agitatione, & anxietate torquentur, dum præter solitum non habent requiem, post horam circiter moriuntur, imo sæpe, dum agitatio cessat, expirant.

Si infirmo vulnus in ventre inflatum fuerit, & a respiratione impediatur, & pulsus paulatim deficiat cum agitatione, brevi morietur, etiam loquendo. Dum hi curantur, Confessarius etiam adsit, quia sæpissime sub Chirurghi cura expirant, & hoc accidit iis, quibus vires defecerunt præ diuturnitate infirmitatis, aut præ nimio sanguinis effluvio ex vulnere.

Tandem attendendum est in quavis cujusvis Moribundi infirmitate tria esse signa particularia observanda. 1. respiratio difficilis, & ex hac præsertim cognoscitur tempus expirationis. 2. pulsus, & arteriarum motus fortis aut debilis signat ut plurimum quamdiu infirmus adhuc vivet. 3. oculi, quos si infirmus dormiens totaliter occludere non possit, signum est
ipi.

Spiritum vitalem defecisse . Dum expirat morituriens unam lacrymulam emittit adeoque nec per hoc deferendus a Confessario , sed prosequatur suas preces per unum Miserere circiter .

Advertitur etiam quandoque proximus obitus moribundi .

A pulsu formicante .

Ab infossis oculis .

Ab attenuato naso .

A tremore manuum .

A livido colore faciei .

A totali faciei mutatione .

Ab oris gravitate .

Ab immobilitate totius corporis .

Ab accubitu supino .

A frigido sudore .

Ab asthma in pectore .

A nimia inquietudine .

A pectoris calore .

A colligendo festuccas .

Proxima expiratio cognosci potest .

A respiratione intermittente .

A pulsus amissione .

A lacryma involuntaria .

A quodam suspirio , & lamentatione .

A frigido anhelitu .

Ab extremitatum refrigeratione .

A quibusdam oculorum , aut oris motibus .

A

A quadam volutatione in lecto.

A dentium stridore.

A crasso catarrho in gutture.

Aliæ sunt morborum qualitates ; horumque proximæ mortis signa prope infinita , quæ non doctrinam tantum in Confessario postulant , sed experientiam quoque . Non est hæc mea messis . Adeoque dum hoc scribendi argumentum sumpsi , nil aliud forte assecutus sum , quam quod peritorum linguas in me acuerim , unde sit , ut his relictis , ad mea licita redire velim .

EXHORTATIO

*Confessarii disponentis Moribundum
ad suscipiendum Sacramentum
Extremæ Unctionis .*

TRy forte Sovrashnike ima ta Zhlovek pusledni zhafs , Kadar na smertni posteli leschy , inu so 1. ta smert is svojo grenkustio . 2. nasha Vest is svoimi grislei . 3. Hudizh is svojm noterdajenjon . Ali pazh Dobrutlin je nash Odreshenyk , Kir nafs je oroshil is Sacramentam S. Olja , inu mo-

mozhne hotel sturiti , de lahku pre-
magamo usse te try nashe Sourash-
nike !

Smert zhes nafs potegne , Kir prei-
den ona pride , poshle naprei , Kokar
ene Sle , te Merflize , urozhine , bo-
lezhine , teshave , britkusti ; oh Ko-
ku je teshku s' timy nadlugami ob-
danimō Kei dobriga sturiti ? drugn ne
misse bolnyk Ko' na svoje teshave ,
nu britkusti , jamra , upye , nema pokoja :
fadai pak pole Koku je dobrutliv na-
sh G. Buh , Kir nafs mozhne stury
super to Sovrashenzo skusi S. Sacra-
ment tiga S. Olja , Kir nam dodely-
eno velyko mozh de lahkeishe prestoy-
mo , inu prenessemo usse britkusti te
smerti . Inu , Ke be sravie tega nas-
higa Telelsa ne fhkodvalu nashi Dus-
hi , she sravie tega Telelsa sadobimo ,
aku ta Sacrament preimemo s' eno
pravo shivo Vero , inu s' enim vely-
kim savupanjem na G. Boga . inu
aku my famy ne postavimo super
Kiekashno napotie . *Morbi incommoda
levius fert ; sanitatem corporis interdum ;
ubi saluti anime expedierit , consequitur .*
(Concil. Trid. sess. 14. c. 1.)

Nasha lastna Vest je ta drugi nash
Sovrashnik nu nasho sadnio uro , Kir
nafs opomyna , inu v' uzhi mezhe
gerdobo , inu mnogost nashih sturje-
nih grehou . Sadai toku dolgu dokler
smo

Imo she sravi , Ko v' eni temnci ho-
 dimo te nevednosti , ne vemo Kai je
 greh , ne vidimo , nevarnost tiga vez-
 hniga ferdamanja . Ali na puslednjo
 uro leta tema bo sbegnila , inu tejs-
 trefnize , Katere prei ni imo videli ,
 pole per svetlobi tejshe shegnane sve-
 zhe , Katera nam bo u' roke dana na
 nashe sadnjo uro bomo videli usse der-
 gazhi ; sadai ne premislamo ; Kai je
 tu , Boga reshaliti , ne sposnamo , ne
 maramo ; ali tazhas bo usse dergaz-
 hi . Gorie' tedai be nam bilu , Ke
 be G. Buh ne bil gor postavil ta Sa-
 crament S. Oilja , Kir ta sbrishe , inu
 popere madeshe naslih grehou , po
 sprizhovanjo S. Tomasha tiga Angel-
 skiga na tejshe besede S. Pisma per
 S. Jacopi : *Et si in peccatis sit remmit-
 tentur ei .* (q. 7. art. 1.) Dodely Dufhi
 to posvetezho Gnado , Katera je toku
 rekozh ena Smert tega greha , inu
 jo ofnashe , de rata uredna Nevestu
 samiga G. Boga , sa tega voljo , Ke
 be bil Bolnyk v' enim smertnim gre-
 hi , inu be se gabil posabil , skusi ta
 Sacrament tajsti greh je njemu odpu-
 hen , de le obudy eno grevungo zhes
 usse svoje vedejozhe , ali nevedejozhe ,
 meihine inu velyke , inu tudi posa-
 blene grehe . preiden preime ta S. Sa-
 crament . Letu se more lohku nami-
 riti , Kir vezh Krat se ne moremo
 do-

domis iti , u' Kafhni vishi , inu Ku-
likukrat smo G. B. reshalili , slasti ta
zhafs je teshku sprashovanje te nashe
Vesti , Kadar en Bolnyh bolan lesly,
inu is smertjo rinja . Tudi leta posve-
tezha Gnada odulame to napotje ali
sadershek h' timu Nebeshkimu Isve-
lizhanju , tu je , odpusty shtraifingo
saflusheno skusi ta greh , Kir nam
odpusty nekuliku lete shtraifinge , ali
tudi usso zhiherno , zhe se prou po-
polnama . Voli Boshy podamo , Ka-
dar tu Sacrament preimemo . Inu na
verh usiga tega ske sbrishe s' Dufhe
tudi ostanke teh nashih grehou Ka-
korfhni Koli so , Kir mozno stury
nashe slabust , nei si nam ne odulame
te okorenitene nashe navade , Kate-
re s' mnogostjo teh grehov smo stu-
rili .

Treti Sovrashnik na nash pusledni
zhafs je ta Hudyzh is svoimi skush-
njavami , Kir uselei reshy na nafs ,
inu se sloby , Koker na Stvary po
Boshij Podobi , slasti , na nashe sad-
njo uro nafs sovrahi . Varitese , nafs
opomyna G. B. varitese pred tem er-
jovezhim Levam poklenskim , varite-
se uselei inu ni mar ; ali nar bel na
vash pusledni zhafs sa tu Kir ta zhafs
nar bel se sloby , inu jesy . *Descendit
ad vos Diabolus habens iram magnam ,
sciens , quia modicum tempus habet .*
(Apoc.

(Apoc. 12.) Kadar smo she sravi , ne-
 pozhutimo tuliku te niega himbe ,
 skushnjave , inu ferd , fakai she
 hodimo po Mesti ni she ta zhas
 pershal de poidemo vunkai skusi dau-
 ri tega Sveta , nai pride puslednja ura
 ta zhas ja ti paklenski Ibraiterij bodo
 usse pervergli , inu pregledali usse na-
 she Kupzhie , meneozh , de bodo
 Kiekashen contraband per nafs nesh-
 li . Oni ne persanelsejo , inu ne pu-
 ste u' miru ijti s' tega Sveta letim ,
 Kateri nizh posvetniga sabo ne neso ,
 inu pak se bodo shonali nafs , Kir
 toku ta svet lubimo ? Kir ve inu sna
 de she ima malu zhassa *sciens* , *quia*
modicum tempus habet ? Kadar solda-
 tom je erlaubanu sa en sam dan enu
 Mestu orupati , gorje' je tystimu Me-
 stu ; oh Koku neusmilenu zukujo tej-
 ste uboge Ludy ! Toku tudi , prave
 Hudizh : zhe meni vide sadai ta Du-
 sha s' moih Kremplou , zhe jo sgu-
 bym , jo ne udobym vezh nigdar :
 Is tega lahku se doli usame , de Hu-
 dyzhave skushnjave na sadnjo uro lo-
 velyke , inu strashne , ja Koker va-
 lovi bel strashio te Zholnarje , Ka-
 dar so she per brodi , Ko' Kadar so
 na globokim morii : toku tudi tiga
 Hudizhaviga noterdajenja boimo se
 ja , ali slasti na pusledni zhass , Ka-
 dar s' barzhizo nashe Dushe h' brodu
 te

te Vezhnosti, bo nam perplavati :
*Nullum tempus est, quo adversarius
 noster vehementius omnes suæ versutiæ
 nervos intendat ad perdendos nos peni-
 tus, & fiducia etiam, si possit, divi-
 næ misericordiæ turbandos, quam cum
 impendere nobis exitum vitæ prospicit.*
 (Concil. Trid. sess. 4. c. 9.)

Ali G. Buh je nafs oroshil tudi
 super tiga nashiga Sovrashnika, de
 ga lahkeishe premagamo, Kir je gor
 postavil S. Sacrament tiga S. Oilia.
 Koker eno nasho brambo. Raunu
 Ko' Kadar tridemo na ta Sveit, nam
 dodely eno velyko pomuzh u' Sacra-
 menti S. Kersta, skusi Kateriga sa-
 zhnemo Kristiansku fhiveti, toku
 tudi Kadar gremo s' tega Sveita,
 nam dodely enako pomuzh skusi S.
 Sacrament S. Olia, de Kristiansku
 umerjemo : *Deus Extremæ Unctionis
 Sacramento extremum vitæ tanquam for-
 tissimo præsidio munivit.*

Ta posebna mozh, Katero nam
 G. Buh dodely skusi to Nebeshko
 Boshio Shaubo, je leshezha posebnu
 na tem, Kir sadobymo skusi ta S. Sa-
 crament mnogitere pomuzhi svoje S.
 Gnade, inu mnogiteru noterdajenje,
 s' Katerim mi lahku premagamo usse
 himbe usse fortine Hudizhave, inu
 yh sanizhujemo. Sa tega voljo ne
 boimole na nash pusledni zhafs te
 Hu-

Hudizhave , jese , slobnosti inu skuf-
hnjave , Kir vekshi mozh je nam do-
dilena skusi prejetie tiga S. Sacramen-
ta sa premagati , Ko' mozh ufse Po-
klenfhe Poshasti pripraulene su se s'
nami voiskovati . *Nolite timere , plu-
res enim nobiscum sunt , quam cum il-
lis* . Inu Kdu menite , nam bo na
strani stal ? bodo : (zhe homo po-
trebovali :) Ena velyka mnozhiza
Nebeshkih Angelou , Kir bodo s' Ne-
befs perihli na lipudifnezhni . Duh te
Boshje Shaube , Katera nym lepshe
dihy , Ko nam ufse roshe nu fiol-
ze . S. Maria de Oignes sprizhala je
Jacobu de Vitriaco Cardinalu nje Spo-
vednyko , de ona je videla Christusa
Jesusa , inu ramnu velyku dosti Svet-
nykon , inu Svetnyz i' nym red , de
fo bily s' Nebefs perihli potroshtati
eniga bolnyka , Kadar ga je Mashnik
u' S. Olje slavil , inu de fo s' nyh
prizhnostjo prezh pudili , inu delezh
prozh dersnali lete Poklenske spake .
Inu dokler je h' timo toku Koga se
bomo bali na nashe poslednjo uro !
fatega volio jest shelym , de G. Bo-
ga pohleunu sahvalimo sa leto victo-
rio , Katero skusi ta S. Sacrament
sadobimo zhes ufse nashe Sovrashni-
ke , Smert , Vest , inu Hudizha .

Kai se vam sdy , Kulihu Koshta
nashiga Odreshenyka leta oblada inu

Victoria, Katero nam je sam sado-
bil? S. Augustin je te misli, de
Christus Jesus, Kadar je hotel Karf-
zhen biti u' Jordani, je ou ta zhas
shegnal use vode, inu yin je dode-
lil tojsto mozh, Katero sadai u' S.
Sakramenti S, Kersta jmajo: raunu
toku skorai per eni glihi shiher rez-
hemo, de Kadar nash Odreshenyk
je hodil na Oilisko gorro, je tamkai
zele nozhy is' svoimi solsam, toku
rekozh faleval tejste Oilike, inu s'
tem bel ta vezher pred svoim terple-
njom yh je mozhil s' Kervavim poo-
tam, inu taku rekozh faleval, inu
shegnoval tojsto oilje, Kateru potle
u' Sacramenti tiga S. Oilja nash mo-
zhne dela super use nevarnosti na
nash pusledny zhas, satorai polete
Kuliku Koshta, tajsta mozh, Kate-
tero nam G. B. dodely fkusi la S. Sa-
crament, de lahku prenessemo use
teshave, Kir niega je Koshtalu en
velyk strah, eno velyko toshli vost,
eno mertvaszhko teshavo, u' tajstim
Verti: *Tristis est anima mea usque ad
mortem.* (Matth. 16.)

Dukler pak norebiti se vam per-
blishuje vash ta pusledni, zhas,
spomnite se, de, Kir Mashnik je K-
vam pershal, inu S. Oilie pernessil,
imate gori useti, inu spreimate tiga
Namestnika Boshyga na jo visho,
Ko.

Koker nash Odreshenyk gor je bil
 usel tiha Angela v' Verti Getsemani,
 Kateriga mo je bil Buh Ozha poslal,
 de ga je poterdil : *apparuit illi Ange-
 lus de caelo confortans eum.* (Lu-
 cæ 22.) Ja raunu , Koker en Angel
 vam pride naprei ta Mashnik , Kir
 vam myr ofnane s' timi besedami :
pax huic domui. de vasho Dulho ste-
 ry Kednimu urednian prebivaliszhu
 tiga Boga , Kateri ue obstoy , Kir
 ni myru : potle pak Kadar vam bo-
 dem vashhe pozhutke is' S. Oiljam po-
 masal , prossite G. Boga za odpushe-
 nje usih vashih greu s' vashimi poz-
 hutki sturjenih. na tn visho.

SOLILOQUIA

*Moribundi Sacramentum Extremæ Un-
 ctionis percipientis.*

MOy Buh is zeliga serza se gre.
 stam , inu Kessam zhes usse
 moje grehe , Katere s' moyim pogle-
 dam sim moje dny sturil , Kir tuli-
 ku Krat sim moje ozhy passel po na-
 varneh , inu nespodobneh rezheh : ti
 meni milostivu yh odpusti , poh-
 leunu te prosem : Kir s' brissanjo
 teh

teh grehou jest tebi offram usse tu
Kar je moi dobrutlivi Jesus na svoih
SS. Ozstessih sapluvanih , inu od sols
mokreh terpel.

Moi Buh is zeliga ferza se Kes-
sam, inu grevam zhes usse moje gre-
he , Katere s' ushessami sim moje
dny turil , Kir sim tulikukrat pos-
lushal tu , Kar be ne bil jmel pos-
lushati : meni milostivu yh odpu-
ste , pohleunu te prossem . Kir h
sbrisanjo tih grehou jest tebi offram
usse tu , Kar je moj debrutlivi Jesus
na svoih SS. Vshessih je sa me prestal .

Moi Buh is zeliga ferza se Kessan ,
inu grevam zhes usse moje grehe ,
Katere sim jest moje dny dopernessal
s' ustmi inu s' jesikam , ti meni mi-
lostivu yh odpuste , pohleunu te
prossem , Kir K' sbrisanjo moih gre-
hov , offraw usse tujstu terplenje ,
Katero moi Jesus je sa me terpel ,
Kir is shouzhio , inu jelykom napo-
jenje bil .

Moi Buh jest se Kessam , inu gre-
vam zhes usse moje grehe , Katere
s' moimi rokami sim moje dny stu-
ril , milostivu ti meni yh odpuste ,
pohleunu te prossem , inu K' sbrissa-
njo tih moih grehov , offram jest te-
bi usse tujstu terplenje , Katero moi
Jesus na svoih SS. Rokah je terpel ,
Kir so bile vefane , na Krish perbi-
I te ,

te , inu shelesnimi shebli prevertane .

Moi Buh ! jest se Kefsam , inu grevam zhes usse moje grehe , Kate-
re sim jest s' mojo hojo sturil : milo-
stivu ti meni yh odpuste , pohleunu
te prossem , inu K'sbrisanjo tih moih
grehov ; offram jest tebi usse tujstu
terplenje , Katero moi Jesus na svoih
SS. nogah je terpel .

Moi Buh jest se Kefsam , inu gre-
vam zhes usse moje grehe , Katere
sim jest s' zelim moim shivotam stu-
ril , milostivu ti meni yh odpuste ,
pohleunu te prossem , inu K' sbris-
sanjo ti moih grehov , offram jest te-
bi usse tujstu terplenje , Katero 'je
moi Jesus na svoim S. Jellesu sa me
pre stal .

O R D O

Ministrandi Sacramentum Extremæ
Unctionis.

CUm perventum fuerit ad locum
ubi jacet infirmus, Sacerdos in-
trans cubiculum dicit: Pax huic do-
mui. R. Et omnibus habitantibus in
ea. Deinde deposito oleo super mensam,
superpelliceo, stolaque violacea indutus,
egroto Crucem pie osculandam porrigit:
mox in modum crucis cum aqua bene-
dicta & cubiculum, & circumstantes
aspergit dicens Antiphonam. Asper-
ges &c. ut supra; Quod si egrotus
voluerit confiteri, audiat illum, & ab-
solvat: Deinde piis verbis illum conso-
letur, & de hujus Sacramenti vi,
atque efficacia, si tempus ferat, bre-
viter admoneat, & quantum opus est,
ejus animum confirmet, & in spem eri-
gat vitæ æternæ, ut supra.

Postea stans versus egrotum, dicat:
V. Adjutorium nostrum in nomine
Domini.

R. Qui fecit cœlum, & terram.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Introeat , Domine Jesu Christe ,
domum hanc sub nostræ humilitatis
ingressu , æterna felicitas , divina pro-
speritas , serena lætitia , charitas fru-
ctuosa , sanitas sempiterna : effugiat
ex hoc loco accessus dæmonum : ad-
sint Angeli pacis , domumque hanc
deserat omnis maligna discordia . Ma-
gnifica , Domine , nomen sanctum
tuum : & benedic ✠ nostræ conver-
sationi : sanctifica nostræ humilitatis
ingressum , qui sanctus , & pius es ,
& permanes cum Patre , & Spiritu
Sancto in sæcula sæculorum . Amen .

Oremus , & deprecemur Dominum
nostrum Jesum Christum , ut benedi-
cendo benedicat ✠ hoc tabernaculum ,
& omnes habitantes in eo , & det
eis Angelum bonum custodem , & fa-
ciat eos sibi servire ad considerandum
mirabilia de lege sua , avertat ab eis
omnes contrarias potestates : eripiat
eos ab omni formidine , & ab omni
perturbatione , ac sanos in hoc taber-
naculo custodire dignetur . Qui cum
Patre , & Spiritu Sancto vivit , & re-
gnat Deus in sæcula sæculorum .
Amen .

Oremus .

EXaudi nos , Domine sancte , Pater omnipotens , æterne Deus , & mittere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis , qui custodiat , foveat , protegat , visitet , atque defendat omnes habitantes in hoc tabernaculo . Per Christum Dominum nostrum . Amen .

Quæ orationes , si tempus non patiatur , ex parte , vel in totum poterunt omitti . Tum de more facta confessione generali , latino , vel vulgari sermone , Sacerdos dicat : Misereatur tui &c. Indulgentiam , absolutionem , &c.

Tunc Presbyter pro loco , tempore , & adstantium numero , vel qualitate recitabit septem Psalmos Pœnitentiales : (vel si tempus non ferat saltem Psalmum Miserere :) cum Litaniis , versiculis , & orationibus .

His peractis Sacerdos accedit ad lectum infirmi , & extensa manu dextera facit ter signum Crucis super eum dicens :

In nomine Pa ✠ tris , & Fi ✠ lii , & Spiritus ✠ Sancti , extinguatur in te omnis virtus Diaboli per impositionem manuum nostrarum , & per invocationem omnium Sanctorum Angelorum , Archangelorum , Patriarcha-

charum , Prophetarum , Apostolorum , Martyrum , Confessorum , Virginum , atque omnium simul Sanctorum . Amen .

Deinde intincto pollice in Oleo sancto in modum Crucis ungit infirmum, partibus hic subscriptis aptando propria verba formæ in hunc modum.

Ad oculos.

Per istam sanctam ✠ unctionem , & suam piissimam misericordiam , indulgeat tibi Dominus , quidquid per visum deliquisti . Amen .

Minister vero si est in sacris , vel ipsemet Sacerdos post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii , vel rei similis , eaque in vase mundo reponat , & ad Ecclesiam postea deferat , comburat , cineresque projiciat in Sacrarium.

Ad aures.

Per istam sanctam Unctionem ✠ , & suam piissimam misericordiam , indulgeat tibi Dominus , quidquid per auditum deliquisti . Amen .

Ad nares.

Per istam sanctam Unctionem , ✠
&

& suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem; ✠
& suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per gustum, & locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus.

Per istam sanctam Unctionem; ✠
& suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per tactum deliquisti. Amen.

Et adverte, quod Sacerdotibus, manus non inungatur interius, sed exterius.

Ad pedes.

Per istam sanctam Unctionem; ✠
& suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid per gressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, sive renes.

Per istam sanctam Unctionem; ✠
& suam piissimam misericordiam in-

dulgeat titi Dominus, quidquid per
lumborum delectationem deliquisti.
Amen.

*Hæc autem unctio ad lumbos omittitur
semper in fœminis, & etiam in viris,
qui ob infirmitatem, aut sine periculo
moveri non possunt.*

*Quibus omnibus peractis, Sacerdos
dicit: Kyrie eleison: Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster, &c.*

*Ps. Et ne nos inducas in tentatio-
nem. R. Sed libera nos a malo. Ps.
Salvum fac servum tuum. R. Deus
meus sperantem in te. Ps. Mitte ei
Domine auxilium de sancto. R. Et
de Sion tuere eum. Ps. Esto ei, Do-
mine, turris fortitudinis. R. A fa-
cie inimici. Ps. Nihil proficiat inimicus
in eo. R. Et filius iniquitatis non
apponat nocere ei. Ps. Domine exau-
di orationem meam. R. Et clamor
meus ad te veniat. Ps. Dominus vo-
biscum. R. Et cum spiritu tuo,*

Oremus:

Domine Deus, qui per Aposto-
lum tuum Jacobum locutus es: In-
firmatur quis in vobis? inducat Pres-
byteros Ecclesiæ, & orent super eum,
ungentes eum Oleo, in nomine Do-
mini, & oratio fidei salvabit infirmum,
& alleviabit eum Dominus, & si in
pec-

peccatis sit, remittentur ei: cura; quæsumus, Redemptor noster, gratia sancti Spiritus, languores istius infirmi, ejusque sana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, & corporis ab eo expelle, plenamque interius, & exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ tuæ restitutus ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Oremus.

R Espice, quæsumus Domine, famulum tuum N. in infirmitate sui corporis fatiscentem, & animam refove, quam creasti: ut castigationibus emendatus, se tua sentiat medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem, tui nominis benignus assiste: ut famulum tuum ab ægitudine liberatum, & sanitate donatum, dextera tua erigas; virtute

I 5

con-

confirmes', potestate tuearis, atque Ecclesiæ tuæ sanctæ cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ad extremum, pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere poterit, quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, & ad fugandas Dæmonum tentationes, roboretur.

Denique aquam benedictam, & Crucem, nisi aliam habeat, coram eo relinquet; ut illam frequenter aspiciat, & pro sua devotione osculetur, & amplectatur.

Admoneat etiam domesticos, & ministros infirmi, ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum Parochum accersant, ut morientem adjuvet, ejusque animam Deo commendet: sed si mors immineat, priusquam discedat, Sacerdos animam Deo rite commendabit.

EXHORTATIO

Confessarii motiva suggerentis Moribundo ad Patientiam, Resignationem, & aliarum virtutum Actus.

MOy Prelubesnivi N. N. Tu terplenje, Kateru samy si isvolimo,

mo, ni smo gvishni, de je dopadlivu
 G. Bogu, sa voljo tega Kir tyšta nas-
 ha volja se utegne namiriti, de je smeif-
 hana s' Kashnim skriunim napuham,
 ali s' zhesmaso, ali pak Hudizhavo
 smoto. Kadar si isvolimo Kjekashne
 Poste, Boshie poti, almoshen ali dru-
 ge dobre della tym enake, Kdu zhe
 vedeti, de ni notri smeifhanu velyku
 nashe samolastne lubesni, Kir skusi tu
 samy sebi prevezh dopademo inu sp-
 rizho tega dopademo malu ali nez
 G. B. ! Vi N. N. Sadai ste vun is te
 navarnosti, Kir terpite to vasho priz-
 hno bolesan: sa tu Kir leta vashanad-
 lugu ni skusi vasho, ampak skusi Bos-
 hio voljo zhes vash pershla. Vesselite-
 se tedai: nili je dobru terpeti, Kadar
 se vei sagvishnu, de Buh je ta, Kir
 vam je ta Krish poslal.

Kadar Koli Kei teshauniga zhes nash
 G. Buh poshle, dolshi smo s' vesselam
 prenesti: je pak guishnu de Buh je
 vam tu poslal Preiden she ste bil
 vy rojen, she od vekoma ie bil G.
 B. sklenil vam poslat leto nadlugo u'tym
 leiti, u'tym dnevi, ja is usimy'tymi okuli-
 stavami, Katere sadai imate, inu ne
 zviplati, ampak je reishnizhnu, de je
 on tu dopustil sebi K' vezhi zhasti,
 vam K' vezhimo dushnimo nuzo, inu
 vezhi urednosti. Nemate se potoshiti,
 sa tu Kir ta Buh, Kateri je Gospodar

zhes vasho smert , je Gospodar tudi zhes vafhe sravie , inu vam ne stury nobeno Krivizo , zhe vam sravie okrate Koker , inu Kadar je njema dopade zhe : She vafha dolshnuft je ga sahvaliti , de tuliku milosti je s' vami iskasal , inu tuliku posebne lubesni , Kir vafis je u' shtivenje tyh isvolenih postavil , sa tu Kir ste u' stivenjo tih reunih , inu nadlushnih . Noben u' Nebessa ne pride , samuzh skusi terplenje . She Svetnyki nei somogli Nebessa sadobiti u drugi vishi : od tod je , de to perloshnost , Katero imate sa terpeti , imate jo dershat Koker eno perloshnost , de je vam dana sa urednost sadobiti .

Offraite G. Bogu vafhe nadluge , inu rezite is serza : *nei se snide usse po Boshje voli , inu K' sbrissanjo moih grebou* . Vi ne ve ste Kuliku urednosti skusi tu sadobite . Vezh velja , jo dial S. Filip Nerijs , vezh velja en Krat rezhi : *bodi ga Buh sahvalen* , Kadar smo bolni , Ko taushentkrat , Kadar smo sravi Shelite li vy vesselu prenesti ta Krish , Kateriga vam je G. Buh nalushil ? Polete Krishaniga vafhiga Odreshenyyka , inu premistite u' vafhim serzo . Kuliku je on sa vasho voljo terpel , vi tudi tu malu bote lahku preneshal sa niega voljo . On je sa vafhiga isvelizhanja volo s' Nebess do-
li

li pershal, inu je vashe reve, inu nad-
luge na se usel, ne is potrebe, am-
pak is lubesni, de bi se vy poterple-
nja vazhil, inu bi te zhasne reve vol-
nu nolsil: sakai od te ure svoiga roi-
stva, noter do smerti nakrishu, ni bil
bres shalosti inu terplenja. Dokler te-
dai je nash Odresnenyk u' svoim shiu-
lenju poterpleshiu bil, inu u' letim
susebnu niega Ozheta sapoud spolnil,
je spodobnu de tudi my reuni greshni-
ki, se po niega sveti voli poterples-
hivu sadershimo, inu Koker dolgu bo
Buh otel, de to butaro tiga strohli-
ga shivlenja sa nashiga isvelizhanja
volo nolsimo.

*Si passio Redemptoris ad mentem re-
ducitur; nihil tam durum, quod non
æquo animo toleretur. S. Isidorus. Quid
homo pro se pati debet, si tanta Deus
pro hominibus pertulit? S. Gregor.*

*Non decet membrum delicatum esse
sub capite crucifixo: nec ad capitis cor-
pus se judicat pertinere membrum, quod
capiti compassum non fuit, S. Bernar-
dus.*

*Sine ferro, & flammis, Martyres es-
se possumus, si patientiam in animo ve-
raciter conservemus. Idiota.*

*Quando bene est, lauda misericor-
diam; quando male est lauda justitiam.
S. August.*

*Peccator Filius dedignatur flagellari,
cum*

cum sine peccato videat unicum, flagellatum. idem.

Nonne melius, ut flagellet te, & recipiat te, quam parcat tibi, & deserat te? idem.

Certa, atque secura est expectatio promissæ beatitudinis, ubi est participatio Dominicæ passionis. S. Leo.

Hoc signum amoris, hoc indicium æternæ hæreditatis, si me hic feceris consortem sui calicis. S. Tho. Vill.

Nudum Christum nudus sequere: durum, grande, difficile; sed magna sunt præmia. S. Hier.

*Remedia inducentia ad Resignationem
contra nimium timorem
Mortis.*

MOi Prelubesnivi NN. Kay je ta Smert, de nafs tuliku strashe? Zhe io mi premishlujemo s' ozhyma tyh Majevernikou, prave S. Bernardus, guishnu nam pride na prei, Koker de be umreti bilu exa velyka nafrezha uredna shalovanja, ampak zhe jo mi bomo premishlovali s' ozhyma nafhe Vere, nam bo naprei perfhla Ko' enu nar vezhi vesselje: Hunc transitum miseri infideles mortem appellant, Fideles autem quid, nisi Pascha? Inu. S. Franzhisk Salesius: mortem, prave, mortem nominamus Gallice Trespas,

pas: idest transitum; & mortuos Trespas-
ser, quasi diceret: qui transierunt. Nei
 se smerti boje ty Najeverniki, my
 pak Kerstiani, Kir greno vun s' Kehe
 u' slobodnost, s' dolyne teh sols u' Nebe-
 fhku Vessele, sakai se bomo baliſte smer-
 ti? Kai pak sgubimo, Kadar se lozhi-
 mo is tega Sveita? usai puſti mo
 eno Deshelo polno buſhtva, nadluh,
 shaloſti bolezhin, nepokoja, de pak
 gremo v' eno Prebivaliſzhe, polnu myru
 bres Konza, polnu veſſela bres Konza,
 Kir je uſſih dobrut obloshena, inu ti-
 ga lozhenja, se my boymo? Inu de
 ſi lih ta Zhlovek ni gviſhen prezer u'
 Nebesſa priti, pak vender dvoinu sa-
 vupanje ga gor derſhy, ednu je grun-
 tanu na Boſhy voli, kir Buh hozhe
 uſſe iſvelizhati; tu drugu je grun-
 tanu na naſhi voli, Kir uſſy zhmo
 iſvelizhani biti: sa ſtran Boga nema-
 mo zviblatti, de hozhe uſſe iſvelyzha-
 ti, sa tu, Kir nam ſapore per ſhtrai-
 fingi vezhniga ferdamanja: de imamo
 terdnu ſavupati Nebesſa od niega ſa-
 dobiti: Inu pak tudi tuliku Krat u' S.
 Piſmi num je tu iſvelizhanje oblubil;
 zhe K'eni arri je ſam ſeba nam dal u'
 S. Sacramenti S. Reſhniga Telleſſa:
qui manducat hunc panem vivet in æter-
num, nemamo zviblat sa ſtran Boga.
 Sa ſtran naſ tudi nemamo zviblatti,
 sa tu Kir se nemamo preſtraſhiti pre-
 mi-

mislejozh nashe pregrehe : *Si cor nostrum non reprehenderit , fiduciam habemus ad Deum*. Satega volo zhe smo se sgrevali , inu s' Kefsali ; inu terdnu oblubili pobulshaine , sakai bomo shalostni ? Urshah nashe shalosti je , Kir be my tly zil imeti bres raishe : tu je bi tli Paradish , bres umreti : *ingemiscimus gravati , eo quod nolumus spoliari , sed supervestiri* : be radi fhly u' Nebessa , bres britkusti te smerti ; ali tu je nemogozhe .

Nu tedai rady lozhymo se s' tega strohliviga Tellessa , de bomo na ufse vek prebivali u' Hishi Boshy . Oh Koku pazhlipu je tujstu Prebivaliszhe ! inu ufai u' Kratkim bo tudi nashe : Kir pak she tiga ni smo guishni , sa tega volo se boymo ? Terdam savupaimo na G. B. Kir hozhe nas isvelizhati , sna snaidit mitelne sa tu , inu tudi samore , sakai ie bres Konza milostou , bres Konza moder , inu bres Konza mogozhen .

Reifs je , de smoga dostikrat reshali li , toku Buh hotel ne . Ali vender vezhi je Boshja milost , Ko ufsy grehi tiga Sveita . Inu pak tudi zhe je hotel nas ferdamati , nam nyimel postlat na ta Sveit svoiga edynurojeniga Synu , de je sa nas Zhlovek postal , inu nas Odreshenyk , nas Bessednik postal . Ni le on nas sagovarje ? ni le go-
vore

vore sa nafsvoje S. Kane? ni le je on nam shenkal svoje urednosti, Kir nafs je reishil s' neisrezhenno zeno te svoje prelyte S. Kervy?

Kai vafs sadershuje na tem Sveiti, morebiti Kie Kashna shelja ushivati priatele? Ah Kuliku vezh Priatelou, inu Snanzon vafs u' Nebelsih zhakajo? Vafhi Starishi, vafhi Dedi, Prededi, vafha zela shlahta, i nu morebiti Shena, Otroci, bratzi, sestrice sa vami u' Kratkim pridejo: *Non habemus hic permanentem civitatem, sed futuram inquirimus.* Kai vafs tukai sudershuje? morebiti vafhe blagu premoshenie, inu tu posvetnu? Usai nizh ne sgu-bite tiga, Kar tukai pustite, ampak u' lepsih, na u' bulshi premenjate: sakai vafha Dufha je ne umerjezha, na vunim Sveiti bo ushivala rezhy, *Katere nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ Deus præparavit diligentibus se.*

Quinque alia motiva fortiora Moribundo suggerenda

P*rimum necessitatis* Vfsim Zhlovekom je postaulenu enkrat umreti, *statutum est hominibus semel mori*, ad Hebr. 9. Scio, quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Job. 30.

Secundum justitiæ. Ima umreti ta ,
Kdur je Bogu pregreshil , inu toku
si je smert saflushil . Punta riam se
se shiher hyfha posuje . *Vivit Domi-*
nus , quoniam filii mortis estis vos .
1. Reg. 26.

Tertium humilitatis . Ni nreden da-
lei shiveti , Kdur ta zait nenuznu
shpenda , Kir my smo ga ponuzali
u' velykeh , smo se supar stavili na-
shimo Dobrotniko , Kateri de si lih
ni bil smerti uredem , je hotel ven-
der eno shpotlivo smert prestati , Kir
je na Krishi sa nafs umerl . *Nos qui-*
dem iuste : nam digna factis recipimus :
hic vero nihil mali gessit . Luc. 23.

Quartum amoris . Sashelymo , de
skorai pride ta zait , de ne bomo
vezh G. Boga reshalili , inu de se
lozhimo skorai s' tega Sveita sapeli-
viga , Kir drugu se ne vidi , inu sli-
she Ko' greh , ufai poidemo skera-
tia , Kir bomo Boga gledali , inu ga
zhasili vekoma . *Et nunc quæ est ex-*
pectatio mea , nonne Dominus ? Psal.
38.

Quintum resignationis . G. Buh je
she od vekoma sklenil Koku , inu
Kadai imamo umreti : Treba se Bo-
gu se zhes dati , inu nasho voljo
s' Boshio skleniti , de bo tn terplei-
ne K' doli sbrissanjo nashih grehov .
Melior est mors , quam vita amara .

Et requies eterna , quam languor perseverans . Eccles.

Mortem timeat , qui non sperat vivere post mortem . August.

Cætera nostra , & bona , & mala incerta sunt , sola mors certa est . Conceptus est puer ; forte nascitur : forte abortum facit : forte crescit , forte non crescit ; forte senescit , forte non senescit . Respice omnia , ubique est forte erit , forte non erit : numquid potes dicere : forte moritur , forte non moritur ? Idem .

Contemnenda tibi mors est , cui Christus occisus est . S. Cypr.

Molestia quantacunque sit mortis , debet eam vincere vis amoris , quo amatur ille , qui , cum sit vita nostra etiam mortem voluit ferre pro nobis . S. August.

Mors bonorum non est timenda , sed potius diligenda , propter multa : nam talis mors non est , nisi acceleratio glorificationis , disruptio carceris , finis peregrinationis , portus navigationis , depositio vetustæ vestis , induitio novæ vestis , depositio , solutio debiti naturalis . Hugo Card.

Melius est peccata cavere , quam mortem fugere . Thom. Kemp.

Quid prodest diu vivere quando tam parum emendamur ? Ab longa vita non semper emendat , sed sæpe culpam magis

gis auget ! Si formidolosum est mori ;
forsan periculosius erit diutius vivere .
Idem .

SOLILOQUIA

*Et varij Actus jaculatorii Moribundi se
disponentis ad beatam mortem .*

O' Gospud ! pole Kateriga ti lubish , ta abolan leshy . Domine ! ecce quem amas infirmatur .
Jo. 11.

Bolan leshym , moi Buh , spodobnu je , de se tebi perporozhym , Kir si ti edyni moi Padar . Sim reun spodobnu je de pertezhem K' studenzo te Milosti . Umeram inu sdihujem le po tebe , dobrutlivi moi Jesus , Kir ti si tu shivenje . *Ægrotus sum , ad medicum clamo : miser sum , ad misericordiam clamo : mortuus sum , ad vitam suspiro .* Aug. Soliloq. 2.

Ja , moi dobrutlivi Odreshenyk . ti si moi Osdraulenik , ti si studenz uisih dobrut , ti si ta Milost , inu tu shivenje ; usmilise zhes me moi Jesus , inu spomni na me ubogiga Greshnika : *Tu es Medicus , tu es Mi-*

Misericordia , tu es Vita ; Jesu Nazarene , miserere mei. August.

V' veliki britkusti , inu teshavi se jest inaidem , o moi dobrutlivi Jesus ! ja velyku terpym , ali tu edynu me troshta , Kir u' moi revah me ne posabish : more li ena Mati svoiga detetza posabiti , de bi se ne usmilila zhefs synu svoiga telelsa ? Inu de be ga onu lih sabila , ni li si mene ti sam toku saguishal , o moi Buh , de me nhozheh posabiti ? *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum , ut non misereatur Filio uteri sui ? Et si illa oblita fuerit , ego tamen non obliviscar tui.* If. 49.

Tebi moi Buh je videjozhe moje terplenje , dodeli meni gnado usse tu poterpleshivu prenesti de skusi tu terplenje K' tebe pridem po pravim potu tiga Krysha : *tu nosti onus meum , quale sit , Domine , da mihi illud patienter ferre , ut per viam crucis extollar ad te.* August. medit. c. 37.

Veliku terpym , o' moi Buh ! ampak ne terpym she tuliku , Kulikur si ti sa me prestal , inu Kulikur sim ureden terpeti , sturi vezhi moje terplenie , ali sturi tudi de poterpleshvishi prenessem : *adauge laborem modo augeas patientiam.*

Ti si meni mei Buh velyku Krat moje grehe odpustil she tazhafs , Kadar

dar sim velik greshnik bil , sadai pak Kir me ia ferza greva usmilise zhes me ! *da misericordiam misero , ac poenitenti , qui tamdiu perpereisti peccatori .*

Moi Gospud , inu moi Buh ! je meni is ferza shal , de sim te reshalil , inu ti sam veish , Koku je meni shal de toku meihena je moja grevunga . *Doleo Domine Deus , doleo , quod peccavi , & quia parum doleo , maxime doleo .*

Jest se rad inu volnu podam , moi Buh , ufsym teshavam . Kulikurkoli bo tebi dopadlu zhes me poslati , nai si bodo velyke , sim si yh s flushil , Kir ni sim hotel tvoi S. voli podvershen biti , Kadar sim bil srau , prau je , de sadai dopolnem , inu se zhes dam tvoi S. voli usai sadai na mojo sadnio uro .

O Moi Buh , moja pomuzh , inu isvelizhanje , ohrani me pred tu vezhno smertio , inu shenkai meni tu vezhnu shivenje . O milostivi Jesus ! mojo dushizo jest tebi perporozhym , oberni K' meni tvoje gnadlive ozhyfkusi tvoje britku terplenje , inu preteshko smert reishime od vezhniga pogublenja ,

O Vsigamogozhi Buh ne pusti tvoi ferd zhes mojo Dusho priti , de ta paklenski Sovrashnik jo ne popade
inu

inu poshli s' Nebefs tvoiga Angela ,
Kateri mene obaruje , inu mozhniga
stury , dai , Kar moja Dusha potre-
buje , sderi toisto s' gerla paklenf-
kih levou , de ona bo mogla pri-
ti na tvojo S. gorro vezhniga ves-
selja .

Ah Gospud , ne spumni na pregre-
he moje mladosti , inu neumnosti ,
ne pogubi mene s' timy hudobnimi :
ulse moje savupanje jest li u' tebe po-
stavim .

O dobrutliví moí Buh uslishi moje
restrenu , inu reshalenu serze , ozhi-
sti , inu operi toistn od gnusobe tih
grehou , inu Kadar me pridezh sodi-
ti , usmilise zhes me , po velikosti
tvoje presgruntne milosti .

O Maria , Gospa mogozhna , imí
poterplenje s' mojo dushizo , Katera
po tebe sdihuje : pogledai ti na me
s' tvoimi milostivimi ozhmy , inu hi-
tru pridi meni h' pumozhi . Jest u'
tebe savupam , o' zhashtita Gospa ,
sakai obeniga savupliviga , svestiga
tvoiga hlapza ti ne sapustysh , nai se
meni perkashe tvoje isvolenu oblizhie
u' moi pussedni uri : resveseli , inu
potroshtai mojo dushizo , prelubesni-
va Mati , inu toisto gori offrai s' voi-
mi zhistimi rokami tvoimu lubesnivi-
mu Synovu .

O Maria Boshia Porodniza , prava
tro-

trofhtarza usih shalostnih , potrofhtai me , inu mi K' pumozhi pridi u' moi pusledni uri , de bom K' isvelizhanio poklizan .

O mogozhna Krailiza ! isgovori ti mene pred pravizhnim Rihtavjam Jesusam , usemi te ostre toshbe , u' tvoje milostive roke , potrofhtai me o perbeishanje teh gresnikov u' leti moy sadni uri : odpri tvoje milostive persi , de obilnu ushyem f' pravo pokuro tvoje pomuzhi .

O Maria mogozhna Pomozhniza ! oberni k' meni tvoje milostive ozhy inu Jesusa ta shegnan sad tvoiga Tellessa , po letim shivenju meni pokashi o' dobrutliva , o' prekladka Maria Diviza , aku bosh ti meni gresniku pomagala toku jest ne bom pogublen .

O Diviza mogozhna sravie tih bolnykou , perbeishanje tih gresnikou ! profi sa me G. Boga , bodi moi duzhizi ena mozhna loitra K' Nebeski-mu Krailestvu . Isvolena Diviza , bodi moja pomozhniza sdai inu na mojo smertno uro . Amen .

Quædam interrogationes necessario Moribundo proponendæ.

1. **M**Oi N. N. Verujete li usë tu . Kar Buh inu S. Catolishka Cerkou sapove verovati?

2. Hozhte li rad , inu volnà usse posvetne rizhy sapustiti , inu s' veseliam umreti , Koker en glid Jesusou , u' gmaini ussih Svetnikou?

3. Sposnaste , de ni ste toku dobru shivel , Koker ste bil dolshan shiveti , inu de ste vashiga nar do brutlivishiga Boga talikainkrat reshalil ?

4. Je li vam is serza shal , zhes usse vafhe grehe , inu de per tem ste tulikain dobriga vunkai spustil , inu sadai ga profsite fa odpushzhanje usih vashih grehou?

5. Imate li eno mozhnu napreiuse tje inu zhisto volo , vafhe shivenje pobullnati , Kadar bi vam Buh odloh dal ?

6. Shelite li vy od Boga , de be vafhe serze relvitnu bilu , te posable ne grehe sposnati , inu se spovedati ?

7. Imaste li enu velyku savupanje K' Gospudi Bogu , de vam vashi grehi so odpuszheni , skusi prelito Kry Christusa Jesusa ?

8. Savupate li popolnoma na pres-gruntno Milost Boshio , na Jesusavo saflushenje , preteshko smert , na proshnje visoku zhashite negove Matere , ussyh Nebeshkih Angelzou , inu Svetnykou ?

9. Lubite li vy vashiga G. Boga is zeliga vashiga ferza , is ze le vafhe dufhe , inu vashiga blishniga Koker sam sebe ?

10. Odpustite li s' praviga vashiga ferza usym tim , Kateri so vafs Kiekadai reshalili ; Koker Christus je svoim fourashnikam odpustil ?

11. Vsameste li gori s' vesselim ferzan od Boshie roke leta prizhno bolesan ?

12. Sposnate li , de ste veksho bolesan , inu shtraifingo saflushil sa vafshih grehou volo ?

13. Pegerieste li ussyh Svetih Odpustkou deleshen biti , sdai , inu u' vafhi sadny uri ?

14. Hozhte li u' sadni uri od sebe dati enu resnizhnu snaminje te ferzhne grevunge zhes usse vafhe grehe , inu od usih odledihovan biti ?

15. Sheliste li shiveti , inu umreti u' Catolishki Veri , Katero je sadobil Christus s' svojo S. R. Kervio ?

16. Se li sahvaliste pruti G. Bogu sa usse vam ikasane dobrute , inu gnade od mladosti do sadanje ure ?

17. Sa

17. Sa refvesseliste li , de umerje-
te u' pravi Catolishki Veri , inu de
prideste n' Nebessa nikar skusi vasha
dobre dele , ampak sa volo martre ,
inu terplenja Christusoviga?

18. Sposnaste , de ste destihrat pre-
greshil , s' miseljo , s' besedo , s'
dianjam, inu is samudo veliku dobrih
deil?

19. Vash sgrevva zhes usse vashhe
grehe , nikar sa volo strahu te smer-
ti , paklu , ali sodniga dne , ampak
de ste dobrutlivimu G. Bogu pregre-
shil , od Kateriga ste use dobrute
prejel?

20. Shelista li vy , de be tu vashhe
terplenje , britkust , inu smert bilu
usse K' doli sbrisanju vashih gre-
hou?

*Actus suggerendi Moribundo
in expiratione.*

NU ! ste she pershal h' Konzu
vashiga shivenja , nash Isveli-
zhar Jesus je she blisu : on hozhe s'
tega reuniga Svita u' svoje Nebeshku
prebivaliszhe useti.

Sadai je zait Klizat na te Svete
Imena . Jesus , Maria , inu S. Josef
pridite meni na pomuzh sadai na mo-
jo sadnjo uro.

She je zait Nebessa saflushiti , She

ſtoy Tron te Milofti , u' vafhi priz-
hni potrebi K' tima pertezite , ſhe ni
ſamujenu .

Ne puſtiteſe prequantat od Hudy-
zha , Ke bi Kiekafhen zvibel noter
dajal ſuper naſho Vero , ſatega volo
obudite eno pravo Vero , inu ſaſheli-
te ſhiveti , inu umreti u' ti S. Kerſ-
hanſki Veri .

Savupaite na naisrezheno miloſt
Boſhio : Kir je vezhi Ko' uſy grehi
tega Sveta ,

Savupaite na prelyto Kry naſhiga
Jeſufa . Kir je neisrezhene uredno-
ſti .

Proſite G. Boga ſa odpufzhanje
uſſih vaſhſih grehou ſ' enim ſgrevanim
ferzam .

Jeſuf ſym Davidou uſmilife zhes
me !

O Goſpud Buh nikar ne ſpumni
na pregrehe inu neumnoſt moje mla-
doſti .

O dobrutlivi Jeſuf ſa volo tvoiga
S. Imena bodi moi Joſuf , inu meni
iſvelizhai .

V' tvoje S. Roke o' moi Jeſuf po-
ſtavim mojo Duſho .

Jeſuf , Maria , S. Joſef pridite meni
na pomuzh ſadai na moi puſledni
zhafſ .

Perporozhiteſe tudi S. Joſepi , inu
iſ ferza rezite : Oh prelubesnivi S. Jo-
ſef

sef sadai je zait meni na pomuzh pri-
ti , oh sadai sa me profsi .

Perporozhitefe vashimu S. Angelu
Varihu , inu rezite : o' moi S. An-
gel , Kir si bil meni od Boga poslan
sa moiga Variha , sadai je zait me-
ni pomagati van is' te navarnosti .

Zhe ni ste nigdar se perporozhil
vashiga Imena Svetnyku , sadai je
zait : satega volo , rezite , o Sveti
N. sadai na moi pusledni zhas poma-
gai ti meni .

Na to sadnjo moja uro o' moi do-
brutlivi Jesus oberni pruti mene tvo-
je milostive ozhy , inu usmilise zhes
me .

Spomni moi Jesus na to reuno stvar ;
sim jest dellu tvoih Rok , sim zena
tvoje Svete prelyte Kervy .

Jesus , Maria , inu S. Josef pridi-
te meni na pomuzh , inu usmilite se
zhes me .

Moi dobrutlivi Usmileni Jesus u'
te tvoje S. Roke , inu u' odperte
tvoje S. Rane postavim moja ubogo
Dusho . *Intra vulnera tua absconde
me . Sanguine tuo pretioso lava me .*
S. Bonav.

O R D O

Commendationis Animæ:

Parochus ad decedentis animæ commendationem accedens, Clericum saltem unum, si potest, habeat, qui deferat vasculum aquæ benedictæ, superpelliceum, & stolam violaceam, quibus ipse Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens; dicat. Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.

Deinde aspergat ægrotum, lectum, & circumstantes aqua benedicta, dicens. Asperges me Domine, &c. Postea Salvatoris nostri Crucifixi imaginem ægroto osculandam præbeat, verbis efficacibus eum ad spem æternæ salutis erigens, ipsamque imaginem coram eo ponat, ut illam aspiciens salutis suæ spem sumat.

Deinde accensa candela genibus flexis cum omnibus circumstantibus breves Litanias devote recitet in hunc modum.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Sancta Maria.

Ora pro eo.
Om.

Omnes Sancti Angeli , & Archangeli . Orate pro eo .

Sancte Abel , ora

Omnis Chorus iustorum , ora

Sancte Abraham , ora

Sancte Joannes Baptista , ora

Sancte Ioseph , ora

Omnes Sancti Patriarchæ , & Prophetæ . orate

Sancte Petre , ora

Sancte Paule , ora

Sancte Andrea , ora

Sancte Joannes , ora

Omnes Sancti Apostoli , & Evangelistæ , orate

Omnes Sancti Discipuli Domini , orate pro eo .

Omnes Sancti Innocentes , orate

Sancte Stephane , ora

Sancte Laurenti , ora

Omnes Sancti Martyres , orate

Sancte Silvester , ora

Sancte Gregori , ora

Sancte Augustine , ora

Omnes Sancti Pontifices , & Confessores , orate

Sancte Benedicte , ora

Sancte Francisce , ora

Omnes Sancti Monachi , & Eremitæ , orate

Sancta Maria Magdalena , ora

Sancta Lucia , ora

Omnes Sanctæ Virgines , & Viduæ ,
orate pro eo.

Omnes Sancti , & Sanctæ Dei , in-
tercedite pro eo.

Propitius esto, Parce ei Domine.

Propitius esto, Libera eum Domine.

Propitius esto, libera

Ab ira tua , libera

A periculo mortis , libera

A mala morte , libera

A pœnis inferni, libera

Ab omni malo , libera

A potestate Diaboli, libera

Per nativitatem tuam, libera

Per Crucem , & Passionem tuam, li-
bera eum Domine.

Per mortem, & sepulturam tuam, li-
bera eum Domine.

Per gloriosam Resurrectionem tuam,
libera eum Domine.

Per admirabilem Ascensionem tuam,
libera eum Domine.

Per gratiam Spiritus Sancti Paracliti,
libera eum Domine.

In die Judicii , libera

Peccatores , Te rogamus , audi nos.

Ut eis parcas , Te rogamus , audi
nos.

Kyrie eleison . Christe eleison . Ky-
rie eleison .

*Deinde cum in agone sui exitus anima
anxiatur, dicantur sequen-
tes Orationes.*

Oratio.

Proficiscere anima Christiana de
hoc mundo, in nomine Dei Pa-
tris omnipotentis, qui te creavit :
in nomine Jesu Christi Filii Dei vi-
vi, qui pro te passus est : in nomi-
ne Spiritus sancti, qui in te effusus
est : in nomine Angelorum, & Ar-
changelorum : in nomine Throno-
rum, & Dominationum : in nomi-
ne Principatum, & Potestatum :
in nomine Cherubim, & Seraphim :
in nomine Patriarcharum, & Pro-
phetarum : in nomine sanctorum A-
postolorum, & Evangelistarum : in
nomine Sanctorum Martyrum, &
Confessorum : in nomine Sanctorum
Monachorum, & Eremitarum : in
nomine Sanctarum Virginum, &
omnium Sanctorum, & Sanctarum
Dei : hodie sit in pace locus tuus,
& habitatio tua in sancta Sion. Per
eundem Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

Oratio .

DEus misericors , Deus clemens ;
 Deus , qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pœnitentium deles , & præteritorum criminum culpas venia remissionis evacuas , respice propitius super hunc famulum tuum N. & remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi . Renova in eo , piissime Pater , quidquid terrena fragilitate corruptum , vel quidquid diabolica fraude violatum est : & unitati corporis Ecclesiæ , membrum redemptionis annecte , miserere Domine gemitum , miserere lacrymarum ejus : & non habentem fiduciam ; nisi in tua misericordia , ad tuæ Sacramentum reconciliationis admitte . Per Christum Dominum nostrum . R. Amen .

Commendo te omnipotenti Deo ,
 charissime Frater , & ei , cujus es creatura committo : ut cum humanitatis debitum , morte interveniente , persolveris ; ad auctorem tuum , qui te de limo terræ formaverat ; revertaris . Egredienti itaque animæ tuæ de corpore splendidus Angelorum cœtus occurrat : judex Apostolorum tibi Senatus adveniat : candidatorum

ti-

tibi Martyrum triumphator exercitus
obviet : liliata rutilantium te Confes-
sorum turma circumdet : jubilantium
te Virginum chorus excipiat, & bea-
tæ quietis in sinu Patriarcharum te
complexus astringat : mitis, atque
festivus Christi Jesu tibi aspectus ap-
pareat, qui te inter assistentes sibi
jugiter interesse decernat. Ignores
omne, quod horret in tenebris, quod
stridet in flammis, quod cruciat in
tormentis. Cedat tibi teterrimus Sa-
tanæ cum satellitibus suis : in adven-
tu tuo, te comitantibus Angelis con-
tremiscat, atque in æternæ noctis
chaos immane diffugiat. Exurgat
Deus, & dissipentur inimici ejus :
& fugiant, qui oderunt eum a fa-
cie ejus. Sicut deficit fumus, defi-
ciant : sicut fluit cera a facie ignis,
sic pereant peccatores a faciei Dei :
& justi epulentur, & exultent in
conspectu Dei. Confundantur igitur,
& erubescant omnes tartareæ legio-
nes, & ministri Satanæ iter tuum
impedire non audeant. Liberet te a
cruciatu Christus, qui pro te crucifi-
xus est. Liberet te ab æterna morte
Christus, qui pro te mori dignatus est.
Constituatur te Christus Filius Dei vivi
intra Paradisi sui semper amœna viren-
tia, & inter oves suas te verus ille
Pastor agnoscat. Ille ab omnibus pec-

catis tuis te absolvat , atque ad dexteram suam , in electorum suorum te sorte constituat . Redemptorem tuum facie ad faciem videas , & præsens semper assistens , manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem . Constitutus igitur inter agmina beatorum , contemplationis divinæ dulcedine potiariis in sæcula sæculorum . Amen .

Oratio .

Suscipe Domine servum tuum in locum sperandæ sibi salvationis a misericordia tua . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ex omnibus periculis inferni , & de laqueis poenarum , & ex omnibus tribulationibus . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui , sicut liberasti Henoch , & Eliam de communi morte Mundi . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui . sicut liberasti Noe de diluvio . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui , sicut liberasti Abraham de Ur Chaldaeorum . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui , sicut liberasti Job de passionibus suis . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui , sicut liberasti Isaac de hostia , & de
ma-

manu Patris sui Abrahamæ . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti Lot de Sodomis , & de
flamma ; ignis . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti Moysen de manu Pha-
raonis regis Ægyptiorum . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti Danielelem de lacu leo-
num . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti tres pueros de camino
ignis ardentis , & de manu regis ini-
qui . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti Suſannam de falſo cri-
mine . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti David de manu Regis
Saul , & de manu Goliæ . R. Amen .

Libera Domine animam servi tui ,
sicut liberaſti Petrum , & Paulum de
carceribus . R. Amen .

Et ſicut beatiffimam Theclam Vir-
ginem & Martyrem tuam de tribus
atrociffimis tormentis liberaſti , ſic li-
berare digneris animam huius ſervi tui ,
& tecum facias in bonis congaudere
cœleſtibus . R. Amen .

Oratio.

Commendamus tibi, Domine, animam famuli tui N. precamurque te, Domine Jesu Christe, Salvator Mundi, ut propter quam ad terram misericorditer descendisti, Patriarcharum tuorum sinibus insinuare non renuas. Agnosce Domine creaturam tuam, non a diis alienis creatam, sed a te solo Deo vivo, & vero: quia non est alius Deus præter te, & non est secundum opera tua. Lætifica Domine animam ejus in conspectu tuo, & ne memineris iniquitatum ejus antiquarum, & ebrietatum, quas suscitavit furor, si-ve fervor mali desiderii. Licet enim peccaverit, tamen Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum non negavit, sed credidit, & zelum Dei in se habuit, & Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

Oratio.

Delecta juventutis, & ignorantias ejus, quæsumus, ne memineris Domine: sed secundum magnam misericordiam tuam memor esto illius in gloria claritatis tuæ, Aperiantur ei cœli collætentur illi Angeli. In regnum tuum
Do-

Domine servum tuum suscipe. Suscipiat eum Sanctus Michael Archangelus Dei, qui militiæ cœlestis meruit principatum. Veniant illi obviam Sancti Angeli Dei, & perducant eum in civitatem cœlestem Jerusalem. Suscipiat eum beatus Petrus Apostolus, cui a Deo claves regni cœlestis traditæ sunt. Adjuvet eum sanctus Paulus Apostolus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro eo Sanctus Joannes electus Dei Apostolus, cui revelata sunt secreta cœlestia. Orent pro eo omnes sancti Apostoli, quibus a Domino data est potestas ligandi, atque solvendi. Intercedant pro eo omnes sancti, & electi Dei, qui pro Christi nomine tormenta in hoc sæculo sustinuerunt: ut vinculis carnis exutus, pervenire mereatur ad gloriam regni cœlestis, præstante Domino nostro Jesu Christo: Qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. R. Amen.

*Oratio ad Dominum Jesum Christum de
singulis articulis passionis ejus , di-
cenda a moriente , vel ab
alio pro eo .*

*V. Adoramus te Christe , & benedici-
mus tibi .*

*R. Quia per sanctam Crucem tuam
redemisti mundum .*

DEus , qui pro redemptione mun-
di voluisti nasci , circumcidi ,
a Judæis reprobari , a Juda traditore
osculo tradi , vinculis alligari , sicut
agnus innocens ad victimam duci ,
atque conspectibus Annæ , Caiphæ .
Pilati , & Herodis indecenter offerri ,
a falsis testibus accusari , flagellis , &
opprobriis vexari , sputis conspui ,
spinis coronari , colaphis cædi , arun-
dine percuti , facie velari , vestibus
exui , cruci clavis affigi , in cruce
levari , inter latrones deputari , felle
& aceto potari , & lancea vulnera-
ri . Tu Domine , per has sanctissi-
mas pœnas tuas , quas ego indignus
recolo , & per sanctam crucem , &
mortem tuam libera me (*vel , si
alius dicit pro eo libera famulum
tuum N.*) a pœnis inferni , & perdu-
cere digneris , quo perduxisti latro-
nem tecum crucifixum . Qui cum Pa-
tre ,

tre, & Spiritu sancto vivis, & regnas
in sæcula sæculorum.

*Tres piæ, & utiles morientibus Oratio-
nes, cum tribus Pater noster,
& tribus Ave Maria, in ago-
ne mortis recitandæ.*

*Primo dicitur Kyrie eleison. Chri-
ste eleison. Kyrie eleison. Pater no-
ster. Ave Maria.*

Oratio.

Domine Jesu Christe, per tuam
sanctissimam agoniam, & ora-
tionem, qua orasti in monte Olive-
ti, quando factus est sudor tuus sicut
guttæ sanguinis decurrentis in terram,
obsecro te: ut multitudinem sudoris
tui sanguinei, quem præ timoris an-
gustia copiosissime pro nobis effudi-
sti, offerre, & ostendere digneis Deo
Patri omnipotenti, contra multitudi-
nem omnium peccatorum hujus famu-
li tui N. & libera eum in hac hora
mortis suæ, ab omnibus pœnis, &
angustiis, quas pro peccatis suis se
timet meruisse. Qui cum Patre, &
Spiritu sancto vivis, & regnas Deus
in sæcula sæculorum. R. Amen.

*Secundo dicitur Kyrie eleison. Chri-
ste*

ste eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

Domine Jesu Christe, qui pro nobis mori dignatus es in cruce, obsecro te, ut omnes amaritudines passionum, & pœnarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuisti in cruce, maxime in illa hora, quando sanctissima anima tua egressa est de sanctissimo Corpore tuo, offerre, & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti pro anima hujus famuli tui N. & libera eum in hac hora mortis, ab omnibus pœnis, & passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivis, & regnas Deus, in sæcula sæculorum. R. Amen.

Tertio dicitur Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

Domine Jesu Christe, qui per os Prophetæ dixisti: in charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans, obsecro te: ut eandem chari-

ritatem tuam , quæ te de cœlis in terram ad tolerandas omnium passionum tuarum amaritudines attraxit , offerre , & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti pro anima hujus famuli tui N. & libera eum ab omnibus passionibus , & pœnis , quas pro peccatis suis timet se meruisse , & salva animam ejus in hac hora exitus sui . Aperi ei januam vitæ , & fac eum gaudere cum Sanctis tuis in gloria æterna . Et tu piissime Domine Jesu Christe , qui redemisti nos pretiosissimo Sanguine tuo , miserere animæ famuli tui , & eam introducere digneris ad semper virentia , & amœna loca Paradisi , ut vivat tibi amore indivisibili , qui a te , & ab electis tuis nunquam separari potest . Qui cum Patre , & Spiritu Sancto vivis & regnas Deus , &c.

Egressa anima de corpore , statim dicatur hoc R. Subvenite Sancti Dei: occurrite Angeli Domini suscipientes animam ejus . Offerentes eam in conspectu Altissimi.

V. Suscipiat te Christus , qui vocavit te , & in sinum Abrahamæ Angeli deducant te . *R.* Suscipientes animam ejus , Offerentes eam in conspectu Altissimi.

V. Requiem æternam dona ei Domine . *R.* Et lux perpetua luceat ei .

Of.

Offerentes eam in conspectu Altissimi.

Kyrie eleison, Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *℣.* Et ne nos inducas in tentationem. *℟.* Sed libera nos a malo. *℣.* Requiem æternam dona ei Domine. *℟.* Et lux perpetua luceat ei. *℣.* A porta inferi. *℟.* Erue Domine animam ejus. *℣.* Requiescat in pace. *℟.* Amen. *℣.* Domine exaudi orationem meam. *℟.* Et clamor meus ad te veniat. *℣.* Dominus vobiscum. *℟.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus :

Tibi Domine, commendamus animam famuli tui N. ut defunctus sæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum, *℟.* Amen.

Absolutiones generales dandæ Moribundis a Religiosis sacrorum Ordinum Regularium Sancti Dominici, de Carmelo, S. Augustini, aut in horum absentia, ab eorum Delegatis, in institutionibus Canonicis Confraternitatum Sanctissimi Rosarii, Sacri Scapula-

laris , & Sanctissimæ Virginis Matris
Consolationis .

Cum omnes Religiosi gaudeant Indulgentia plenaria in Articulo mortis . sicut etiam multi alii Fideles ob Confraternitates , vel Numismata a Romano Pontifice benedicta , aut alias causas ; item quia Religiones , ac etiam aliquæ Confraternitates fruuntur privilegio conferendi absolutionem suis Religiosis ; ac Confratribus , hinc inquiritur , qualiter ista Indulgentia pro Articulo Mortis sit applicanda , & obtinenda ? pro qua questione resolvenda sit

Aphor. 1. Indulgentia pro articulo Mortis concessa quandoque debet applicari per Confessarium , quandoque vero per intentionem constituti in mortis Articulo . Tunc autem non est opus interventu Confessarii quando in formula Indulgentiarum non fit expressa illius mentio . *Gobat. de indulg. p. 2. c. 34.* Sive autem applicetur per Confessarium , sive per constitutum in Mortis Articulo , tantum valide applicatur in vero Mortis Articulo juxta *Bonacinam* , & *Dianam* apud *Gobat. cit.* quia hæc videtur esse mens concedentis pro tunc Indulgentiam , eamque consequitur moribundus juxta aliquos in eo instanti , in quo est ita viribus destitutus ,
ut

ut mortem evitare nequeat, secundum alios vero, in eo instanti, in quo moritur: quia tunc licet non sit amplius capax gratiæ, adhuc tamen est capax Indulgentiæ, ut patet in animabus purgantibus. *Spor. de Indulg.*

Aphor. II. Potest Indulgentia pro articulo mortis concessa, & per Confessarium applicanda a Confessario etiam illo, qui non audivit confessionem moribundi, imo etiam ab absente juxta *Dianam p. 5. tract. 12. resol. 46.* impertiri homini omnibus sensibus destituito, non modo, si petivit Confessarium, sed etiam, si non petivit, nec opus est ulla certa verborum forma uti, sed sufficit voluntas applicandi Indulgentias; modo exprimatur signo aliquo externo, quam sufficienter exprimit Sacerdos, dum pronuntiat formam absolutionis cum intentione absolvendi, in quantum potest; etsi neque ipse, neque æger quidquam sciant de Indulgentia. *Gobat. cit. c. 34.* Consultum tamen est, ut Confessarius dicat ad Moribundum: *Concedo tibi auctoritate Apostolica mihi in hac parte commissa, talem, aut talem Indulgentiam*, quod ordinario fit per *Absolutionem Generalem*, ut infra, quæ juxta *Rodriguez t. 1. q. 20. art. 26.* non est Sacramentalis Absolutio, nec per eam
quis

quis absolvitur a culpa peccati, cum tunc non fiat confessio specifica peccatorum, sed est quædam absolutio deprecativa, per quam subditus, vel infirmus absolvitur *ab omnibus censuris*, &c. & a pœna debita pro peccatis jam quoad culpam dimissis, adhuc, in hac, vel altera vita exsolvenda. Nec id alienum est a Sacris Litteris, ubi subinde peccatum pro pœna illi debita accipitur, juxta illud *Mach. 12. Sancta*, & *salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*; idest a pœnis debitis pro peccatis; adeoque quando Confessarius in absolutione Generali dicit: *Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis*, &c. idem est, ac ab omnibus pœnis debitis pro iisdem.

Aphor. III. Sacerdos postquam disposuerit Moribundum ad fiduciam in divinam Misericordiam; & actus Fidei, Spei, & Charitatis, & tandem plenæ resignationis in Divinam voluntatem, curet dari in manus infirmi candelam benedictam, qui eam in articulo mortis tenens acquirit indulgentiam plenariam, ex concessione *Adriani VI. illius, qui Dominicum*: hac tamen conditione 1. ut fit benedicta non qualicumque. sed propria benedictione posita in Rituali. 2. ut saltem semel in vita recita-

ve-

verit Rosarium . *Th. Venturini t. 1. f. 18. r.*

Deinde infirmus in una quavis ex sequentibus Absolutionibus , generalibus recitet , si potest , ipsemet Confiteor , aut alius , si fuerit impeditus . Postea Sacerdos dicit . Miseratur tui &c. Indulgentiam &c.

Absolutio generalis danda Confratribus SS. Rosarii .

Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi , qui Beato Petro Apostolo tuo dedit potestatem ligandi , atque solvendi , per suam piissimam misericordiam recipiat confessionem tuam , & remittat tibi omnia peccata ; quæcumque , & quomodocunque in toto vitæ decursu commisisti , de quibus corde contritus , & ore confessus es ; restituens tibi stolam primam , quam in baptismo recepisti , & per Indulgentiam plenariam , a Summis Pontificibus Innocentio VIII. & Pio V. Confratribus Sanctissimi Rosarii in Articulo Mortis constitutis concessam , liberet te a præsentis , ac futuræ vitæ pœnis , dignetur Purgatorii cruciatus remittere , portas inferni claudere , Paradisi januam aperire , teque ad gaudia sempiterna perducere , per Sanctissima
suæ

suæ Vitæ , Passionis , & Glorificationis Mysteria Sanctissimo Rosario comprehensa . Qui cum Patre , & Spiritus sancto Deus unus vivit , & regnat in sæcula sæculorum . Amen .

Absolutio danda Confratribus S. Scapularis Carmelitarum .

Dominus noster Jesus Christus , qui dixit Discipulis suis (de quorum numero , me quamvis indignum , esse voluit) quoscunque ligaveritis super terram , erunt ligati , & in Cœlis , & quoscunque solveritis super terram ; erunt soluti , & in Cœlis , per suam sanctam misericordiam , & Passionem te absolvat , & ego autoritate ipsius , & Beatorum Apostolorum Petri , & Pauli , & Clementis VII. tibi concessa , mihi-que in hac parte commissa , si ista vice morieris , Absolvo te ab omnibus peccatis , seu pœnis , tibi in Purgatorio , propter omnes , & quascunque culpas quantumvis graves , & enormes a te usque ad præsens tempus quomodolibet commissas , debitis , & quantum mihi permittitur restituo te illi candori , puritati , & innocentiae , in qua eras , quando baptizatus fuisti . Quod si hac vice non morieris , reservo tibi hanc Ab-

solutionem, Remissionem, & Indulgentiam Plenariam pro ultimo, & vero Articulo Mortis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.
R. Amen.

Absolutio danda Confratribus Mariæ Virginis Consolationis.

Dominus noster Jesus Christus per suam piissimam Misericordiam te absolvat, & ego auctoritate ipsius, & Beatissimorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Sanctissimorum Patrum Summorum Pontificum Sixti IV. & Julii II. ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in hac parte tibi concessa, & mihi commissa, in quantum possum, & valeo, & debeo, & mihi permittitur, absolvo te ab omni sententia excommunicationis majoris, vel minoris, suspensionis, & interdicti, a participatione cum excommunicatis, & restituo te Sanctis Sacramentis Ecclesiæ, Communioni, & unitati Fidelium. In nomine Pa tris, & Fi lii, & Spiritus Sancti.
R. Amen.

Item eadem auctoritate ego absolvo te ab omnibus peccatis tuis, confessis pariter, & oblitis, & a pœnis omnibus tibi in Purgatorio debitis propter culpas, & offensas, quas

contra Deum , te ipsum , & proximum tuum commisisti . In nomine Pa ✠ tris , & Fi ✠ lii , & Spiritus ✠ Sancti . R. Amen .

Et hoc , si hac , qua ægrotas , infirmitate moriaris , sin autem , salva sit tibi donec fueris in Articulo Mortis constitutus . In nomine Pa ✠ tris , & Fi ✠ lii , & Spiritus ✠ Sancti . R. Amen .

*Benedictio Candelarum Sanctissimi Rosarii
pro Agonizantibus .*

ψ. Adjutorium nostrum in nomine Domini .

R. Qui fecit cælum , & terram .

ψ. Dominus vobiscum .

✠. Et cum spiritu tuo .

Oremus .

Domine Jesu Christe , Lux vera , qui illuminas omnem venientem in hunc mundum , effunde per intercessionem Virginis Mariæ Matris tuæ , & per quindecim Rosarii ejus mysteria bene ✠ dictionem tuam super hos cereos , & candelas , & sanctifica eas lumine gratiæ tuæ , & concede propitius , ut sicut hæc luminaria lumine visibili accensa nocturnas depellant tenebras , ita corda

nostra invisibili igne, ac Spiritus ✠ Sancti splendore illustrata, omnium vitiorum cæcitate careant, ut puro mentis oculo cernere semper possimus, quæ tibi sunt placita, & nostræ salutis utilia; quatenus post hujus sæculi caliginosa discrimina ad lucem indeficientem pervenire mereamur. Qui vivis, &c.

Ordo ad faciendam Aquam benedictam.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℞. Qui fecit cælum, & terram.

Deinde absolute incipit Exorcismum salis.

EXorcizo te, creatura salis, per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ sanctum, per Deum, qui per Elisæum Prophetam in aquam mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: & sis omnibus sumentibus te sanitas animæ, & corporis: & effugiat, atque discedat a loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus adjuratus per eum,

eum , qui venturus est judicare vivos ,
& mortuos , & sæculum per ignem .
R. Amen .

Oremus .

Immensam clementiam tuam , om-
nipotens , æterne Deus , humili-
ter imploramus , ut hanc creaturam
salis , quam in usum generis huma-
ni tribuisti , benedicere ✠ , & san-
ctificare ✠ tua pietate digneris , ut
sit omnibus sumentibus salus mentis ,
& corporis , & quidquid ex eo ta-
ctum , vel respersum fuerit , careat
omni immunditia , omnique impu-
gnatione spiritalis nequitiae . Per Chri-
stum Dominum nostrum . R. Amen .

*Exorcismus aquæ , & dicatur
sine Oremus .*

Exorcizo te creatura aquæ , in
nomine Dei ✠ Patris omnipo-
tentis , & in nomine Jesu ✠ Chri-
sti Filii ejus Domini nostri , & in
virtute Spiritus Sancti , ut fias aqua
exorcizata ad effugandam omnem po-
testatem inimici , & ipsum inimicum
eradicare , & explantare valeas cum
Angelis suis Apostolicis : per virtu-
tem ejusdem Domini nostri Jesu Chri-
sti ,

sti , qui venturus est iudicare vivos ;
& mortuos , & sæculum per ignem .
R. Amen.

Oremus .

DEus , qui ad salutem humani generis maxima quæque Sacramenta in aquarum substantia condidisti , adesto propitius invocationibus nostris , & elemento huic multimodis purificationibus præparato , virtutem tuæ benedictionis ✠ infunde , ut creatura tua mysteriis tuis serviens ad abigendos dæmones , morbosque pellendos divinæ gratiæ sumat effectum , ut quidquid in domibus , vel in locis fidelium , hæc unda resperferit , careat omni immunditia , liberetur a noxa : non illic resideat spiritus pestilens , non aura corrumpens : discedant omnes insidiæ latentis inimici , & si quid est , quod aut incolumitati habitantium invidet , aut quieti , aspersione hujus aquæ effugiat , ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita , ab omnibus sit impugnationibus defensa . Per Dominum , &c.

Hic mittat sal in aquam in modum Crucis , dicendo semel : Commixtio salis , & aquæ pariter fiat . In nomine
Pa-

Patris ✠ , & Filii ✠ , & Spiritus ✠
Sancti , & Amen.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus invictæ virtutis auctor , &
insuperabilis imperii Rex , ac
semper magnificus triumphator : qui
adversæ dominationis vires reprimis
qui inimici rugientis sævitiam supe-
ras : qui hostiles nequitas potenter
expugnas , te Domine , trementes , &
supplices deprecamur , ac petimus ,
ut hanc creaturam salis , & aquæ di-
gnanter aspicias , benignus illustres ;
pietatis tuæ rore sanctifices , ut ubi-
cunque fuerit aspersa , per invoca-
tionem sancti tui nominis omnis in-
festatio immundi spiritus abigatur :
terrorque venenosi Serpentis procul pel-
latur , & præsentia sancti Spiritus no-
bis Misericordiam tuam poscentibus
ubique adesse dignetur. Per Dominum
&c. in unitate ejusdem.

Benedictio Mulieris post partum.

Sacerdos superpelliceo , & stola al-
ba indutus ; cum ministro asper-
gillum deferente , ad fores Ecclesiæ ac-
cedat , ubi illam foris ad limina genu-
fle-

flectentem, & candelam accensam in manu tenentem, aqua benedicta aspergat deinde dicat.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit cœlum, & terram.

Antiphona. Hæc accipiet benedictionem a Domino.

Psalms.

Domini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum, & super flumina præparavit eum.

Qui ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?

Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Domino, & misericordiam a Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eum: quærentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prælio.

At-

Attollite portas principes vestras ,
& elevamini portæ æternales , & in-
troibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ ? Dominus
virtutum ipse est Rex gloriæ.

Gloria Patri , & Filio , & Spiritui
Sancto . Sicut erat in principio , & nunc &
semper , & in sæcula sæculorum , Amen .

Antiphona . Hæc accipiet benedi-
ctionem a Domino , & misericordiam
a Deo salutari suo : quia hæc est ge-
neratio quærentium Dominum .

*Deinde porrigens ad manum mulieris
extremam partem stolæ , eam introducit
in Ecclesiam , dicens : Ingredere in tem-
plum Dei , adora Filium Beatæ Ma-
riæ Virginis , qui tibi fœcunditatem
tribuit prolis .*

*Et ipsa ingressa genuflectit coram
Altari , & orat , gratias agens Deo
de beneficiis sibi collatis , & Sacerdos
dicit :*

Kyrie eleison : Christe eleison . Ky-
rie eleison . Pater noster , *secreto* .

℣. Et ne nos inducas in tentatio-
nem . ℞. Sed libera nos a malo . ℣.
Salvam fac ancillam tuam Domine .
℞. Deus meus sperantem in te . ℣.
Mitte ei Domine auxilium de sancto .
℞. Et de Sion tuere eam . ℣. Nihil
proficiat inimicus in ea . ℞. Et filius
iniquitatis non apponat nocere ei . ℣.
Domine exaudi orationem meam . ℞.

Et clamor meus ad te veniat. V. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus; qui per Beatæ Mariæ Virginis partum fidelium parientium dolores in gaudium vertisti, respice propitius super hanc famulam tuam ad Templum sanctum tuum pro gratiarum actione lætam accedentem, & præsta: ut post hanc vitam ejusdem Beatæ Mariæ meritis, & intercessione, ad æternæ beatitudinis gaudia cum prole sua pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde illam aspergit iterum aqua benedicta in modum Crucis, dicens. Pax, & benedictio Dei omnipotentis Patris ✠, & Filii ✠, & Spiritus sancti ✠ descendat super te, & maneat semper. Amen.

*Benedictio domus in vigilia
Nativitatis.*

Sacerdos ingrediens domum dicat: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Deinde accendens ad locum præcipuum domus dicit.

*Antiphona. Cum esset desponsata
Ma-*

Mater Jesu Maria Joseph ; antequam convenirent , inventa est in utero habens de Spiritu sancto , quod enim in ea natum est de Spiritu sanctum est ;

Magnificat anima mea Dominum &c.

Dum dicitur Magnificat , circuit domum , eam aspergendo aqua benedicta ; & incenso adolet in fine , in loco apto consistens repetit .

Antiphona . Cum esset desponsata , &c. Pater noster , &c. V. Et ne nos inducas in tentationem . R. Sed libera nos a malo . V. Hodie scietis , quia veniet Dominus . R. Et mane videbitis gloriam ejus . V. Domine exaudi orationem meam . R. Et clamor meus ad te veniat . V. Dominus vobiscum . R. Et cum Spiritu tuo .

Oremus .

DEus , qui hanc Sacratissimam noctem veri luminis fecisti illustratione clarescere : da quæsumus , ut cujus lucis Mysteria in terris cognovimus : ejus quoque gaudiis in cœlo perfruamur . Per eundem , &c.

*Benedictio domus in vigilia
Circumcisionis .*

Sacerdos ingrediens domum dicat: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.

Antiphona . Magnum hæreditatis mysterium, templum Dei factus est uterus nesciens virum; non est pollutus ex ea carnem assumens: omnes gentes venient dicentes, gloria tibi Domine, Alleluja. *Canticum* Magnificat, &c. *Aspergitur, & incensatur domus, ut supra. In fine.* Magnum hæreditatis mysterium &c. Pater noster, &c. *℣.* Et ne nos inducas in tentationem. *℞.* Sed libera nos a malo. *℣.* Vocatum est nomen ejus Jesus. *℞.* Omne genuflectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum. *℣.* Domine exaudi orationem meam. *℞.* Et clamor meus ad te veniat. *℣.* Dominus vobiscum. *℞.* Et cum spiritu tuo.

Oremus .

DEus, qui salutis æternæ Beatæ Mariæ Virginis fœcunda humano generi præmia præstitisti, tribue quæsumus, ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quam meruimus
au.

auctorem vitæ suscipere Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum , Qui tecum, &c.

R. Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus, quasi unigeniti a Patre plenum gratiæ, & veritatis.

V. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.

R. Plenum gratiæ, & veritatis.

*Benedictio domus in vigilia
Epiphaniæ.*

Sacerdos ingrediens domum, dicat : Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.

Antiphona. Apertis thesauris suis obtulerunt Magi Domino aurum, thus, & myrrham, Alleluja. *Psalmus* Miserere mei Deus, &c. Magnificat, &c. *deinde repetitur Antiphona* : Apertis thesauris suis, &c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Deus qui hodierna die Unigenitum tuum gentibus stella duce revelasti, concede propitius, ut, qui jam te ex fide cognovimus, usque
ad

ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem, &c.

Lytanie Lauretanske.

K Yrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

Christe slithi nafs.

Christe uslish; nafs.

Ozha s' nebes ussigamogozhni Buh,

Usmili se zhes nafs.

Syn ussiga sveita reshni Buh, Usmili se zhes nafs.

Sveti Duh resnizhni Buh, Usmili se zhes nafs.

Sveta Troyza en sam Buh, Usmili se zhes nafs.

Sveta Maria,

Sveta Mati Boshia.

Sveta Diviz Diviza.

Mati Christusova.

Mati milosti Boshie,

Mati prezhisti.

Mati bres ussiga madesha.

Mati nar vezh sveta.

Mati lubesniya,

Mati prezhudna.

Mati nashiga Stvarnika.

Mati nashiga Odreshenika.

Diviza nar modreishi.

Diviza zhastitliva.

Diviza pohvalena.

Diviza Mogozhna.

Sa nafs Boga profsi.

Diviza usmilena.

Diviza verna.

Podoba te pravize.

Sedesh modrusti Boshie.

Sazhetik nashiga vefsela.

Polsoda Duhouna.

Polsoda zhashty vredna.

Polsoda usse svetusti.

Skriunu fastopna rosha.

Turn Krala Davida,

Turn Slonokosteni.

Hisha slata.

Skrinu myru, inu sprave.

Vrata Nebeske.

Sgudna Daniza.

Sravie tih bolnikou.

Perbishalshe usih greshnikou.

Troshtarza usih reunih.

Pomuzh usih Karshenikou.

Kraliza usih Angelou.

Kraliza tih Patriarhou.

Kraliza tih Prerokou.

Kraliza tih Apostelnou.

Kraliza tih Marternikou.

Kraliza tih Spovednykou.

Kraliza usih Diviz.

Kraliza usih Svetnikou.

Jagne Boshje, Kir ussiga sveita gre-
he odjemlesh, Sanefsi nam o' Go-
spud.

Jagne Boshje, Kir ussiga sveita gre-
he odjemlesh, uslishi nafs o' Go-
spud.

Sa nafs Boga profsi.

Ja-

Jagne Boshje , Kir ufsiga sveita gre-
he odjemlesh , usmili se zhes nafs.
Christe flischi nafs , Christe uflischi nafs ,
Kyrie eleison , Christe eleison , Ky-
rie eleison .

Ozha nash . Zheshehena si Maria .

Molimo .

POd tvojo ponuzh perbeishimo o'
sveta Boshia Porodniza , na sa-
versi nashe proshnie v' nashih nadlu-
gah : samuzh nafs uselei odreischi od
use navarnosti . O ti zhashtitliva , inu
shegnana Diviza nasha Golpa , nas-
ha fredniza , nasha bessehniza , nasha
pomozhniza . S' tvoim synam nafs
spravi , tvoimu Synu nafs perporoz-
hi , tvoimu Synu nafs isrozhi .

V. Proshi sa nafs sveta Boshia Po-
rodniza .

R. De uredni postanemo oblub Chri-
stushovih .

Molimo .

GNado tvojo o' Gospud , te prof-
simo u' nashe serza uly , de ,
Kateri smo skus Angelsku osnaneine
tvoiga Synu Jesufa Christusa zhlove-
shku postaine sposnali , skusi niego-
vo martro , inu Krish hodemo K'
zhasti goriustajenia perpelani . Skusi
tai-

taistiga Gospuda nashiga Jesusa Christusa. Amen.

℣. Prosi sa nafs S. Joseph.

℞. De uredni poslanemo oblub Christusovih.

Molimo.

NEy nam presvete tvoje Matere : Shenina saflushenie pomaga , o' Gospud ! de Kar nasha slabust namore obdershati , skusi njegove prothnje : nam bode dodelenu . Kateri shivish , inu Kralujesh s' Bugam Ozhetam , inu S. Duham od vekoma , do vekoma . Amen .

Molitva sa eno dobro smeri.

OLubesniva , milostva , inu od vekoma isvolena Diviza Mati Jesusova Maria , mi tebe prosimo skus taisto tvojo , inu tvoiga lubesniviga Synu Jesusa Christusa britkust , inu grenkust , Katero sta vi dva imela , ti pod Krisham , on na svetim Krishu , nar vezh pak ob taisti urri , Kadar se je njegova Boshia Dushiza od njegoviga telefsa lozhila : de ti nam K' pomozhi pridefh , Kadar se bodo nashe uboge dushe od nashiga shivota sazhele lozhiti , inu
tai-

taiste u' tvoje milostve roke preime-
sh, inu nashimu Isvelizhariu tvoimu
lubesnivimu Synovu Jesusu Christu-
su isrozhih. Sdei mi tebi nashe du-
she sa taihto sadnjo uro perporozhi-
mo. Na sapusti nafs o' Maria!

M A S S I M

F I N I S.

PRÆ-

PRÆPARATIO

ANTE

MISSAM.

Sacerdos celebraturus, recitatis Matutino, Laudibus, & Prima ex Officio Divino, ante omnia colligat se intra se ipsum ab omni mentis evagatione; tum elcito actu Fidei, & Adorationis Dei præsentis cum actu perfectæ Contritionis (Confessio semel saltem quavis hebdomada ante Missæ celebrationem est facienda:) recitet ex præscripto Missalis Romani post Antiph. Ne reminiscaris &c. Psalmos sequentes: Quam dilecta tabernacula tua &c. Benedixisti Domine terram tuam &c. Inclina Domine aurem tuam &c. Credidi propter quod loquutus sum, &c. De profundis clamavi &c. Cum Orationibus subsequentibus: Aures tuæ pietatis. Deus, cui omne cor patet. Ure igne Sancti Spiritus, mentes nostras. Adsit nobis. Deus, qui corda fidelium. Conscientias nostras &c. Quæ omnia Sacerdos quilibet memoriæ impressa tenere debet; deinde

Rectam intentionem faciat.

Passionis Christi recordetur.

Actum Amoris Dei eliciat.

Hu-

Humilitatem cordis procuret:

*Imploret Deiparæ Virginis Mariæ ,
& Sanctorum suffragia.*

*Tandem corde potius , quam ore , &
meditando potius , quam legendo dicat ,
quæ sequuntur.*

Domine Sancte Pater omnipotens æ-
terne Deus ; Ecce ego miser peccator
nullis meis meritis sed sola dignatione
misericordiæ tuæ ad Officium Sacerdo-
tale promotus infinitam Majestatem
tuam suppliciter adorans , offero tibi
Deo meo vivo & vero Sacrificium Do-
mini nostri Jesu Christi. Offero in ho-
norem , & gloriam tremendæ majesta-
tis tuæ , quam profiteor supremo cultu
adorandam per oblationem , & immo-
lationem Corporis , & Sanguinis Do-
mini nostri Jesu Christi , in honorem
quoque Sacratissimæ Humanitatis ejus-
dem Domini , & Salvatoris nostri , &
memoriam Vitæ ejus , Passionis , Mor-
tis , Resurrectionis , & in Cælum As-
censionis , necnon in venerationem
gloriosissimæ semper Virginis Mariæ ,
Sancti Josephi , Angeli mei Custodis ,
& omnium Sanctorum , & præsertim
illorum , quorum festivitate hodie San-
cta Mater congaudet Ecclesia . Offero
in gratiarum actionem omnium donorum
gratiæ , & gloriæ , quæ Beatissimæ Vir-
gini Mariæ , S. Josepho , Angelo meo
Custodi , & omnibus Sancti mirifice
præ-

præstitisti: omnium etiam bonorum animæ, & corporis, gratiæ, & salutis, quæ mihi, ac meis, & omnibus fidelibus milericorditer contulisti. Offero in satisfactionem uberrimam pro peccatis meis, quorum veram contritionem semper habere intendo, conor, & cupio. Pro peccatis etiam omnium Fidelium, præcipue amicorum, propinquorum, benefactorum, & omnium, quibus fui gravamen, scandalum, & occasio peccandi, necnon pro delictis omnium Fidelium defunctorum præsertim N. N. ut per merita Sacrificii Christi placatus illorum animas in Regione vivorum jubeas collocari. Offero ad impetrationem omnium bonorum animæ, & corporis, quæ tuæ Paternæ Providentiæ salutis meæ necessaria videbuntur; præsertim humilitatis, continentiae, timoris, charitatis, patientiæ, obedientiæ &c. Offero etiam pro conservatione & exaltatione Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, & summi Pontificis salute. Ut Antistiti nostro N. N. & omnibus Prælati, Prædicatoribus, Sacerdotibus, Ministris, ac Sanctæ Fidei Cultoribus gratiam Spiritus Sancti digneris impertiri; ut mores Clericorum corrigas, & in spiritu humilitatis salutis animarum facias deservire, ut bonos mittas operarios in messem tuam, & ita ministerium suum adimpleant, ut cæci videant, pauperes evan-

evangelizentur, & charitas in omnibus
 augeatur. Offero etiam pro Christiano-
 rum Principum unione, & hæresum
 extirpatione pro illuminatione, & con-
 versione Judæorum, Schismaticorum, &
 omnium Infidelium. Denique ut om-
 nes impios, & peccatores istius Civi-
 tatis, & totius Mundi ad veram pœ-
 nitentiam misericordiæ tuæ placeat re-
 vocare. Offero etiam ut clementer res-
 picias defectus senum, pericula juve-
 num, pupillorum angustias, lamenta
 viduarum. Ut ægrotis sanitatem, affli-
 ctis solatium, viatoribus auxilium, ca-
 ptivis libertatem, omnibusque oppressis
 & quocumque modo tribulatis remedia
 gratiæ tuæ per virtutem Sacrificij hu-
 jus concedas. Offero etiam pro meis,
 Parentibus, Fratribus, Sororibus, Con-
 sanguineis, amicis, & inimicis, bene-
 factoribus, pro mihi commissis, & com-
 mendatis, ut illorum animæ, & cor-
 poris necessitatibus misericorditer suc-
 curras, & dies illorum in tua pace di-
 sponas, gratiam tribuens in præsentī, &
 gloriam in futuro. Pro illis omnibus
 offero tibi Domine Deus Sacrificium
 Salutatis, non solum universim, sed &
 speciatim pro singulis, rogoque immen-
 sam bonitatem tuam, & valorem Sa-
 crificij omnibus singillatim applicari con-
 cedas. Sic oro, obsecro, & sacrificare
 propono juxta intentionem Sanctæ Ca-
 tho-

tholicæ Ecclesiæ ego N. N. Minister
licet indignus. In nomine Patris & Fi-
lij, & Spiritus S. Amen.

Praxis pro Memento.

Consultum etiam est ; ut in primo
Memento , quod fieri non debet in
momento postquam commendasti Deo om-
nes vivos , pro quibus teneris , roges
Deum , ut eo ordine , eaque quantitate di-
stribuat inter eos fructus , prout ipse
novit , te obligari . At vero in altero
Memento sis memor cum illarum quinque
(in memoriam quinque vulnerum , illius ,
quem manibus tractas) animarum ,
quæ omnium (secundum dispositiones
tunc præsentis) proxime ingressura sunt
cælum , tum illarum quinque , quæ om-
nium sunt desertissimæ . Nam priores illæ
quinque statim supplicabunt Deo pro com-
pensatione tuæ Charitatis , posteriores quin-
que id ipsum tanto impensius facient ,
quanto clarius cognoscent se tibi singula-
riter debere sui liberationem .

Forma rectæ intentionis , quam ante ce-
lebrationem Missæ recitantibus Gregorius
XIII. P. M. concessit Indulgentiam 50.
annorum .

Ego volo celebrare Missam , & con-
ficere Corpus , & Sanguinem Domini
nostri Jesu Christi juxta ritum Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ , ad laudem , & glo-
riam

riam omnipotentis Dei, totiusque Curiae triumphantis, ad utilitatem meam totiusque Curiae militantis, pro omnibus, qui se commendaverunt orationibus meis in genere, & in specie, & pro felici statu S. R. Ecclesiae.

Gaudium cum pace, emendationem vitae, spatium verae Pœnitentiae, gratiam, & consolationem S. Spiritus, perseverantiam in bonis operibus, tribuat nobis omnipotens, & misericors Dominus. Amen.

Sacerdos hac præmissa præparatione cum silentio, & modestia, ac humilitate accedat ad lavandas manus, & sacra paramenta induenda, & tunc devote recitet breves illas orationes, quas Ecclesia præscribit, procedat subinde ad Altare, oculis in Calicem, quem manibus gestat, mente autem in Christum patientem, præsertim vero Crucis ad Calvariae bajulantem defixis, Missam denique attente clare, devote, ferventer celebret juxta Romani Missalis Rubricas, quæ semel quolibet mense relegendæ sunt. Quia Christi Fideles, qui Missæ intersunt quemadmodum fervorem, & devotionem concipiunt, si Sacerdotem videant ea, qua par est, modestia, ac reverentia celebrantem; sic magnopere contra scandalizantur, si eundem præpropere, distracte, immodeste tremendum Missæ Sacrificium offerentem videant.

Gra-

Gratiarum Actio post Missam.

Sacerdos recedens ab Altari post Antiph. Trium puerorum cantemus hymnum &c. recitet Canticum trium puerorum : Benedicite omnia opera Domini Domino &c. Laudate Dominum in Sanctis ejus . Canticum Simeonis : Nunc dimittis &c. cum Orationibus . Deus , qui tribus pueris . Actiones nostras . Da nobis quæsumus Domine &c. Deinde .

Christum hospitem humiliter , adoret , & amplectatur .

Beneficium Visitationis hujus attente consideret .

Infinitam ejus bonitatem , erga se admiretur .

Incapacitatem suam ad reddendas gratias agnoscat .

Deo Patri Filium ipsius dilectissimum offerat .

Sanctissimæ Trinitati, ac Mariæ Virgini se totum committat .

Necessitates suas , & proximi Christo Domino confidenter aperiat .

Dei gratiam suppliciter efflagitet .

Vota , & proposita sua ex corde renovet .

Dicat tandem corde potius , quam ore , & mente potius , quam voce quæ sequuntur .

Domine Jesu Christe Rex æternæ
M glo-

gloriæ, quem firmæ oculis fidei in præcordiis meis jam commorantem intueor, & humiliter prostratus adoro ; Gratias tibi ago pro omnibus beneficijs mihi collatis, signanter vero, quod hodie mihi quamvis indignissimo concedere dignatus es verum & immaculatum Corpus, & Sanguinem tuum pretiosum consecrare, pertractare, illudque offerre in memoriam tuorum mirabilium ad tuam gloriam, & in remissionem omnium peccatorum tam meorum, quam illorum, pro quibus orare, & sacrificare proposui, illoque in consolationem, & salutem animæ meæ cibari, & nutriri ; Quapropter vere dicere audeo : Cibus meus Christus, & ego ejus. Multiplico ergo, & quotiescunque respiro, multiplicare intendo meam voluntatem in infinitum in tuis laudibus ; precorque Beatissimam Virginem, S. Iosephum, Angelos, & Sanctos, universasque creaturas invito, ut pro me immensas tibi referant gratias, ac Sanctum Nomen tuum cum summa jubilatione magnificent.

O inæstimabilis dilectio charitatis ! Quomodo dignatus es, Domine Jesu, istam indignam, tuam tamen facere habitationem ? hæc fuit summa charitatis tuæ suprema exuberantia. Quapropter tali benignitate attractus accedo ad thronum gratiæ tuæ anxius, &

tre-

tremebundus ; non quod de tua misericordia diffidam, sed quia peccatis meis confundor , & præ multitudine iniquitatum mearum erubesco : Verumtamen poenitet me peccasse , & cupio emendare , quod feci . Deprecor ergo te , misericors , & piissime Domine Jesu Christe, ut suscipias me miserrimum peccatorem, & dimittas omnia delicta, & ignorantias vitæ meæ, & signanter indulgeas, quæcunque hodie, & antehac in celebratione Missarum , & Divinis Ministeriis proprio commisi reatu .

O dulcissime , & amantissime Domine Jesu ! Fons gratiæ , & Largitor omnium bonorum ! Ecce miseras animæ , & corporis mei tibi pando , Tu scis necessitatem meam , & infirmitatem , quam patior, in quantis malis , & vitiis jaceo, quam læpe sim gravatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Ad omnia scientem loquor , cui manifesta sunt omnia interiora mea , & qui solus potes me perfecte consolari , & adjuvare. Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus , & quam pauper sum in virtutibus.

Ecce sto ante te pauper, & nudus gratiam postulans , & misericordiam implorans . Refice esurientem mendicum tuum . Accende frigiditatem , meam igne amoris tui . Illumina cæcitatem meam claritate præsentiae tuæ .

Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia gravia, & contraria in patientiam; omnia infirma, & creata in contemptum, & oblivionem! erige cor meum ad te in Cœlum, & ne permittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc jam dulcescas usque in sæculum, quia tu solus cibus meus, & potus meus, Amor meus, & gaudium meum, dulcedo mea, possessio mea, & requies æterna cordis mei.

O clementissime Domine Jesu! miserere huius loci NN. miserere præsertim famulorum tuorum NN. concede, ut sit in illis Humilitas, Pax, Charitas, Continentia, Puritas, Sanctitas &c. Concede, ut omnes digne emendemus nos, & corrigamur, timeamus te, & serviamus tibi fideliter; Diligamus te, ac placeamus tibi; Commendo pietati tuæ omnia negotia mea, & omnes necessitates. Miserere omnium hominum, pro quibus Sacrosanctum Sanguinem tuum fudisti. Eja Domine converte, & revoca miseros peccatores, da vivis veniam, & gratiam; da Fidelibus defunctis requiem, lucemque sempiternam. Amen.

Aspirationes ad Jesum.

A Nima Christi Sanctifica me. Corpus Christi salva me. Sanguis Christi

Christi lava me . Passio Christi conforta me . O bone Jesu exaudi me . Intra vulnera tua absconde me . Ne permittas me separari a te . Ab hoste maligno defende me . In hora mortis meæ voca me , & jube me venire ad te , ut cum Sanctis tuis laudem te in sæcula sæculorum . Amen .

Obsecro te Dulcissime Domine Jesu Christe , ut Passio tua sit mihi virtus , qua muniar , protegar , atque defendar . Vulnera tua sint mihi cibus , & potus , quibus pascar , inebrier , nutriar , atque delecter . Asperfusio Sanguinis tui sit mihi ablutio omnium peccatorum meorum . Mors tua sit mihi vita indeficiens . Crux tua sit mihi gloria sempiterna . In iis sit mihi refectio corporis , & animæ meæ resurrectio , & auxilium , sanitas , & gaudium , studium , desiderium , & solatium cordis mei nunc , & in perpetuum , Qui vivis , & regnas in sæcula sæculorum . Amen . *Pater noster .*

Aspirationes ad B. V. Mariam :

A Nima Virginis illumina me . Corpus Virginis custodi me . Lac Virginis pascere me . Fletus Virginis purifica me . Transitus Virginis confirma me . O Maria Mater gratiæ intercede pro me . In tuum servitium suscipe me . Fac me semper confidere in te .

A malis omnibus protege me. In hora mortis mee adjuva me. Et iter mihi para tutum ad te, ut cum electis glorificem te semper. Amen.

Oratio.

O Sacratissima, Serenissima, & Gloriosa Virgo Maria, quę Creatorem omnium creaturarum in tuo Sacratissimo utero fuisti digna portare, solaque Virgineo Ubere lactare, cujus veracissimum Corpus, & Sanguinem ego indignus peccator modo sumere presumpsi tuam humiliter deprecor misericordiam, ut apud ipsum pro me peccatore intercedere digneris; ut quidquid in hoc tam ineffabili ac divinissimo Sacrificio per me indignum ignoranter, negligenter, aut irreverenter commissum, vel omissum fuit, tuis Sacratissimis precibus indulgere dignetur idem Dominus noster Jesus Christus Filius tuus. Amen. *Ave Maria.*

Quinque puncta post Missam, vel Communionem utilissime recitanda.

I. Detestor, & abominor omnia, & singula peccata mea, & omnium aliorum commissa ab initio mundi usque in hanc horam, & deinceps usque ad finem mundi commit-
ten-

tenda , & si possem , impedirem per gratiam Dei , quam supplex invoco .

2. Laudo , & approbo omnia bona opera facta a principio mundi usque in hanc horam , & deinceps usque in finem mundi facienda , & si possem , ea multiplicarem per gratiam Dei , quam supplex invoco .

3. Intendo omnia facere , dicere , & cogitare ad majorem Dei gloriam cum omnibus illis bonis intentionibus , quas Sancti unquam habuerunt , vel habebunt , vel habere possunt .

4. Ignosco , & dimitto ex toto corde omnibus inimicis meis , omnibus me calumniantibus , omnibus mihi detrahentibus , omnibus quocunque modo mihi nocentibus , vel volentibus mala .

5. Utinam omnes homines salvare possem moriendo pro singulis ! Lubenter id facerem per gratiam Dei , quam supplex invoco , & sine qua nihil possum .

Sacerdos his omnibus in Sacristia rite diligenterque peractis ad Ecclesiam adeat; Venerabile Sacramentum adoret; Visitet Altare aliquod B. Virgini dicatum; recitet post preces pro Indulgentiis lucrandis præscriptas, tertiam, sextam, nonam ex Officio Divino, & (si tempus ei vacuum supersit ab occupationibus, quæ semper tales esse debent, quales Deo, & Ecclesiæ obsequiis consecratum

hominem juxta Sacros Canones non de-
 deceant) recipiat se domum , intret in
 cubiculum suum , & per quartam sal-
 tem horæ partem pii alicujus libri le-
 ctioni det operam , ac præsertim Sacre
 Scripturæ , quam Sacerdotes omnes quo-
 tidie præ manibus habere , optimèque
 callere deberent , sæpius denique per
 diem recordetur Beneficij in Missæ cele-
 bratione accepti , & Sacerdotalis digni-
 tatis suæ , qua obligatur præbere se o-
 mnibus vivum , & efficax exemplum bo-
 norum operum ; ut saltem sic pro sui mu-
 neris ratione animarum salutem procu-
 ret , & glorificet Patrem nostrum , qui
 in Coelis est .

INDEX

RERUM PRÆCIPUARUM.

Numerus paginam indicat.

A

Absolvere moribundum quomodo quivis Sacerdos potest, 2. & 5. etiamsi moribundus centuris sit in-nodatus, 8. etiam præfente Cura-to, 11.

Absolvere moribundum, qui nullum signum pœnitentiæ, nullumque u-sum rationis ostendat, quomodo possit Sacerdos, 23. &c. quid? si moribundus paulo ante peccave-rit graviter, 26. 29. aut impœni-tentiæ signa exhibeat, 27. aut du-bitetur, utrum sit Catholicus, *ibid.*

Absolvere moribundum loquela desti-tutum quando possit Sacerdos ab-solute, & quando conditionate, 17. &c.

Absolvere moribundum post confessio-nem nonnisi dimidiatam quando possit Sacerdos, 13. 14.

M

5

Ab-

Abolvere plures eodem tempore quando , & quomodo possit Sacerdos , 15. 20.

Absolutio non est nimium iteranda in articulo mortis. 31.

Absolutiones generales dandæ moribundis , 236. SS. Rosarii . 240. S. Scapularis, 241. Mariæ V. Consolationis, 242.

Actus Fidei; 135. Spei , 137. Charitatis , 139. Resignationis, 141. Petitionis , 143.

Actus Jaculatorii. *Vide* Soliloquia.

Actus suggerendi moribundo in expiratione , 212.

Agonia . *Vide* Confessarius.

Amentes si perpetuo sint tales non sunt capaces Extremæ Unctionis , 158. *Vide* Viaticum.

Ancilla moribunda, quæ turpem quæstum habuit cum suo hero, quomodo potest absolvi , 47. 50.

Aqua benedicta , ejusque usus pro moribundis , 172. *Vide* Ordo.

Artificia adhibenda a Confessariis ad disponendos consuetudinarios infirmos . 34.

Aspirationes piæ moribundis suggerendæ , 174.

Aspirationes Sacerdotis ad Jesum 268. ad B. V. 269.

B

Benedictio candelarum SS. Rosarii, 243. Domus in Vigiliis Nativitatis, 250. Circumcisionis 252. Epiphaniæ 253. Mulieris post partum, 247.

C

Candela benedicta. *Vide* Benedictio, Cereus.

Catalogus. *Vide* Confessio generalis.

Censuris innodati qua cautione absol-
vendi in articulo mortis, 8.

Cereus benedictus moribundis porrigen-
dus, 172. 239.

Charitas. *Vide* Actus.

Commendatio animæ, 222.

Communio sumitur ab infirmis, &
per modum Viatici, & per modum
devotionis; 102. ejus minister est
solus Sacerdos vel ordinariam, vel
delegatam habens jurisdictionem,
103. & in casu necessitatis qui li-
bet Sacerdos, imo etiam Diaco-
nus, *ibid.* & 106. Communionem
administrare infirmis etiam devotio-
nis gratia tenentur Parochi, 106.
privatim possunt etiam Regulares;
excepto Viatico, & Communione
Paschali, 108. Communio, per

modum devotionis ministrari potest infirmis etiam non jejunis , 122. & quidem frequenter , 123. doctrina practica utilis in hac materia , 124. *Vide* Eucharistia .

Concubinarius occultus moribundus quomodo potest absolvi , 46.

Confessarius Judicis pariter , & Medici personam sustinet , 1. moribundo assistens ne sit nimis laxus , 7. neque nimis scrupulosus , 8. 42. 59. accessurus ad moribundum Deo se prius commendare debet , 78. quibus cautelis uti debeat quando agitur de Confessione generali , 61. quomodo adjuvare debeat poenitentem , qui generaliter confiteri vult , 73. &c. & 80. &c. quibus motivis excitare debeat dolorem in poenitente , 90. peccat graviter non absolvendo moribundum , de quo dubitat ex defectu dispositionis esse capacem . 27. qualis esse debeat , & quomodo se gerere cum disporre vult moribundum ad beatam mortem , 165. praesertim quando est in agonia . 171. &c. quando ab infirmo discedit , vel hic est jam mortuus quid observare debeat , 176. *Vide* Actus , Artificia , Exhortatio , Interrogationes .

Confessio sufficit si sit saltem formaliter

ter integra ; 12. &c. aliqua tamen obligatione remanente , 14. dimidiata quando sufficiat , 13. &c. quandonam repetenda , 67. Et quomodo fieri debeat ab ægro , qui sine circumstantibus stare non potest.

79. generalis alia obligatoria , alia spontanea , 67. &c. non est facienda juxta quosdam Catalogos &c. 79.

Consuetudinarius . *Vide* Inveterati.

Contritionis actus pro moribundo ; 98.

Crucifixi effigies a moribundo tenenda , 172.

Curato præfente nemo non curatus se immiscent in absolutione moribundi , 7. 9.

D

Damnatis ad mortem , quando debeat dari Viaticum , 126. *Vide* Viaticum.

Decalogus . *Vide* Interrogationes .

Desperabundi , quomodo absolvendi , & adjuvandi , 32. 61. &c.

Dispositio moribundi ad beatam mortem , 168.

Dolor , *Vide* Confessarius , Soliloquia :

Domus . *Vide* Benedictio .

E Briis utrum debeat dari Viaticum
126.

Eucharistiam sumere per modum Viatici tenetur quilibet adultus in articulo mortis, 109. etiam in aliis casibus extra articulum mortis, 110. etiam parvuli sufficienter usu rationis præditi, 115. *Vide* Communio, Parochus, Regulares, Viaticum.

Exhortatio Confessarii disponentis Moribundum ad suscipiendum Viaticum, 129. eadem post S. Viaticum pro gratiarum actione, 150. eadem pro extrema Unctione, 184. eadem ad suggerendam Patientiam, Resignationem, aliasque Virtutes, 202. &c.

Exorcismus aquæ, 245.

Expiratio. *Vide* Actus.

Extrema Unctio ejusque materia, forma, & minister, 153. &c. ejusdem subjectum, necessitas, & cærimonix, 158. &c. 161. &c. non est necessaria, 162. est iterabilis, 163, ejus ritus non necessarii, 164. *Vide* Exhortatio, Infirmitas, Ordo, Soliloquia,

F

F Amulus qui sæpius gravia furta commisit quomodo potest absolvi in articulo mortis, 4. &c.

Fides. *Vide* Actus.

G

G Ratiarum actio, post Missam, 265. *Vide* Exhortatio.

H

H Ostia consecrata si evomatur; quid fieri debeat, 114. Ex defectu hostiæ minoris potest moribundo administrari fragmentum hostiæ majoris a Sacerdote consecratæ, 110.

I

I Aculatoriæ. *Vide* Soliloquia.

J Jejunium naturale. *Vide* Communio,

Impœnitentiæ signa exhibens moribundus utrum absolvi debeat, 27.

Impossibilitas moralis quanta esse debeat, ut excuset. 47.

Indulgentiæ a moribundis lucrandæ,

171. a quo, & quomodo applicandæ
237. &c.

Indurati quomodo absolvendi in articulo mortis, 32. 36. 67.

Infantes non sunt capaces Extremæ
Unctionis, 158.

Infirmas debet esse periculosa, ut infirmus sit capax Extremæ Unctionis, 160.

Integritas formalis Confessionis quid sit, 13.

Interrogationes moribundo proponendæ, 217. faciendæ a Confessario circa præcepta Decalogi. 80.

Inveterati, & Consuetudinarii quomodo absolvendi in articulo mortis, 32. &c.

Judex. *Vide* Viaticum.

Jurisdicção delegata etiam præsumpta sufficit ad Communionem licite administrandam Infirmis, 105.

L

L Itaniæ Lauretanæ, 254.

M

M Aniacus moribundus quando possit absolvi, 25.

Memento. *Vide* Praxis.

Mis-

Missa . *Vide* Præparatio ; Gratiarum actio .

Moribundus quis cenferi debeat , 2. 5. eum absolvere quomodo potest quisvis Sacerdos , 2. 5. etiam Censuris innodatum , 8. etiam præfente Curato , 11. is absolvi debet , etiamfi paulo ante fuerit absolutus , 29. tepide pœnitens tamen conditionate absolvendus , 34. 51. loquela destitutus quando absolvi possit absolute , & quando conditionate , 17. &c. exhibens signa extraordinaria pœnitentiæ absolvendus absolute , 33. 51. nullum signum pœnitentiæ & nullum rationis usum ostendens quomodo possit absolvi , 23. &c. quid ? si paulo ante peccaverit graviter , 26. 29. aut impœnitentiæ signa exhibeat , 27. aut dubitetur utrum sit Catholicus , *ibid.* moribundi dispositio ad beatam mortem , 168. *Vide* Actus , Exhortatio , Interrogationes , Oratio , Soliloquia .

Mors , ejusque articulus , & periculum quomodo differant , 2. *Vide* Dispositio , Signa .

Mulier post partum . *Vide* Benedictio .

Muti a Nativitate . *Vide* Viaticum .

Nomina *Jesus*, & *Maria* a moribundis repetenda, 173.
 Notorium tripliciter intelligi debet, 58.

Obdurati. *Vide* Soliloquia.
 Occasio proxima quomodo tollenda 41. &c. & quomodo de proxima facienda remota, 44.
 Occasionati quomodo absolvendi in articulo mortis, 32. 38. 49. & quomodo extra hunc articulum in casu infirmitatis tantum, 53.
 Oratio ante susceptionem Viatici 145. post Viaticum, 149.
 Ordo commendationis animæ; 222. ministrandi Viaticum, 128. & Extremam Unionem, 195. faciendi Aquam benedictam, 244.

Parochus tenetur administrare Sacramenta suis subditis; 157. & Eucharistiam infirmis etiam devotionis gratia, 106.
 Parvuli. *Vide* Eucharistia.
 Patientia. *Vide* Exhortatio.

Peccator publicus. *Vide* Viaticum.

Peccatum apprehensum in genere præcise, ut peccatum, est veniale tantum, 72.

Petitio. *Vide* Actus.

Phreneticus moribundus, quando possit absolvi, 25. *Vide* Viaticum.

Præparatio ante Missam, 259.

Praxis pro Memento, 263.

R

Regulares possunt Eucharistiam ægris administrare dum per modum devotionis accipitur, 108.

Resignatio. *Vide* Actus, Exhortatio.

Reservata nequit absolvere Sacerdos, non privilegiatus, præsentente Superiore, vel alio Sacerdote privilegiato, 4. 6.

S

Sacerdos simplex quando possit absolvere moribundum etiam præsentente Curato, 11.

Scandalosus quinam dici debeat, 58. quomodo absolvendus in articulo mortis, 32. 55.

Scandalum quomodo tolli debeat, 57. &c.

Se-

Semifatui. *Vide* Viaticum.

Signa non solum contritionis ; sed confessionis etiam sunt exigenda , ut absolvatur moribundus loquela destitutus , 19. signa extraordinaria veræ pœnitentiæ in moribundo quænam sint , 33. signa , & conjecturæ mortis imminētis , 177.

Simoniacus moribundus quomodo potest absolvi ; 47.

Soliloquia Confessarii suggerentis motiva ad eliciendum dolorem pro personis timoratæ conscientiæ , 90. pro obduratis , 94. Soliloquia moribundi ante Viaticum , 135. Suscipientis Extremam Unctionem , 192. se disponentis per actus jaculatorios ad beatam mortem . 212.

Spes . *Vide* Actus.

Surdi , & muti a nativitate. *Vide* Viaticum.

T

Testamentum qualiter faciendum a moribundo , 168.

V

Vaticum fumere quænam impediant , vel contra 111. &c. 117. &c. 120. quando ; & quoties quis pos-

possit , 114. & quo tempore , 125.
 Viatici sumendi copia facienda est a
 Judice damnatis ad mortem , 111.
 Viaticum non debet deferri irreve-
 renter , & currendo , 128. quando
 ministrari possit phreneticis , semi-
 fatuis , & ex toto amentibus , 118.
 aut etiam surdis , & mutis a nati-
 vitate , 120. aut denique publico
 peccatori , 121. *Vide* Damnati , E-
 brii , Eucharistia , Exhortatio , Ho-
 stia , Oratio , Ordo , Soliloquia.
 Vindictam spirantes quomodo absolven-
 di in articulo mortis , 32. 58.

F I N I S .

ERRATA.

CORRIGE.

pag. 8.	lin. 1.	suspicionem	suspicionem
35.	20.	depravemur	deprimamur
43.	12.	nemo temo tenetur,	nemo tenetur
47.	28.	st	post
50.	14.	Sed	Id
54.	30.	comperare	comparere
56.	4.	ostenduntur	ostendantur
64.	2.	cernetur	conetur
103.	19.	jurisdictionem	jurisdictionem (ordinariam,
120.	ult.	peccatoris	peccatori
126.	14.	Alberto	Anacleto
158.	27.	amantes	amentes
168.	18.	textationibus	tentationibus
172.	11.	agrum	ægrum
224.	27.	eis	ei
230.	2.	anmam	animam

